

Բարեւ,

Եվրոպա՝

ԵՎՐՈՊԱ
ՀԱՍՏԱՏՄԱՆՑՈՅՑՆԵՐՆ
ՇՐՋԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ
ԺՈՂՈՎՐԴՅՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆՈՒՅՆԱԳՐԻ

EUROPEAN UNION

ARMENIAN-EUROPEAN POLICY
AND LEGAL ADVICE CENTRE

ALTAK Asociates in consortium
with FCO, FWC, EITIP and ICHD

Այս հրատակությունը ստեղծվել է Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամի կողմից,
Ամերիկայի ժողովրդի Ամիրավորյան միջոցով, ԱՄՆ Սիօնագային զարգացման գործակալության (USAID) աջակցությամբ և Եվրոպական միության օժանդակությամբ: Այսուհետու առաջարկավորությունը ստեղծվել է Եվրոպական միության օժանդակությամբ: Այսուհետու առաջարկավորության կամ Եվրոպական միության օժանդակությամբ:

Սույն ձեռնարկում ներկայացվում են Եվրոպական միության մասին կարևոր և նշանակալի տեղեկություններ: Այն նկարագրում է Եվրոպական միության գաղափարախոսության հությունը և արժեհանակարգը, որն ընկած է Եվրոպայի միավորման հիմքում: Ձեռնարկում ներկայացվում է ԵՄ դատամությունը և դարձարանները, ինչպես նաև նկարագրում են ԵՄ-Հայաստան հարաբերությունների դատամությունը, ներկա վիճակը և զարգացման հեռանկարները:

Ձեռնարկի նշանական ընթացքում նյութական է դրվել ստեղծել հետարքիր և ոյուրմբոնելի հնֆորմացիայի առյուղ, որը կլրացնի հայաստանյան հասարակությունում առկա տեղեկավական բացը, ինչպես նաև դիմանիկ և կլանող տեսակ միջոցով դատախանել Եվրոպական հարթության վերաբերյալ հայաստանյան ընթերցողի մոտ առկա բազմաթեսակ հարցերին:

Ձեռնարկը հայաստանյան ընթերցողին կօգնի սեփական կարծիք ձևավորել այն մասին, թե ինչ է ԵՄ և ինչպիսին է Հայաստան-Եվրոպական միություն հարաբերությունների զարգացումը: Ձեռնարկի նյութական մասը ներկայացնում է նաև համապետողական արժեմեթի հետ Եվրոպական միության կառուցվածի, դատական զարգացման և ինսեգրման գործընթացի տաճարանական կազմը ցուց տալը: Ձեռնարկի հրատակումը հնարավոր դարձավ Զարդարական և իրավական հայելու կողմանց կենտրոնի (AEPLAC) աջակցության ժամանակակից մասնակիցների համար:

The manual presents a summary of important and relevant information about the European Union. It explains the main ideas behind the concept of European integration and the European values that served as the foundation for the process of European unification. It narrates the history and clarifies the structure of the EU. Finally, it also briefly dwells on the history, current status and related perspectives of relations between Armenia and the European Union.

The approach used in developing the manual was to design a user-friendly source of information in order to fill the knowledge gap that currently exists in Armenian society at large, and to present a clearly-written text in a dynamic and engaging style, answering many of the most anticipated questions that may arise from a wider Armenian audience concerning the European dimension.

The manual will help the ordinary Armenian reader to form their own opinion regarding what the EU is, and how relations between the EU and Armenia are being developed. It is also aimed at showing how the structure of European institutions and the historical development of the European integration process are linked to common, shared European and global values, approaches and aspirations. This publication became possible through the support of the Armenian-European Policy and Legal Advice Center (AEPLAC).

Հեղինակ՝ **Գայանե Թերզյան**

Խմբագիրներ՝ **Գևորգ Տեր-Գարեհենյան, Հերինազ Դարությունյան, Միհայել Հովհաննիսյան**

Բովանդակություն

Ողջույնի խոսք	4
Ղնագույն աշխարհամասն ու մենք. որպես նախարարներ	6
Եվրամիություն. Երեկ, այսօր, վաղը	8
Սխալները չկրկնելու ժամանակը	9
Երազանից դեղի իրականություն	10
«Փրկողակ» - գաղափարը կամ՝ ինչողևս սկսվեց	11
Եվրոպական միության հիմնադիր հայրերը	13
Ոչ միայն երաշխիք չարիքի դեմ, այլ նաև բարիքի աղքյուր.	
Միավորումը շարունակվում է	18
Եվրոպայի բաղադրյալների ձայնը. միասնական բաղադրյալներ	
Կառույցների ձևավորում	21
Լավ օրինակը վարակիչ է. Եվրոպական համայնքի ընդլայնումը շարունակվում է	22
Բեռլինի դաշտի անկումը. Եվրոպական միության ծնունդը. Նոր ընդլայնում.....	23
Ավելի մրցունակ ու ժամանակակից սնտեսություն,	
գիտության ու կրթության զարգացում	27
Միասնական արժույթ. Եվրոյի գոտի.....	28
Մայրամասի վեջնական միավորումը	31
Եվրոպայի հեռանկարները	33
Ինչեւ է գործում ԵՄ-ն	40
ԵՄ հիմնական կառույցները. Եվրոպական խորհուրդ. The European Council	41
Եվրոպական խորհրդարան. European Parliament	43
Եվրոպական միության խորհուրդ. անդամ Երկների ձայնը.	
The Council of the European Union	45
Եվրահանձնաժողով. ընդհանուր շահերի դաշտանություն	
European Commission	48
Արդարադատության դատարան. The Court of Justice	49
Առևտիքների դատարան. The Court of Auditors	49
Եվրոպական կենտրոնական բանկ. The European Central Bank	50
ԵՄ այլ կառույցներ. Եվրոպական մասնական և սոցիալական կոմիտե.	
The European Economic and Social Committee	51
Շրջանների կոմիտե. The Committee of the Regions	51
Եվրոպական ներդրումային բանկ. The European Investment Bank	52
Եվրամիության խորհրդանշանները	53
Ինչ է Եվրոպան դարձնում միասնական.	55
Ինչ է տալիս ԵՄ-ն իր բաղադրյալներին	61
Ժողովրդավարական արժեքների ակունքները. դատմության էջերից	66
Եվրոպական միությունը և աշխարհը	68
ԵՄ-ի արտաքին հարաբերությունները	70
Հայաստան - Եվրոպա հարաբերությունները	76
Ինչ է տալիս մեզ այդ համագործակցությունը	79
ԵՄ աջակցությունը Հայաստանին	81
Եվրամիություն - Հայաստան հարաբերությունների հեռանկարներ	94
ճանապարհ դեղի Եվրոպա. որպես վերջարարն	
ճանապարհ դեղի Եվրոպա. որպես վերջարարն	95

Սիրելի ընթերցող,

Կցանկանայի ողջունել Ձեզ «Բարև Եվրոպա» ծեռնարկի էջերում:
Սույն ծեռնարկը կօգնի Ձեզ *սեղեկանալ Եվրոպական միության*
դատավորական ու կառուցվածքին: Բացի այդ, այն կդառնա Հայաս-
տանի և ԵՄ հարաբերությունների մասին կարևոր սեղեկատվական
աղբյուր:

Եվրոպական միությունը և Հայաստանը շարունակաբար համա-
գործակցում են՝ ճգտելով առավել սերտ և դիմամիկ դարձնել երկկող-
մանի հարաբերությունները: Հայաստանը մասնակցում է Եվրոպա-
կան հարևանության բաղաբանականությանը, իսկ վերջերս նաև Արևել-
յան գործընկերություն ծրագրին: 2010 հուլիսից Հայաստանը ծեռնա-
մուխ եղավ սկսելու Ասոցացման համաձայնագրի կմման շուրջ բա-
նակցությունները Եվրոպական միության հետ, դրանով իսկ հարթելով
հետազոտություն ազատ առնելու ստեղծման և մուտքի արտնագրելի
թեթևացման ճանադարիք: Սա սկզբունքնեն նոր փուլի սկիզբ է ԵՄ
Հայաստան հարաբերություններում:

ԵՄ մասին սեղեկանալն այօր ավելի արդիական ու կարևոր է դար-
ձել հասկացես աշակերտների և ուսանողների համար: Յուս ունեն,
որ օգտակար կցունեն այս հրադարակումը և որ այն հետաքրքրություն
կառաջացնի Եվրոպական հարցերի նկատմամբ: Հայաստանում Եվրո-
պական միության դատվիրակությունը միշտ ուրախ կլինի ստանալ
Ձեր մեկնաբանությունները և դաստախանել Ձեր հարցերին:

Ուսուլ դե Լուցենբերգեր

Հայաստանում ԵՄ պատվիրակության ղեկավար

ՀԱՅԱԳՈՎԱՆ ԱՇԽԱՐԻԱՄԱՍԱՆ ՈՒ ՄԵՐԻ

ՈՐԿԵԼԻ ԱՎԱՀԱՐԱՆ

Աշխարիը փոքրացել է:

Դուք նման զգացում չունե՞ք: Թվում է, թե այնքան է փոքրացել, որ կարող է տեղավորվել նույնիսկ մեկ մարդու ափի մեջ:

Աշխարիը փոքրացել է, քանի որ ժամանակակից գիտության, տեխնիկայի, հասարակական հարաբերությունների զարգացման արդյունքում՝ պետությունները, ժողովուրդները, հետևաբար նաև մարդիկ ավելի են մոտեցել իրար:

Երբ տանը, հեռուստացույցի առջև նստած, մենք հետևում ենք աշխարիի անցուդարձին, ուրախանում ենք, տիսրում, հուզվում, հիանում, մտահոգվում... Երբեմն հարյուրավոր կիլոմետրեր մեզանից հեռու տեղի ունեցած իրադարձության կամ ինչ-որ մեկի համար, ում չենք էլ ճանաչում: Մեզ իրապես պարուրում է այն գիտակցությունը, որ աշխարիը փոքրացել դարձել է մեկ ընտանիք: Որ համայն մարդկությունը միավորված է մեկ ընտանիքում: Հանկարծ հասկանում ենք, որ բոլորս՝ անկախ ազգությունից, կրոնից, ռասայից, լեզվից... «մի նավակում» ենք հայտնվել: Եվ այդ նավակը մեր մոլորակն է: Դա փոքրիկ ու մեծ մեր աշխարհն է, որ այնքան փիխուն ու խոցելի է դարձել, որ մեր պաշտպանության ու սատարման կարիքն ունի:

Այսօր համաշխարհային զարգացումները տանում են դեպի գլոբալացում՝ միջազգային, միջազգային կամ միջնական կամ միջնաշակութային ինտեգրում: Նման մեծ տեղաշարժերը երբեք միարժեք ու միանշանակ չեն լինում:

Մի կողմից՝ գլոբալ ինտեգրման արդյունքում պետությունները, ժողովուրդները, հետևաբար նաև մարդիկ՝ էլ ավելի են մոտենում իրար: Վերանում կամ գնալով ավելի ու ավելի թափանցիկ են դառնում սահմանները՝ բացելով միմյանց ճանաչելու, համագործակցելու և ստեղծագործելու իրաշալի հնարավորություններ:

Մյուս կողմից՝ սա ակնհայտորեն մտահոգում է մարդկանց, քանի որ հասարակությունների, մշակույթների, արժեքների սերտաճումն իր մեջ փորձի ու արժեքների պարտադրման վտանգ ունի, սեփական արժեքներն ու դեմքը կորցնելու վտանգ:

Մտահոգությունների փարատման լավագույն ուղին երկխոսությունն է: Երկխոսություն՝ քաղաքական, սոցիալական և տնտեսական կյանքի տարբեր ոլորտներում և տարբեր մշակույթների միջև: Բաց, թափանցիկ, ազնիվ երկխոսություն:

Սա է համընդհանուր փոխընթանման ու խաղաղ գոյակցության ճանա-

պարիս. փոխընթացնում՝ թե՝ անհատների, թե՝ ազգերի, թե՝ պետությունների ու մշակույթների միջև, որը ենթադրում է.

- » **միմյանց մշակութային, հասարակական, սնտեսական, գիտական, բարոյական արժեքների ձանաչում ու հարգանք դրանց նկատմամբ**
- » **այդ արժեքների մասնակի փոխներթափանցում և փոխադարձ հարստացում**
- » **այդ փոխներթափանցման հիման վրա սեփական ազգային մշակույթի, հոգևոր ու բարոյական արժեքների պահի խոր և հիմնավոր գիտակցում ու արժեխավորում**

Այս պարագայում է, որ համաշխարհային գործընթացները կարող են հասցնել հասարակությունների իրական ու դրական ինտեգրացիայի, լայն իմաստով՝ մշակույթների փոխներթափանցման, երբ մշակույթները ո՞չ թե բացառում, այլ՝ ընդունում և փոխադարձաբար լրացնում են միմյանց, երբ փորձի փոխանակումը ո՞չ թե փորձի ու արժեքների պարտադրում է ենթադրում, այլ՝ փոխադարձ հարստացում:

Հայաստանն այսօր Եվրոպայի խորհրդի անդամ է, Եվրամիության հարկանաներից մեկը: Սա նաև ավելի լայն համագործակցության հեռանկար է ենթադրում: Բնական է, որ այս հանգամանքը ծնում է մի շարք հարցեր, որոնց պատասխանն ուզում ենք իմանալ՝ դեպի Եվրոպական հանրություն, դեպի Եվրոպական ընտանիք քայլ անելիս:

- » **Ուր ենք գնում:**
- » **Ինչո՞ւ ենք գնում:**
- » **Ի՞նչ հասարակական, բաղաբական, մարդկային արժեքներ են մեզ սղասում:**
- » **Ի՞նչ է տալիս Հայաստանին Եվրոպական հնտեղությունը, և ի՞նչ կարող է Հայաստանը տալ Եվրոպային:**

Այս ձեռնարկի նպատակն է՝ հայ ընթերցողին հստակ տեղեկացնել.

- » **Եվրամիության ղատմության, նոր զարգացումների և աղագայի սղասելիքների,**
- » **ինչո՞ւս նաև ԵՄ - Հայաստան կապերի, հարաբերությունների, դրանց ղատմության ու հեռանկարների մասին:**

Եկեք ճանաչենք միմյանց: Չէ՞ որ միայն այդպես է հնարավոր խաղաղ ու համերաշխ ապրել կողք-կողքի, հասկանալ ու ընդունել միմյանց: ճանաչենք, սիրենք միմյանց ու համագործակցենք:

ԵՎՐԱՄԻՈՒԹՅՈՒՆ.

ԵՐԵԿ, ԱՋՈՐ, ՎԱԴՐ

Բարեկ, ԵՎՐՈՒԹՅՈՒՆ

Լավ հարևանից
լավ բան չկա

Հնագույն
ժաղարակր-
ությունների
օրանք

Պատմության
դասեր

Պատմություն, որն այսօր չենի դասմելու

Եվրոպա մայրցամաքը համաշխարհային քաղաքակրթության օրրաններից մեկն է: Այստեղ տարբեր դարերում միմյանց են հաջորդել քաղաքակրթությունները. հնագույն էտրուսկյան, հունական, հռոմեական: Այնուհետև եկել են գերմանները, անգլոսաքսոնները, ֆրանկները, գոթերը, վիկինզները, նորմանները, սլավոնները, մաջարները... ստեղծել են նոր երկրներ, թագավորություններ..., կառուցել քաղաքներ, տաճարներ, կամուրջներ, բերդեր ու ամրոցներ..., ծաղկեցրել ու զարգացրել արվեստն ու գիտությունը...

Այստեղ ձևավորվել են հնագույն ժողովուրդներն ու ժամանակակից ազգերը, ստեղծել, կառուցել, շենացրել, ցավոք՝ նաև պատերազմել, քանդել, ավերել ու սպանել:

Պատմությունը մեզ թողել է դասեր, որոնք սովորում են ազգերը, ժողովուրդները, անհատ մարդիկ...

Մարդկության պատմությունը, ցավոք, միայն ստեղծման, կառուցման ու ձեռքբերումների պատմություն չէ: Ու եթե չենք ցանկանում, որ այդ պատմությունն ավարտվի միջուկային պատերազմների կամ մարդու անխոհեմ կենսակերպի արդյունքում ի հայտ եկած գլոբալ բնական աղետների հետևանքով, պետք է փորձենք չմոռանալ պատմության դասերը, հետևություններ անել դրանցից, չկրկնել անցյալի սխալները:

Մարդկության պատմությունը, ցավոք, նաև մեծագույն սխալների պարբերական կրկնության պատմություն է:

Եկել է այդ սխալները չկրկնելու ժամանակը:

ՍԻԱԼԱՆԵՐԸ ՀԿՐԿԱՆԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

«Կգա օրը, երբ այս մայրցամաքի բոլոր ազգերը, առանց կորցնելու իրենց առանձնահատկությունները կամ փառավոր անհատականությունը, կմիաձուլվեն մի բարձրագույն միության մեջ և կձևավորեն Եվրոպական Եղբայրություն։ Կգա օրը, երբ միակ ճակատամարտը տեղի կունենա գաղափարների մրցակցության հրապարակում։ Կգա օրը, երբ փամփուշտներն ու ռումբերը կփոխարինվեն քվեներով։»

Ֆրանսիացի մեծ մտածող, գրող Վիկտոր Շյուգոն այս մարգարեական խոսքերն ասել է 1849 թվականին։

Սակայն անցել է ավելի քան մեկ դար, մինչև որ նրա մարգարեությունը սկսել է իրականություն դառնալ։ Ավելի քան մեկ դար՝ և Եվրոպական մայրցամաքը բզկտող երկու համաշխարհային պատերազմ...

Ո՞ր երկրում, ո՞ր ժողովրդի մեծ մտածողները, նաև հասարակ մարդիկ չեն երազել խաղաղ ու հաշտ աշխարհի մասին։

**Լիներ հեռու մի անկյուն,
Լիներ մանկան արդար քուն,
Երազի մեջ երջանիկ,
Զաւս ու խաղաղ մարդկություն։**

Սա արդեն մեր մեծ մտածողի՝ Յովիաննես Թումանյանի երազանքն էր, որին նա ինքն էլ չէր համարձակվում հավատալ Առաջին համաշխարհային պատերազմի և Եղեռնի տարիներին և միայն «մանկան արդար քնի» մեջ էր տեսնում «հաշտ ու խաղաղ մարդկությանը»։

20-րդ դարի առաջին կեսը Եվրոպայի համար «նշանավորվեց» երկու համաշխարհային պատերազմներով։

Երկու պատերազմ ընդամենը երկու տասնամյակ ընդմիջումով։ Երկու ավերիչ աղետ նույն մայրցամաքում և նույն կամ գրեթե նույն սերնդի գլխին։

1945 թվականին ավարտվեց Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը, որի համար շատ թանկ էր վճարել ոչ միայն Եվրոպան։ Միլիոնավոր զոհված մարդիկ, հազարավոր քանդված տներ, գյուղեր, քաղաքներ, ավերված ու քայթաված տնտեսություն... և, որ ամենասարսափելին էր, ոչ մի երաշխիք՝ նոր պատերազմների դեմ։

ՄԵԾ ԵՐԱՎՈՂՈՂ

**ԵՐԿՈՒ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ՊԱՏԵՐԱԶՄ**

Այս սարսափելի աղետի հետևանքները վերացնելու համար Եվրոպային օգնության ձեռք մեկնեց Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները: Գործի դրվեց պատմության մեջ հայտնի «Մարշալի պլանը»: 1947 թվականին սկսված այս ծրագիրը պատունապես կոչվում էր «Եվրոպայի վերականգնման ծրագիր» (European Recovery Programme):

«Մարշալի պլան» (Marshall Plan), որն այդպես կոչվեց ի տարիվ ԱՄՆ դեմքարտուղար Ջորջ Մարշալի, ուղղված էր հետևանքներազմյան Արևմտյան Եվրոպայի ստեղծության վերականգնմանը և կոմունիստական վտանգի չեղացմանը:

Ծրագրի համաձայն՝ ԱՄՆ պետրյութեից, անհատույց վարկերի և փոխառությունների ձևով, նյութական օգնություն էր տրամադրվելու Եվրոպական 17 երկրների՝ պատերազմի հետևանքները վերացնելու նպատակով: Ծրագրին ուժի մեջ մտավ 1948-ին, և մինչև նրա պաշտոնական ավարտը՝ 1951 թվականի դեկտեմբերը, այդ օգնությունը կազմեց շուրջ 17 միլիարդ դոլար:

Պատերազմից հետո Եվրոպան փորձում էր ոտքի կանգնել, բուժել իր վերքերը և, որ ամենակարևորն է, դասեր քաղել իր պատմությունից՝ դրանք ապագայում չկրկնելու համար:

Եվրոպայում երկու ավերիչ պատերազմների թոհուբոհով անցած քաղաքական գործիչների սերունդը հասկանում էր, որ խաղաղ ու միասնական Եվրոպայի մասին երազանքն իրականություն դարձնելու համար նոր լուծումներ են անհրաժեշտ:

Երազանքից դեմի իրականություն

Սառը դասերազմ

Ավարտվեց պատերազմը, որը Եվրոպան բաժանել էր երկու մասի, երկու հակոտնյա ճամբարների՝ սոցիալիստական Արևելքի ու կապիտալիստական Արևմուտքի, որոնք մինյանց օգնելու ու օժանդակելու փոխարեն՝ մրցակցում էին:

Պառակտված Եվրոպայի ամենաբնորոշ խորհրդանշանը Բեռլինի պատճեր, որն այս հնագույն երկրի մայրաքաղաքը բաժանել էր երկու մասի՝ պատի երկու կողմերում թողնելով նույն քաղաքի բնակիչներին, նույն ժողովրդի, երբեմն, նույնիսկ՝ նույն ընտանիքի անդամներին:

1950-ական թվականները սառը պատերազմի տարիներն էին, երբ պետությունները ոչ միայն վերացնում էին պատերազմի հետևանքները, այլ նաև արագորեն նորից սպառազինվում ջանալով պատրաստ լինել համաշխարհային նոր պատերազմի վտանգին, որը, թվում էր՝ այդ պառակտված

**Ոչ թե ընդդեմ
տատերազմի,
այլ՝ հանուն
խաղաղության**

աշխարհում հաջորդելու էր Երկրորդին:

Բայց սպառազինվելու միջոցով պատերազմից պաշտպանվելու ճանապարհը հին էր ու անարդյունավետ: Ինչպես ասում են, երբ որևէ տեղ գենք է կուտակվում, այն «մի օր անպայման կկրակի»:

Եվրոպային և աշխարհին նոր գաղափարներ ու նորովի մտածող գործիչներ էին պետք: Ու նրանք հայտնվեցին:

«Փրկօղակ» - գաղափարը կամ՝ ինչո՞ւ սկսվեց

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո մարդիկ հասկացան, որ խաղաղ ու կայուն ապրելու համար պետք է պայքարել ո՞չ թե ընդդեմ պատերազմի, այլ՝ հանուն խաղաղության: Այսինքն՝ ո՞չ թե սպասել, որ պատերազմի վտանգը նորից սպառնա Եվրոպային և ապա կրվել դրա դեմ, այլ սկսել խաղաղություն կառուցելուց: Մարդիկ հասկացան, որ կարևոր ո՞չ այնքան այս կամ այն երկրի հաղթանակն է մյուսի դեմ, որքան՝ խաղաղության հաղթանակը պատերազմի դեմ:

Ուստի, պատերազմի գաղափարին հաղթած մարդիկ վճռականորեն որոշեցին՝ Եվրոպայում վերջ դնել ազգամիջյան ատելությանը, իհմքեր ստեղծել կայուն խաղաղության համար:

1945-ից մինչև 1950 թվականը մի խումբ խիզախ քաղաքագետներ և պետական գործիչներ՝ Ռոբեր Շումանը, Քոնրադ Ադենաուերը, Ալսիդ Գասպերին և Ուինսթոն Չերչիլը սկսեցին համոզել իրենց ժողովուրդներին, որ անհրաժեշտ է նոր դարաշրջան մտնել՝ կառուցելով միասնական Եվրոպական համայնք:

Կարևոր էր համարվում, որ նոր ստեղծվող Եվրոպական համայնքի կառույցները իհմնված լինեն ընդհանուր շահերի, արժեքների և այնախի համաձայնագրերի վրա, որոնք կարողանային երաշխավորել օրենքի գերակայությունը և բոլոր երկրների միջև հավասարությունը:

Ֆրանսիացի արդյունաբերող ու քաղաքական գործիչ Ժան Մոնեն և Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ռոբեր Շումանը Եվրոպական պետություններին առաջարկեցին միավորել իրենց տնտեսական ներուժը:

1950 թվականի մայիսի 9-ին, Փարիզում Ռոբեր Շումանը միջազգային լրատվամիջոցներին ներկայացրեց մի հոչակագիր, որը Ֆրանսիային, Գերմանիային և Եվրոպական մյուս պետություններին կոչ էր անում միավորել իրենց քարածիսի և պողպատի արդյունաբերությունները՝ «որպես Եվրոպայի ապագա դաշնության առաջին կոնկրետ իհմնաքար»: Այս առաջարկը պատմության մեջ հայտնի է որպես «Շումանի պլան»:

Շումանի հռչակագիրը ոչ միայն ֆրանկո-գերմանական մերձեցման առաջին փորձն էր Երկրորդ համաշխարհյան ղատերազմից հետո, այլ նաև դարձավ առաջին բայլը Եվրոպական միության ստեղծման ճանաղարին:

Այսօր ողջ Եվրոպական միությունը մայիսի 9-ը նշում է որպես Եվրոպայի օր:

Շումանն առաջարկում էր ստեղծել վերազգային Եվրոպական մի հաստատություն, որը կկառավարեր այն ժամանակվա ռազմական արդյունաբերության հիմքը հանդիսացող՝ քարածիսի և պողպատի արտադրությունը: Ամենահատկանշականն այն էր, որ պետությունները, ում նա դիմում էր, Երկրորդ համաշխարհյան պատերազմի ընթացքում եղել էին հակամարտող կողմեր և գրեթե լիովին ոչնչացրել էին միմյանց:

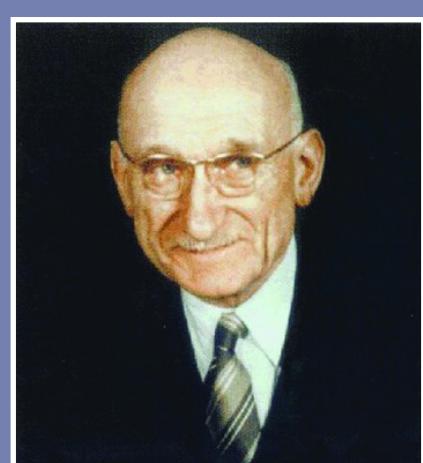
Այս գաղափարը փրկութակի դեր կատարեց, որից իսկույն կառչեցին Եվրոպական մի շարք պետությունների ղեկավարներ: Այսպես, 1951 թվականի ապրիլի 18-ին հիմնադրվեց «Քարածիսի և պողպատի Եվրոպական համայնքը», որին միացան վեց պետություններ՝ Ֆրանսիան, Գերմանիան, Իտալիան, Բելգիան, Լյուքսեմբուրգը և Նիդեռլանդները:

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՒԼԹՅԱՆ հիմնադիր ԽՈՎՐԵՏՐԸ

Ռոբեր Շուման

Քաղաքագետ, իրավաբան, 1948-1952 թվականներին եղել է Ֆրանսիայի առաջնորդնախարար: Հայտնի է որպես Եվրոպական միության հիմնադիր:

Ժամանակակից համատեղ կազմել է պատմականորեն հայտնի «Շումանի պլանը», որն առաջին անգամ հրապարակվել է 1950 թվականի մայիսի 9-ին: Այդ օրն է համարվում և Եվրամիության ծննդյան օրը:

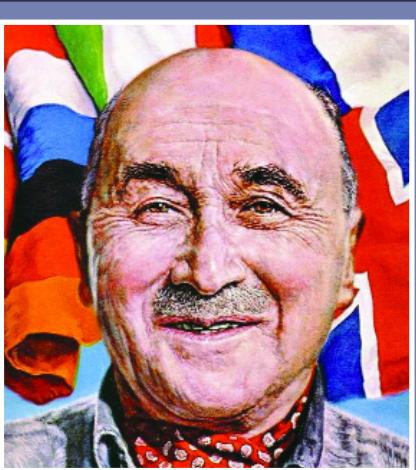
Ռոբեր Շուման

Շումանը Եվրոպական պետություններին առաջարկում էր միասնաբար կառավարել քարածխի և պողպատի արտադրությունը: Ըստ նրա դա կարող էր խաղաղության լավ երաշխիք լինել, քանի որ ռազմական արդյունաբերության համար կենսական հումքի՝ քարածխի և պողպատի արտադրության վրա իշխանություն չունեցող մեկը չէր կարող պատերազմ սանձազերծել:

Շումանն իր պլանի մասին հայտնեց Գերմանիայի կանցլեր Ալենաուերին, որն իսկույն համաձայնեց, քանի որ դրանում խաղաղ Եվրոպա կառուցելու լավ հնարավորություն տեսավ: Այս գաղափարն ընդունեցին նաև հուսական կուսակցություններ: Այս գաղափարը համարվում է Եվրոպական միության հիմքը:

Արդյունքում, 1951 թվականի ապրիլին, այդ վեց պետությունները ստորագրեցին Քարածխի և պողպատի Եվրոպական համայնքի մասին համաձայնագիրը:

Շումանն աջակցել է նաև համաԵվրոպական պաշտպանության քաղաքականության ձևավորմանը և 1958-1960 թվականներին եղել է Եվրախորհրդարանի նախագահը:

Ժան Մոնե

Ժան Մոնե

Ֆրանսիայի ժողովագետ և քաղաքագետ, որը միջազգային կարգության գործիչ: Եղել է «Շումանի պլանի» ռգեշնչող՝ կամաց տեսական Արևմտյան Եվրոպայի ժամանակակից լրացրության միավորում: Մոնեն երկու համաշխարհային պատերազմների ընթացքում Ֆրանսիայում և Միացյալ Թագավորությունում բարձր դիրքեր է գրավել արդյունաբերական արտադրամի կառավարման ոլորտում:

1952-1955 թվականներին ժան Մոնեն եղել է քարածիսի և պողպատի Եվրոպական համայնքի գործադիր մարմնի առաջին նախագահը: Բայց նրա ազդեցությունը Եվրոպայի միավորման գործում միայն տնտեսական ոլորտով չի սահմանափակվել: Դայտնի է Մոնեի ամենից հաճախ մեջբերվող միտքը. «Մենք միավորում ենք ժողովուրդներին, ոչ թե պետությունները»:

Այսօր Համալսարանների Եվրոպական խորհուրդն իրականացնում է «ժան Մոնե» ամենամյա հետազոտական մրցությախն ծրագիր, որն ուղղված է Եվրոպական ինտեգրման վերաբերյալ ինացության և տեղեկացվածության բարձրացմանը՝ դասավանդման, հետազոտության և Եվրոպական միության հարցերի վերաբերյալ համալսարանական մակարդակով քննարկումների խթանման միջոցով:

Ջոնրադ Ադենաուեր

Ջոնրադ Ադենաուեր

1949-1963 թվականներին եղել է Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության առաջին կանցլերը:

Իր սերնդի քաղաքագետներից շատերի նման նա էլ արդեն Առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո հասկացել էր, որ կայուն խաղաղության հնարավոր է հասնել միայն Եվրոպայի միավորման ճանապարհով:

Ըստ Ադենաուերի՝ Գերմանիայի արտաքին քաղաքականության ամեյունաքարտը Ֆրանսիայի հետ հաշտությունն էր: Ֆրանսիայի նախագահ Շառլ Է. Գոլի հետ միասին նրանք հասան պատմության մեջ շրջադարձային այն կետին, երբ նախկին ոխերիմ թշնամիներ Գերմանիան և Ֆրանսիան 1963 թվականին բարեկամության համաձայնագիր ստորագրեցին, որը Եվրոպայի միավորման ուղենիշներից մեկը դարձավ:

Ուինսթոն Չերչիլ

Եղել է Միացյալ Թագավորության լարչապետը 1940-45 և 1951-55 թվականներին։ Առաջիններից մեկն էր, nr խոսեց «Եվրոպայի Միացյալ Նահանգների» սեղծման անհրաժեշտության մասին։ Նա նոյնապես համոզված էր, nr Երկրորդ համաշխարհային պատրազմից հետո՝ միայն միավորված Եվրոպան կարող էր դառնալ խաղաղության երաշխափոր։ Նրա նպատակն էր՝ Եվրոպան մեղքնդմիշ սպասել ազգայնամոլության և պատրազմների «հիվանդությունից»։

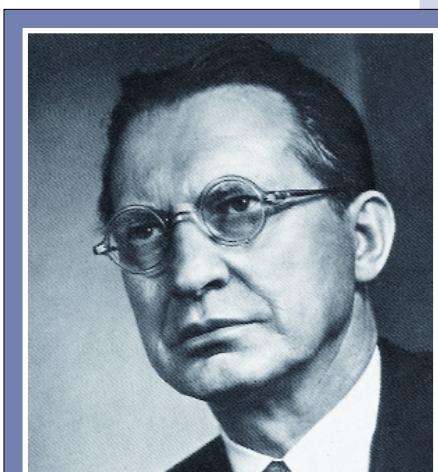

Ուինսթոն Չերչիլ

Իր եզրահանգումները Ուինսթոն Չերչիլը ծևակերպել է 1946 թվականին Ցյուրիխի համալսարանում արտասանած իր նշանավոր ելույթում։ «Կա մի միջոց, որը... կարող է մի քանի տարում Եվրոպան դարձնել... ազատ և... երանիկ։ Դա Եվրոպական ընտանիքի վերաստեղծումն է... : Մենք պետք է կառուցենք Եվրոպայի Միացյալ Նահանգներ»։

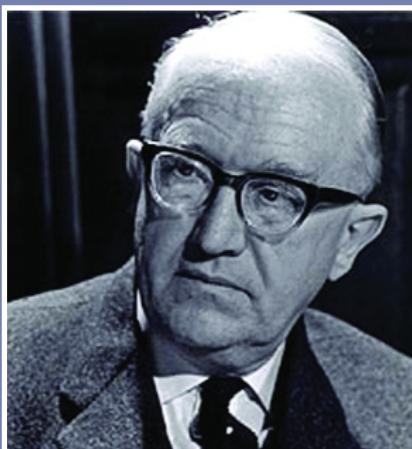
Ալիդ դը Գասմերի

1945-1953 թվականներին եղել է Իտալիայի վարչապետ և արտաքին գործերի նախարարը։ Իր գործունեությամբ առաջ է սարել հետպատրազմյան տարիների Իտալիայի մերժին և արտաքին բաղադրականությունը։ Իր ժամանակի մյուս պետական գործիչների նման նա էլ ակտիվութեան պայմանությունը։ Իր ժամանակի մյուս պետական գործիչների կարող է կանխել պատրազմների կրկնությունը։ Գասմերին աշխատել է Արևմյան Եվրոպայի միավորման համար, բանի որ համարում էր, nr միայն Եվրոպայի միավորումը կարող է կանխել պատրազմների կրկնությունը։ Գասմերին աշխատել է Արևմյան Եվրոպայի միավորման, «Մարշալի պլանի» իրագործման և մյուս եվրոպական երկրների, մասնավորապես՝ Ֆրանսիայի հետ սնանական սեր կապերի

Ալիդ դը Գասմերի

հաստատնան համար: Բացի այդ, նա պաշտպանում էր Քարածիի և պողպատի ելքուպական համայնք ստեղծելու՝ Ծումանի պլանը և օգնել է զարգացնել համաելքուպական պաշտպանական բաղադրյան զարգացմանը:

Վարտան Գրիգորյան

Վալեր Հալչսայն

Գերմանիայի արտստին գործերի նախարարության պետական նախարար, իսկ 1958-1969 թվականներին եղել է Եվրոպական հանձնաժողովի առաջին նախագահը, միիր եղանակագիր և Եվրոպայի միավորման ջամագովներից մեկը:

Յալշտայնի կարծիքով՝ Եվրոպայի արդյունավետ քաղաքական միավորման համար ամենակարևոր նախապայմանն ընդհանուր տնտեսական հաստատությունների ստեղծումն էր: Որպես Եվրահանձնաժողովի նախագահ՝ նա աշխատել է ընդհանուր շուկայի շուտափույթ կայացնան համար:

Հելմուտ Կոլ

Պոլ Անրի Սփաթ

Բելգիացի բաղադրյան գործիչ Պոլ Անրի Սփաթը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից առաջ եղել է Բելգիայի արտզործնախարար: Պատերազմի սկզբում նա ապարդյուն կերպով փորձել է պահպանել Բելգիայի չեղուությունը, ապա՝ կառավարության հետ սիպված է եղել հեռանալ սկզբում Փարիզ, հետո՝ Լոնդոն: Բելգիայի ազատագրումից հետո Սփաթը նոր կառավարության մեջ աշխատել է և որպես վարչապետ, և արտզործնախարար:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ նա նույնիսկ ծրագիր է կազմել Բենիլյուք-

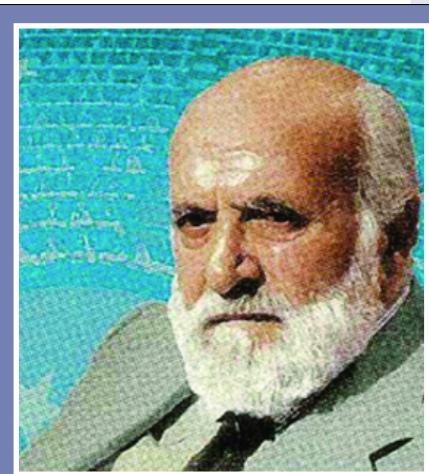
սի (Բելգիայի, Սիրենլանդների և Լյուքսեմբուրգի նաքսատնտեսական դաշինք) երկրների միավորման մասին, իսկ պատերազմից հետո աջակցել է Քարածխի և պողպատի Եվրոպական համայնքի ձևավորմանը:

Եղել է Միավորված ազգերի կազմակերպության առաջին լիազումար նիստի նախագահը (1946) և ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարը (1957-1961):

Ալիքերն Սովորելի

Իսալացի ժաղափոխան գործիչ, որն առաջաւար դեր է ունեցել Եվրոպական դաշնային միուրյուն ստեղծելու մասին համաձայնագրի մշակման գործում: «Սպինելի պլան» անունով հայտնի այս ծրագիրը Եվրախորհրդաւոնն ընդունել է 1982-ին:

1927-1943թթ. նա բանտարկվել է Իտալիայի ֆաշիստական վարչակարգի կողմից: Պատերազմի ավարտից հետո Իտալիայում հիմնել է Եվրոպական միավորման շարժում: Նա եղել է Մոնեի, Գասպերիի և Սփաքի խորհրդականը: Հռոմում հիմնել է Միջազգային գործերի ինստիտուտ: 1970-1973թթ. եղել է Եվրահանձնաժողովի անդամ, իսկ 1979-ին՝ Եվրախորհրդաւոնի պատգամավոր:

Ալիքերն Սովորելի

Ոչ միայն Երաշխիք
չարիքի դեմ, այլ նաև բարիքի աղբյուր.

Միավորումը շարունակվում է

Միավորման առաջին քայլերի շոշափելի արդյունքները ոգևորեցին Եվրոպական Երկրներին: Նրանք հասկացան, որ միասնական ուժը **ոչ միայն Երաշխիք է չարիքի՝ պատերազմների ու պառակտումների դեմ, այլ նաև՝ բարիքի աղբյուր:** Եվ սկսվեց մի անկասելի գործընթաց, որը տանում էր դեպի Վիկտոր Շյուլգոյի մեջ Երազանքը՝ միասնական Եվրոպան:

Ահա այդ ճանապարհի մի քանի ուղենիշ-հանգրվանները, որոնք, ամրապնդելով Եվրոպական համայնքի գաղափարի հիմքում դրված արժեքները, կյանքի էին կոչում դրանք և նոր արժեքներ ծևակերպում, որոնց շուրջ շարունակում էին համախմբվել հնագույն մայրցամաքի ժողովուրդները:

Խաղաղություն և կայունություն

- » **1951. Հիմնադրվեց «Զարածիք և ղողովածի Եվրոպական համայնք» (European Coal and Steel Community- ECSC)՝ վեց անդամ պետություններով.
Ֆրանսիա, Գերմանիա, Իտալիա, Բելգիա, Լյուքսեմբուրգ և Նիդեռլանդներ:**

Միավորման նպատակն էր՝ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, ինչպես հաղթած, այնպես էլ պարտված ժողովուրդներին համախմբել խաղաղության գաղափարի շուրջ՝ միասնական կառույցներում հավասար իրավունքներով համագործակցելու համար: Խորհրդանշական էր, որ պատերազմի ու սպառազինությունների հումքը՝ քարածուխն ու պողպատը, փոխակերպվում էին համաձայնության և խաղաղության գործիքի:

Եվրոպական միասնական համայնքի «հիմնադիր հայրերը» համոզված էին, որ խաղաղության ու կայունության ապահովման համար պետք էր ռազմական արդյունաբերության ամենակարևոր հումքի՝ քարածուխի և պողպատի արտադրության վրա վերահսկողություն սահմանել, քանի որ առանց այդ հումքի հնարավոր չէ պատերազմ սանձազերծել:

- Մենք միավորում ենք ժողովուրդներին, ոչ թե պետությունները,- ասում էին նրանք,- միայն միավորված Եվրոպան կարող է կանխել պատերազմների կրկնությունը և Երաշխավորել խաղաղությունն ու կայունությունը:

Զարգացող սնտեսություն և սոցիալական համերաշխություն

⦿ 1957. Հռոմի դայմանագրով իիմֆ դրվեց Եվրոպական միասնական ռուկային

Թեև Եվրոպական միավորման առաջին ու կարևոր նպատակը խաղաղությունն ու կայունությունն էին, սակայն հայտնի է, որ դրանց հնարավոր չէ հասնել առանց տնտեսական հաջողությունների:

1957 թվականի մարտի 25-ին կնքվեց Հռոմի դայմանագիրը, որն արձանագրելով Զարածիսի և դողովածի Եվրոպական համայնքի հաջող փորձը, ստեղծեց և Երկու վերագային կառուցք. 1957 թվականի մարտի 25-ին վեց անդամ Երկրներն այնուհետև որոշեցին ստեղծել Եվրոպական սնտեսական համայնք (European Economic Community - EEC) և Եվրոպական առոմային Էներգիայի համայնք (European Atomic Energy Community-Euratom): Վեց դեռևումների հնտեգրման հաջող ընթացքը ոչ միայն նորաստեց այդ Երկրների մերձեցմանը, այլ նաև շահագրուեց Եվրոպական մյուս Երկրներին՝ մասնակցել միասնական Եվրոպայի կառուցմանը:

Եվրոպական տնտեսական համայնքի ստեղծմամբ՝ միասնական շուկայի կարգավորման դաշտում հայտնվեցին ոչ միայն քարածիսի ու պողպատի արտադրությունը, այլ նաև տնտեսության մյուս ճյուղերը: Այս միասնական շուկան պետք է իր մեջ ընդգրկեր ապրանքների ու ծառայությունների ողջ տեսականին, անդամ Երկրների տնտեսության հիմնական ճյուղերը:

1960-ական թվականներից սկսած՝ անդամ Երկրները սկսեցին ընդհանուր տնտեսական քաղաքականություն վարել առևտորի և գյուղատնտեսության ոլորտներում: 1968 թվականի հուլիսի 1-ից լիովին վերացվեցին այդ վեց Երկրների միջև մաքսային տուրքերը:

Ի՞նչ է տալիս Եվրոպական միասնական ռուկան այդ Երկրներին: Եվրոպական Երկրները աշխարհի բնակչության շատ փոքր տոկոսն են կազմում, ուստի գիտակցում են, որ դեռ է միասին աշխատեն, որ կարողանան աղահովել սնտեսական աճը և մրցունակ լինեն համաշխարհային ռուկայում:

Եվրոպական ոչ մի Երկիր չի կարող միայնակ դրւու գալ համաշխարհային շուկա, բայց միավորվելով՝ նրանք կարողանում են արդյունավետ մրցակցել համաշխարհային շուկայում:

Եվրոպական համայնքի այս հաջողությունները խթանեցին նրա ընդլայնումը:

Եվրոպական համայնքի ընդունում Միասնական տնտեսական ու սոցիալական բաղադրականություն

- ⇒ **1973. Եվրահամայնքն ընդունվում է. տնտեսական ընկերակցությունն ընդգրկում է ինը անդամ երկիր և մշակում է ընդհանուր տնտեսական ու սոցիալական բաղադրականություն**

Ծուրջ մեկուկես տասնամյակի ընթացքում Եվրոպական երկրների համագործակցությունը ցույց տվեց իր արդյունավետությունը: Դա այնքան ակնառու էր, որ Եվրոպական համայնքին միանալու ցանկություն հայտնեցին նաև Դանիան, Իռլանդիան և Միացյալ Թագավորությունը:

Սա ստեղծումից ի վեր՝ Եվրահամայնքի առաջին ընդունումն էր: Այն տեղի ունեցավ 1973 թվականին: Դիմա արդեն Դամայնքն ընդգրկում էր ինը անդամ երկիր: Միևնույն ժամանակ, նոր քաղաքականություն մշակվեց սոցիալական և շրջակա միջավայրի պահպանման ոլորտների համար, և 1975 թվականին հիմնադրվեց Եվրոպական տարածաշրջանային զարգացման հիմնադրամը (European Regional Development Fund - ERDF):

Ազատ տնտեսական շուկան չի կարող զարգանալ՝ առանց ազատ մրցակցության: Սակայն Եվրամիության (ԵՄ) տնտեսական քաղաքականությունը ջանում է համարել տնտեսական մրցակցությունն ու համագործակցությունը: Արդյունքում, տնտեսական մրցակցությանը գուգահեռ, զարգանում է համաեվրոպական համերաշխությունը: Եվրոպայի քաղաքացիներն այդ համերաշխությունն ավելի շոշափելիորեն են զգում, երբ, օրինակ, ջրհեղեղի կամ բնական այլ աղետների դեպքում աջակցություն են ստանում ԵՄ բյուջեից:

ԵՄ-ն, ի դեմս Եվրահանձնաժողովի, աջակցում է նաև ազգային և տեղական իշխանություններին՝ կրծատելու Եվրոպայի տարբեր մասերի միջև գոյություն ունեցող տնտեսական ու սոցիալական անհամամասնություններն ու տարբերությունները, զարգացնելու Եվրոպայում տրանսպորտային ենթակառուցվածքները, այսինքն՝ ընդունում է ավտոմայրուղիների ցանցը, արագընթաց երկաթուղագծերը և այլն: Նոր ճանապարհներն օգնում են նաև հեռավոր տարածաշրջաններին՝ տնտեսական ու սոցիալական կապեր հաստատել, խթանել տրանսեվրոպական առևտուրը:

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԺԱԼԱՓԱԳԻՑՆԵՐԻ ՃԱՅԱԾ.

ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԺԱԼԱՓԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅԳՑՆԵՐԻ ՃՆԱՎՈՐՈՒՄ

⌚ 1979. ԵՎՐԱԽՈՐՀԵՐԴԱՐԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ- ԱԵՐԸ

1979 թվականի հունիսին տեղի ունեցան Եվրոպական խորհրդարանի առաջին ընտրությունները, որոնք կրում էին համընդիանուր և ուղղակի բնույթ: Այս քայլը շատ կարևոր առաջընթաց դարձավ Եվրոպական համայնքի համար, քանի որ Եվրահամայնքի յուրաքանչյուր քաղաքացի հնարավորություն ստացավ մասնակցել միասնական Համայնքի ղեկավար կառույցների ծևավորմանը:

ԵՄ անդամակցությունից հրաժարվելու միակ դեմքն արձանագրվեց 1985 թվականին, երբ Դամիայից ինքնավարություն ստացած Գրենլանդիան որուեց դուրս գալ Եվրոպական միությունից:

ԵՄ նոր անդամ Երկրները գիշում էին հներին թե՛ ժողովրդավարական ինստիտուտների կայացվածությամբ, թե՛ սնտեսական զարգացմամբ: Ուստի, նոր անդամների զարգացումը խթանելու նոյառակով, ընդլայնվող Միությունը սկսեց օժանդակության ծրագրեր իրագործել:

Սկսած 1979 թվականից՝ Եվրախորհրդարանի ընտրությունները տեղի են ունենում յուրաքանչյուր հինգ տարին մեկ:

Եվրախորհրդարանի ուղղակի ընտրություններով Եվրոպական համայնքի կառավարման հարցում առաջին անգամ հնարավոր եղավ հաշվի առնել շարքային Եվրոպացիների կարծիքը, լսել նրանց ճայնը: Դա նրանց պարզեց միասնական Համայնքի անդամ լինելու, միասնական ընտանիքում ապրելու նոր զգացում:

Լավ օրինակը վարակիչ է.

Եվրոպական համայնքի ընդլայնումը շարունակվում է

⌚ 1981. ԵՄ առաջին ընդլայնումը դեղի Միջերկրական ծով

Եվրոպական միասնական համայնքի օրինակը վարակիչ դարձավ: Եվրոպական մյուս երկրներն էլ սկսեցին գնահատել միասնական ջանքերի դերն իրենց ժողովուրդների բարեկեցության, խաղաղության ու անվտանգության համար: Միասնական համայնքի անդամ լինելու ցանկություն հայտնեցին նաև նոր երկրներ:

1981 թվականին Եվրահամայնքին միացավ Հունաստանը:

1986-ին նրան միացան Խոμանիան և Պորտուգալիան:

Սրանով ուժեղացավ Համայնքի ներկայությունը Եվրոպայի հարավում և առավել իրատապ դարձան տարածաշրջանային օժանդակության ծրագրերը:

Միասնական ռուկան՝ որմես տնտեսական ճգնաժամերի հաղթահարման ուղի

⌚ 1993 Միասնական ռուկայի ձևավորումը

Համաշխարհային պատմությունը ոչ միայն պատերազմների ու խաղաղության, այլ նաև պարբերական տնտեսական ճգնաժամերի պատմություն է: Նման յուրաքանչյուր ճգնաժամից հետո պետությունները ջանացել են դասեր քաղել դրանից՝ պատրաստ լինելու հաջորդ ճգնաժամին, սակայն, չգիտես ինչու, ճգնաժամերն ամեն անգամ «անակնկալի են բերել» նրանց:

Այդպիսին էր և 1980-ական թվականների համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և դրան հաջորդած տնտեսական անկումը: Տնտեսական այս ցնցումները հոռետեսության ալիք բարձրացրին նաև Եվրոպական ինտեգրման հեռանկարի նկատմամբ: Եվրահամայնքի ընդլայնումը կարծես թե կանգ առավ:

Այդուհանդերձ, հույսը նորից ի հայտ եկավ 1986-ին, երբ ստորագրվեց Միասնական Եվրոպական ակտը (Single European Act), որի նպատակն էր՝ ընդհանուր Եվրոպական շուկայի ստեղծումը:

Չնայած այն բանին, որ Եվրահամայնքի երկրների միջև մաքսային տուրքերը վերացվել էին դեռ 1968 թվականին, ապրանքաշրջանառությունը

Երկրների միջև լիովին ազատ չեր: Գլխավոր խոչընդոտը ազգային օրենսդրությունների միջև եղած տարբերություններն էին:

1985 թվականին Եվրահանձնաժողովը, նախագահ **Ժակ Ռելուսի** գլխավորությամբ, հրապարակեց Եվրահամայնքի ներքին շուկայի մասին վերլուծական մի փաստաթուղթ, այսպես կոչված՝ «**Սպիտակ էջեր»** (White paper), որը սահմանում էր այն 279 օրենսդրական միջոցները, որոնք անհրաժեշտ էին միասնական շուկայի ձևավորումն ավարտին հասցելու համար: Այն նույնիսկ ներկայացնում էր մինչև 1993 թվականի հունվարի 1-ը Եվրոպական միասնական շուկայի կայացման հեռանկարները:

Այս նպատակն այնուհետև ամրագրվեց նաև Միասնական Եվրոպական ակտում, որը ստորագրվեց 1986 թվականի փետրվարին և ուժի մեջ մտավ 1987 թվականի հուլիսի 1-ին:

Ժակ Ռելուս

Միասնական Եվրոպական ակտը (The Single European Act - SEA) վեցամյա մի ծրագիր էր, որը պետք է հնարավորություն ընձեռեր՝ հաղթահարել այն օրենսդրական տարբերությունները, որոնք խոչընդոտում էին Երկրների միջև ազատ առևտություն: Ծրագրը նպաստեց, որ Եվրոպայի երկրներն ավելի միավորվեն՝ ներքին միասնական շուկա ձևավորելու նպատակով:

Միասնական Եվրոպական ակտը կատարելագործում էր Եվրոպական կառույցների գործունեությունը կարգավորող կանոնները, ընդլայնում Եվրահամայնքի իշխանությունը՝ հատկապես հետազոտությունների զարգացման, շրջակա միջավայրի պաշտպանության և ընդհանուր արտաքին քաղաքականության ոլորտներում:

Բեռլինի դաշի անկումը. Եվրոպական միության ծնունդը. **Նոր ընդլայնում**

- ⌚ **1993. Եվրոպական միության ստեղծման մասին
Սահմանադրության մասին այնպիսի փոփոխություններ, որոնք իրենց վրա բւեռեցին ողջ աշխարհի, այդ թվում նաև Եվրոպայի ուշադրությունը:**
1992-ին, ուժի մեջ է մտել 1993-ին)

1980-ական թվականների վերջին նախկին Խորհրդային Միության մեջ տեղի ունեցան այնպիսի փոփոխություններ, որոնք իրենց վրա բւեռեցին ողջ աշխարհի, այդ թվում նաև Եվրոպայի ուշադրությունը:

Միխայիլ Գորբաչովի սկսած վերակառուցման քաղաքականությունը բացահայտեց Խորհրդային հսկայական պետության ներսում գոյություն ունեցող հակասությունները: Սա էր պատճառը, որ աստիճանաբար սկսեց

նվազել ԽՍՀՄ-ի ազդեցությունն ու վերահսկողությունը այսպես կոչված՝ նախկին «սոցիալիստական ճամբարի»՝ Արևելյան Եվրոպայի պետությունների նկատմամբ:

Ավելին, ԽՍՀՄ-ում ժողովրդավարական փոփոխությունները հանգեցրին նախկին խորհրդային հանրապետությունների անկախացման, ինչի հետևանքով 1991-ի դեկտեմբերին խորհրդային Միությունն ինքն էլ դադարեց գոյություն ունենալ:

Եվրոպայի քաղաքական կառույցն արմատապես փոխվեց 1989 թվականին Բեռլինի պատի անկումից հետո, ինչի արդյունքում՝ 1990 թվականի հոկտեմբերին վերջապես վերամիավորվեցին Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի հետևանքով բաժանված երկու գերմանական պետությունները:

Ժողովրդավարական լայն բարեփոխումներ սկսվեցին նաև Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում, այն բանից հետո, եթե նրանք դուրս եկան խորհրդային Միության վերահսկողությունից:

Այս իրադարձություններին գուգահեռ՝ Եվրոպական համայնքի անդամ երկրները սկսեցին բանակցել նոր պայմանագրի շուրջ, որը կազմվել էր նախագահների և վարչապետների կողմից, 1991-ի դեկտեմբերին, Մաստրիխտում: Պայմանագիրն ուժի մեջ մտավ 1993 թվականի նոյեմբերի 1-ին:

Այս դայմանագրով ստեղծվեց նոր կառույց՝ Եվրոպական միությունը (ԵՄ):

Պայմանագիրը փոփոխություններ մնցրեց Եվրոպական համայնքում գոյություն ունեցող համայնքային կառույցներում, ինչպես նաև ընդլայնեց միջկառավարական համագործակցության ոլորտները:

Մաստրիխտի դայմանագրով ամրագրվեցին Միության երեք հիմնայումները՝ համայնք, արտաքին գործեր և անվտանգություն, արդարադատություն և ներին գործեր, որոնք դարձան Եվրոպական միության առաջնային բաղկացուցիչ սարքերը:

Գծաղատկերում ներկայացվում է երեք հիմնայումների հիմնական էռթյունը:

ԵՄ

Եվրոպական համայնքներ

Ընդհանուր արտաքին և անվտանգության բաղադրականություն

Արդարադատություն և ներքին գործեր

- ▶ Մասսային միություն և միասնական ռուկա
- ▶ Ընդհանուր գյուղական սննդ սա կան բաղադրականություն
- ▶ Զենուրության ընդհանուր բաղադրականություն
- ▶ ԵՄ նցցակցության մասին օրենք
- ▶ Տնտեսական և արժույթային միություն
- ▶ ԵՄ բաղադրիություն
- ▶ Կրթություն և մշակույթ
- ▶ Տրանսեվրոպական ցանցեր
- ▶ Սոլառողների իրավունք ների դաշտավայրություն
- ▶ Առողջապահություն
- ▶ Քետազոնություն
- ▶ Բնադրահեղանության մասին օրենք
- ▶ Սոցիալական բաղադրականություն
- ▶ Զարագութեան աղասան տրամադրելու բաղադրականություն
- ▶ Շենգենյան համաձայնագիր
- ▶ Միգրացիոն բաղադրական նություն
- ▶ Զարագութեան և դրույթագործության համայնք (մինչև 2002թ.)
- ▶ Առոմային էներգիայի եվրոպական համայնք

Արտաքին բաղադրականություն

- ▶ Մարդու իրավունքներ
- ▶ Ժողովրդավարություն
- ▶ Արտաքին օգնություն

Անվտանգության բաղադրականություն

- ▶ Եվրոպական անվտանգության և դաշտավայրային բաղադրականություն
- ▶ ԵՄ գինված ուժեղ
- ▶ Հելսինկյան ռազմական ծավալների չափանիշներ
- ▶ Խաղաղադարձություն

- ▶ Թմրանյութերի աղօրինի ցջանառություն և զենքի աղօրինի վաճառք
- ▶ Ահաբեկչություն
- ▶ Թթաֆիկինգ
- ▶ Կազմակերպված հանցագործություն
- ▶ Կաշառակերություն և ֆինանսական մեթոդայություններ

Ավստրիայի, Ֆինլանդիայի և Շվեյչարիայի համեմատաբար ուստի միացումը ԵՄ-ին կարելի է բացատել այն հանգամանքով, որ երեք երկրներն ել կոմունիստական ժամբարի անմիջական հարևաններն են, և այդ երկրների բաղադրացիների վստահությունը ԵՄ-ի հանդեմ՝ բավարար չափով ամրապնդվեց միայն սառը դատերազմի ավարտից հետո:

⦿ **1995. ԵՄ-ն ընդլայնվեց՝ ընդգրկելով արդեն 15 անդամ երկիր**

Աշխարհաքաղաքական այս փոփոխությունները ոգևորեցին միավորման հարցում դեռևս տատանվող Եվրոպական Երկրներին: Արդյունքում՝ 1995 թվականին ԵՄ-ին միացան ևս երեք պետություն՝ Ավստրիան, Ֆինլանդիան և Շվեյչարիան:

ԵՄ-ի ընդլայնման երկու անհաջող փորձեր գրանցվեցին 1972 և 1994 թվականներին.

համաժողովրդական համրավենով Նորվեգիան հրաժարվեց դառնալ այդ կառույցի անդամ:

Ավելի մրցունակ ու ժամանակակից սնտեսություն, գիտության ու կրթության զարգացում

- ⌚ **2000 թվականի մարտին ԵՄ-ն ընդունեց
«Լիսաբոնյան ռազմավարություն»
(Lisbon Strategy) փաստաթուղթը**

Աշխարհն այսօր կանգնած է գլոբալացմանը դեմ հանդինան: Նոր տեխնոլոգիաները, ինտերնետը փոխակերպում են տնտեսությունը: Դրանք իրենց հետ բերում են նաև սոցիալական ու մշակութային փոփոխություններ:

Համաշխարհային շուկայում Եվրոպան այնպիսի հզոր մրցակիցներ ունի, ինչպիսիք են Միացյալ Նահանգները և նոր, զարգացած արդյունաբերություն ունեցող այլ երկրներ: Այս պայմաններում իր տնտեսության մրցունակությունն ուժեղացնելու նպատակով 2000 թվականի մարտին ԵՄ-ն ընդունեց «Լիսաբոնյան ռազմավարություններ» փաստաթուղթը, որի նպատակն էր՝ ավելի ժամանակակից և ավելի մրցունակ դարձնել Եվրոպական տնտեսությունը:

Իսկ դրան հասնելու համար անհրաժեշտ է մեծ ներդրումներ անել գիտության, կրթության, նոր տեխնոլոգիաների զարգացման ոլորտներում: Չէ՞ որ առանց դրանց հնարավոր չի լինի զարգացնել տնտեսությունն ու հասարակությունը: Կրթական համակարգը նույնպես պետք է համապատասխանի տեղեկատվական հասարակության պահանջներին, որպեսզի երիտասարդները կարողանան ավելի պատրաստ լինել նոր տնտեսական ու հասարակական պայմաններում ապրելուն և աշխատելուն:

Միասնական արժույթ. Եվրոյի զոնի

- ⌚ **2002. Երգանառության մեջ մտավ Եվրոն՝ որդես միասնական դրամանից (թղթադրամ և մետաղադրամ)**

Եվրոպական միության ամենատպավորիչ ձեռքբերումներից էր միասնական արժույթի՝ Եվրոյի ընդունումը: Եվրոն լիովին փոխարինեց հին ազգային արժույթներին, ինչպիսիք էին գերմանական մարկը կամ ֆրանսիական ֆրանկը:

Ներդրումը տեղի ունեցավ 2 փուլով. նախ՝ Եվրոն ծառայում էր որպես ոչ կանխիկ վճարումների և գործարքների հաշվարկման միավոր, իսկ այդ ընթացքում դեռ օգտագործվում էին ազգային արժույթները: Արդեն 2002-ի հունվարի 1-ից Եվրոյի գոտի մտած տասներկու երկրներում շրջանառության մեջ մտան նաև Եվրոյի թղթադրամներն ու մետաղադրամները:

Այսօր Եվրոն աշխարհում վճարումների և կուտակումների համար օգտագործվող ամենատարածված և առաջատար արժույթն է՝ ԱՄՆ դոլարին զուգահեռ:

2009 թվականի դրությամբ՝ միասնական արժույթը գործում է արդեն ԵՄ 16 երկրներում, որոնք ներկայացնում են ԵՄ բնակչության ավելի քան երկու երրորդը:

Եվրոյի գոտուն չեն ցանկացել միանալ երկու երկիր՝ Ղանիան և Սիացյալ Թագավորությունը: Մյուս երկրները՝ Շվեդիան և նոր անդամ երկրները Եվրոյի գոտուն կմիանան՝ հենց որ իրենց տնտեսությունները պատրաստ լինեն դրան:

Եվրոյի թղթադրամներն ու մետաղադրամները կարող են գործածվել Եվրոյի գոտում գտնվող բոլոր երկրներում:

Եվրոյի խորհրդանիւր

€ - առաջարկվել է Եվրահանձնաժողովի կողմից: Նրա հիմքում ընկած է հունական էպսիլոն տառը, որը նաև «Եվրոպա» բառի առաջին տառն է: Ի տարբերություն էպսիլոնի՝ մեկի փոխարեն երկու զուգահեռ գծերը խորհրդանշում են կայունություն:

Եվրոյի միջազգային պաշտոնական հապավումը **EUR** է:

ԵՎՐՈ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԸ

2002 թվականի հունվարի 1-ին եվրոն մուտք գործեց ԵՄ անդամ 12 երկներ՝ 7 ասրբեր թղթադրամների տեսիլ:

Թղթադրամների մի երեսին դատկերված դատուհաններն ու դարձանական խորհրդանությունը են Եվրոպայի բաց ու համագործակցող ոգին: ԵՄ 12 ասրբերը ներկայացնում են եվրոդրամական ժողովուրդների ներդաշնակությունը:

Թղթադրամների մյուս երեսին դատկերված են կամուրջներ, որոնք ներկայացնում են եվրոդրամական ճարտարապետության յոթ հիմնական դարաշրջանները և խորհրդանությունը են աշխարհի հետ Եվրոպայի սեր համագործակցությունն ու հաղորդակցությունը:

ԵՎՐՈ ՄԵՏԱԴՐԱՄՆԵՐԸ

Եթե թղթադրամները նույնն են ԵՄ բոլոր երկներում, աղա եվրոյի 12 մետադրամներից յուրաքանչյուրի մի կողմը նույն ձևավորումն ունի եվրոյի գոտու բոլոր երկներում, իսկ մյուս կողմում յուրաքանչյուր երկիր իր ձևավորումն է անում՝ դնելով իր ազգային խորհրդանությունը: Զնայած դրան, բոլոր մետադրամները կիրառելի են եվրոյի գոտու բոլոր երկներում:

Այսօր եվրոյի գոտում են գտնվում Ավստրիան, Բելգիան, Կիպրոսը, Ֆինլանդիան, Ֆրանսիան, Գերմանիան, Հունաստանը, Իռլանդիան, Իտալիան, Լյուսեմբուրգը, Մալթան, Նիդեռլանդները, Պորտուգալիան, Սլովակիան, Սլովենիան, Իսլանդիան:

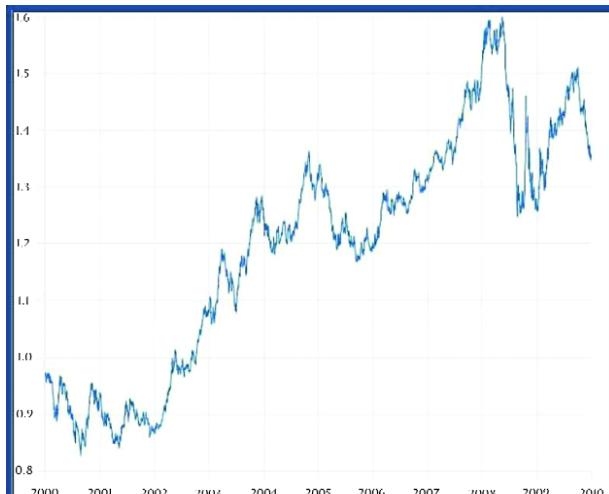

ԵՎՐՈՅԻ ԳՈՏՈՒՄ ԳՏՆՎՈՂ ԵՐԿՐՈՒԹՅՈՒՆ					
ԲԵԼԺԻԱ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԻՆԴԻԱ ԻՆԴԻԱ ՖՐԱՆՍԻԱ ԻՏԱԼԻԱ ԼԻՊԻՏԵՆՔՈՒՐԳ ՆԻՀԵՆՉԱՆԴՅԱՆԵՐ ԱՎԱՏԻԱ ՊՈՐՏՈԳԱԼԻԱ ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ	ՀՈՒՆԱՏԱՆ	ԾՐՁԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ ԴՐՎԵՑԻՆ ԵՎՐՈ ԹՐԵԱԴՐԱՄՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵՏԱԴՐԱԴՐԱՄՆԵՐԸ	ՍԼՈՎԵՆԻԱ	ԿԻՊՐՈՍ, ՄԱԼԹԱ	ՍԼՈՎԱԿԻԱ
1999	2001	2002	2007	2008	2009

ՈՐՈՇ ԵՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԱՐԺՈՒՅԹԻ ԱռԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- ⦿ **ԵՎՐՈԴՐԱՄՆ ՀԱՆԱԴՐԱՀՈՐԴԵԼԻՍ** կարող ես միայն մեկ անգամ բն տարադրմը եվրոյի փոխանակել բոլոր երկրների համար: Օրինակ, Գերմանիայում ճանադրահորդելիս մոտք մնացած թրքադրամներով կամ մանրադրամով կարող ես վճարել ավտոբուսի տոմսի համար իտալիայում կամ Փարիզում՝ Լուվրի թանգարան մտնելիս: Արդյունքում կիսնայես և ժամանակդ, և փողդ:
- ⦿ **ԵՎՐՈՅԻ ԳՈՏՈՒՄ ԱԽՆՏՈՒՐ ԱՆԵԼԻՍ** գմերը նույն արժույթով են գրված, և դու սփեռված չես լինի մտնումդ վերահաշվարկ անել՝ գմերը համեմատելու համար:
- ⦿ **ԵՎՐՈՅԻ ԳՈՏՈՒՄ ԳՈՐԾԱՐԱՐՈՒԹՅԱՄԲ զԲԱԴՎԵԼԻՍ** վերանում է տարադրամների փոխարժեքների տատանումների հետևանով վնասներ կրելու վտանգը: Դու կարող ես վաճառել, գմել և վարձակալել նույն մրցակցային մեծ ժուկայում: Գործարարությամբ զբադվելը կարող է ավելի դյուրին ու մատչելի դաշնալ:

2000-2010 ԵՎՐՈ-ԴՐՈՒՐ ԻՆՔԱՆԵՐԱԿԱՐԱԳՈՒՅԹՅԱՆ ԳԾԱԴՐԱՑԿԵՐԸ

Մայրցամաֆի Վերջնական միավորումը

⌚ 2004. ԵՎԱ ՏԱՍԸ ԵՐԿԻՐ ՄԻԱՑԱՆ ԵՄ-ԻՆ

Հենց որ Եվրոպական միությունը տասնհինգ անդամ ունեցավ, աննախադեալ թափով սկսվեցին նոր ընդլայնման նախապատրաստական աշխատանքները: 1990-ականների կեսերին Եվրամիության «դուռը սկսեցին թակել» նոր երկրներ.

- նախկին խորհրդային բլոկի երկրներ՝ Բուլղարիան, Չեխիայի Հանրապետությունը, Հունգարիան, Լեհաստանը, Ռումինիան և Սլովակիան,
- նախկին Խորհրդային Միության մաս կազմած մերձբալյան երեք հանրապետություններ՝ Էստոնիան, Լավասկան և Լիտվան,
- նախկին Հարավսլավիայի Հանրապետություններից մեկը՝ Սլովենիան
- և միջերկածովյան երկու երկրներ՝ Կիպրոսն ու Մալթան:

ԵՄ-ն ողջունեց նրանց ձգտումը, քանի որ համարում էր, որ սա Եվրոպա մայրցամաֆի կայունացման բացարիկ հնարավորություն կարող է տալ, քանի որ Եվրոպայի հետ միավորվելու արդյունքում այս երիտասարդ ժողովրդավարական պետությունները կընդլայնեն իրենց ձեռքբերումները:

Ապագա անդամակցության մասին բանակցություններն սկսվեցին 1997 թվականի դեկտեմբերին:

Եվրամիության խորհուրդը 2002-ի դեկտեմբերին կատարեց Եվրոպական ինտեգրացիայի պատմության մեջ ամենանշանակոր քայլերից մեկը՝ 2004-ի մայիսի 1-ին ևս 10 երկրի հրավիրելով միանալու ԵՄ-ին:

Այս առաջարկով ԵՄ-ն հնարավորություն տվեց մի շարք պետությունների (Կիպրոս, Չեխիայի Հարապետություն, Էստոնիա, Հունգարիա, Լատվիա, Լիտվա, Մալթա, Լեհաստան, Սլովակիա, Սլովենիա), որոնք մյուսների նման

Այսօթևական մասին պատմությունը նշում
ԵՄ 10 նոր անդամ երկրների անդամակցության
դայնանագրի ստորագրումը

Եվրոպացի էին՝ ոչ միայն աշխարհագրական, այլ նաև մշակութային, պատմական և իրենց ձգտումների տեսանկյունից, միանալ Եվրոպական ընտանիքին:

Սրանով Եվրոպական միությունը ոչ միայն պարզապես ընդլայնեց իր աշխարհագրական տարածքը և մեծացրեց բնակչության թիվը, այլ նաև վերջ դրեց մայրցամաքի մասնատվածությանը, որը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ավարտից՝ 1945 թվականից ի վեր բաժանվել էր «ազատ աշխարհի» և «կոմունիստական բլոկի»:

ԵՄ այս 5-րդ ընդլայնումը քաղաքական և քարոյական մեծ արժեք ուներ:

Բուլղարիան ու Ռումինիան անդամության թեկնածու էին դարձել 1995-ից, սակայն նրանց ճանապարհը դեպի Եվրամիություն ավելի երկար եղավ, քան` մյուսներինը: 2007 թվականի հունվարի 1-ին Բուլղարիայի ու Ռումինիայի միացումով Եվրամիության անդամ երկրների թիվը հասավ 27-ի:

Այսօր ԵՄ-ն միավորում է Եվրոպական մայրցամաքի 27 դեսություն:

ԵՎՐՈՊԱՅԻ հԵՆԱՆԿԱՐՑԵՐԸ

Լիսաբոնյան համաձայնագիրը

ԵՄ-ն այսօր էլ անընդհատ վերափոխվում է: Մի կողմից կատարելագործվում են ԵՄ անդամ պետությունների և հարևան երկրների միջև տնտեսական համագործակցության մեխանիզմները, մյուս կողմից՝ ԵՄ-ի, այսպես ասած, քաղաքական համակարգը: Հաճախ, ձախողված գործընթացները ոչ թե կարճվում են միության կողմից, այլ վերահմաստավորվում, ձևափոխվում և առաջարկվում հանրությանը՝ նոր կարգավիճակով: Խոսքը, մասնավորապես, Եվրոպական Սահմանադրության մասին է:

«Եվրոպայի համար Սահմանադրության ընդունման մասին դայմանագիր» դաւունական անվանումով այդ փաստաթուղթը ստորագրվել է Հռոմում, 2004թ. հոկտեմբերի 29-ին: Տասնութ անդամ երկրների կողմից ընդունվելուց հետո, 2005թ. գարնանը գործընթացը ձախողվեց Ֆրանսիայում և Հոլանդիայում, և Միասնական Եվրոպական Սահմանադրության ընդունումը վերահմաստավորման և վերաձևակերպման փուլ մտավ: Արդյունքում ստեղծվեց Լիսաբոնյան համաձայնագիրը, որն իրենից ներկայացնում է Սահմանադրության դարձեցված տարբերակը:

Լիսաբոնյան համաձայնագիրը ստորագրվեց 2007 թվականին և ուժի մեջ կարող էր մտնել միայն ԵՄ անդամ բոլոր 27 պետությունների կողմից վավերացումից հետո: Ինչպես գիտենք, վերջին 2 երկրները՝ Իռլանդիան և Չեխիան համաձայնագիրը վավերացրին 2009 թվականի աշնանը, և այն ուժի մեջ մտավ 2009-ի դեկտեմբերի 1-ից:

- ☞ **Ինչ է տակա Լիսաբոնյան համաձայնագիրը, և որն է նրա նորությունը:**

Լիսաբոնյան համաձայնագրի գործարկման արդյունքում Եվրոպան կդառնա.

- ☞ **առավել արդյունավետ,**

- բանի որ դարձեցվել են շատ ընթացակարգեր, ԵՄ-ն արդեն ունի մշտական գործող նախագահ և այլն.
- **առավել ժողովրդավարական.**
ավելի է ուժեղացվել Եվրախորհրդարանի և ազգային խորհրդարանների դերը, մասցել է «ֆաղաքացիական նախաձեռնության» ինսիդուությունը, Մարդու իրմանարար իրավունքների խարտիան և այլն.
 - **առավել քափանցիկ.**
իստակեցվել է, թե ով ինչ է անելու, առավել ընդլայնվել են փաստաթղթերի մատչելիության և ժողովների իրավունքները.
 - **համաշխարհային ասուլարեզում առավել միավորված.**
ԵՄ-ն արդեն ունի արտաքին հարաբերությունների և անվտանգության բաղաքականության բարձրագույն ներկայացուցիչ և այլն.
 - **առավել դաշտանված.**
ի հայտ են եկել կիմայական փոփոխությունների և ահաբեկչության դեմ դայլարի, էներգիայի ավելի անվտանգ աղբյունների նոր հնարավորություններ:
- ## ԵՄ ընդլայնման աղագան
- Եվրոպական միությունը բաց է Եվրոպայի յուրաքանչյուր պետության համար, որը բավարարում է անդամության համար անհրաժեշտ ժողովրդավարական, քաղաքական, տնտեսական չափանիշները:
- Եվրոպական տնտեսական համայնքը հիմնադրման դահին 6 անդամ դեսություն ուներ, այսօր դրանց թիվը հասել է 27-ի:
 - Մի բանի երկրներ էլ անդամության թեկնածու են:
 - ԵՄ անդամ դաշնակություն համար Համաձայնության յուրաքանչյուր դայմանագիր դեսք է միաձայն հաստատվի բոլոր անդամ երկրների կողմից:
 - Յուրաքանչյուր ընդլայնումից առաջ ԵՄ-ն դեսք է գնահատի նոր անդամներ ընդունելու իր հնարավորությունները, ինչդեռ նաև այն, թե իր հաստատությունները որքանով արդյունավետ ու ճիշտ կարող են համակարգել այդ նոր աշխարհագրական ու տնտեսական սահմաններով Միությունը:
 - Յուրաքանչյուր նոր ընդլայնում դեսք է ամրապնդի ժողովրդավարությունը, Եվրոպան դարձնի առավել աղահով, ինչդեռ նաև մեծացնի իր անդամների՝ առևտարային և տնտեսական զարգացման ներուժը:

ԱՆԴԱՄՈՒԹՅԱՆ ՔԵԿԱՆԱԾՈՒՆԵՐԸ

Թուրքիան, որի հարաբերությունները Եվրոպական կառույցների հետ սկիզբ են առել դեռևս 1963-ին, 1987 թվականից դիմել է ԵՄ-ին անդամակցելու հայտով: Թուրքիայի աշխարհագրական դիրքը և քաղաքական պատմությունը ստիպում են ԵՄ-ին՝ նրա դիմումին դրական կամ բացասական պատասխան տալուց առաջ երկար ժամրութերև անել: 2005-ին ԵՄ-ն սկսեց անդամակցության բանակցությունները Թուրքիայի հետ:

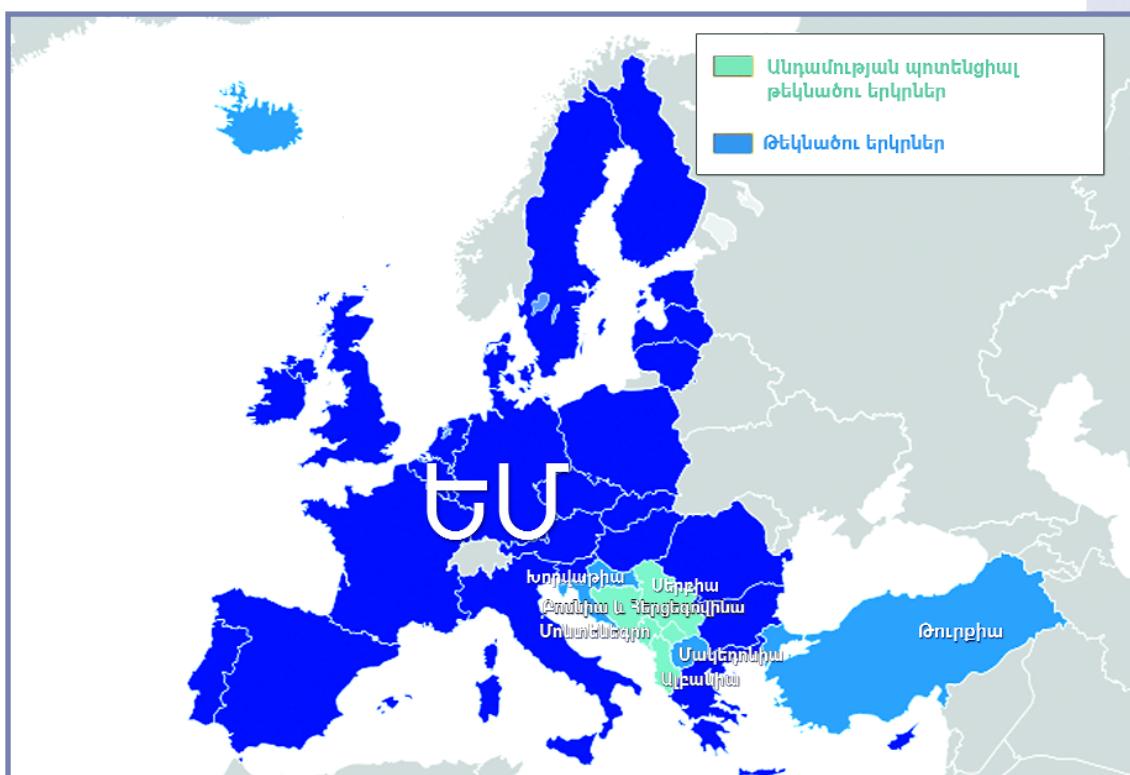
Միևնույն ժամանակ, ԵՄ-ն բանակցություններ է սկսել մեկ այլ անդամության թեկնածու երկրի՝ Խորվաթիայի հետ: Այս երկու երկրների համար որպես նախնական ժամկետ է նշանակվել 2012 թվականը:

ԵՄ-ն 2005 թվականի նոյեմբերին «թեկնածու երկրի» կարգավիճակ է տվել նաև **Մակեդոնիայի Հանրապետությանը**:

2008-ին Եվրոպական հանձնաժողովը մշակել է ԵՄ երեք թեկնածու երկրների՝ Խորվաթիայի, Թուրքիայի և Մակեդոնիայի մասին գեկույցները, որոնցում արձանագրվում են երեք երկրների ձեռքբերումները և մատնանշվում են այն ոլորտները, որոնք դեռևս բարեփոխման կարիք ունեն:

2009-ի մարտին Եվրոպական խորհրդարանը բանաձևեր է ընդունել գեկույցների վերաբերյալ՝ արտահայտելով իր կարծիքը և ներկայացնելով առաջարկները:

ԵՄ անդամության մյուս հավանական թեկնածուներն են **Ալբանիան**, **Բոսնիա և Հերցեգովինիան**, **Մոնտենեգրոն** և **Սերբիան**:

ՈՎ Ա ԻՆՉՄԵՆ ԿԱՐՈՂ Է ԴԱՌԱՆԱԼ ԵՄ ԱՆԴԱՄ

ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԴԱՒԱՆՁՆԵՐ

Եվրոպական ինտեգրումը արժեքային, քաղաքական և տնտեսական գործընթաց է, որը բաց է Եվրոպական բոլոր այն երկրների համար, որոնք

պատրաստ են ստորագրել հիմնադիր պայմանագիրը և ընդունել ԵՄ ողջ օրենսդրությունը:

Հռոմի պայմանագրի 237-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Եվրոպական յուրաքանչյուր պետություն կարող է դիմել Եվրահամայնքի անդամ դաշնալու»:

Մասստրիխտի պայմանագրի F հոդվածն ավելացնում է, որ անդամ երկրները պետք է ունենան «ժողովրդավարական սկզբունքների վրա հիմնված պետական համակարգ»:

Կողենհագենյան չափանիշները

1993-ին, ընդունելով նախկին կոմունիստական երկրների՝ ԵՄ-ին միանալու խնդրանքը, Եվրամիության խորհրդարդը ձևակերպեց այն երեք չափանիշները, որոնց նրանք պետք է բավարարեն՝ անդամ դաշնալու համար: ԵՄ-ին միանալու ժամանակ նրանք պետք է ունենան.

- ⦿ կայուն **քաղաքական կառույցներ**, որոնք կարող են երաշխավորել այնպիսի համամարդկային **արժեքների** նկատմամբ հարգանքը ու դրանց դահլյանումը, ինչպիսիք են՝
- ժողովրդավարությունը,
- օրենքի գերակայությունը,
- ճարդու իրավունքները,
- փորձամասնությունների իրավունքների նկատմամբ հարգանքն ու դաշտամությունը.
- ⦿ գործող **ռուկայական տնտեսություն** և Միության ներսում մրցակցային ժնշմանը և ռուկայական ուժերին դիմանալու կարողություն.
- ⦿ անդամության դարտավորությունները կատարելու կարողություն, ներառյալ՝ Միության նորագույն իրազործումը, **ԵՄ օրենքները գործնականում իրագործելու ընդունակ դետական կառավարում**:

Միացման գործընթացը

ԵՄ-ին անդամագրվելու համար թեկնածու երկիրը բանակցություններ է վարում Եվրահանձնաժողովի հետ, որը ներկայացնում է ԵՄ-ն: Նոր պետության՝ ԵՄ անդամ դաշնալու մասին որոշումը պետք է միաձայն ընդունվի ԵՄ խորհրդում: Եվրախորհրդարանը նույնականացնելու պետք է իր համաձայնությունը տա այդ որոշմանը՝ ձայների բացարձակ մեծամասնությամբ:

Թեկնածու երկրի հետ բանակցությունների ընթացքում ԵՄ-ն օգնում է նրանց՝ տնտեսությունն ու պետական կառույցները Միության պահանջներին համապատասխանեցնելու նպատակով: 2004 թվականին 10 երկրների միացման համար օգնության այդ փաթեթը կազմել է շուրջ 41 միլիարդ եվրո:

Ի ՎԵՐՈ, ՈՐՈՇ ԵՆ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ

⌚ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱՎԻԱԼՈՒՄՆԵՐ

Ինչպես արդեն նշվել է, մի քանի տարի առաջ ԵՄ Միասնական սահմանադրական համաձայնագրի վավերացման շուրջ բուռն բանավեճեր ու քննարկումներ տեղի ունեցան անդամ երկրներից շատերում: Արդյունքում, երկու երկիր՝ Ֆրանսիան և Հոլանդիան, չհաստատեցին այն:

Զննարկումները ցույց տվեցին, որ Եվրոպացինները բազմաթիվ մտահոգություններ ու մտավախություններ ունեն. օրինակ, այն մասին, թե որտե՞ղ են վերջանում Եվրոպայի սահմանները, կամ թե արդյո՞ք այդ անընդհատ ընդլայնումը վտանգի տակ չի դնում բուն Եվրոպացինների ազգային ինքնությունը:

Այս հարցերն այսօր էլ պարզ ու միանշանակ պատասխաններ չունեն, քանի որ յուրաքանչյուր երկիր յուրովի է պատկերացնում իր աշխարհագրական և տնտեսական շահերը:

Մի շարք Եվրոպական երկրներ, ինչպիսիք են Նորվեգիան, Շվեյցարիան և Լիխտենշտեյնը, թեև բավարարում են անդամության համար անհրաժեշտ պայմանները, սակայն դեռևս Եվրոպական միության անդամ չեն, քանի որ այդ երկրների հասարակական կարծիքն այսօր դեռևս դեմ է միավորմանը:

Բալթյան երկրները և Լեհաստանն, օրինակ, պաշտպանում են Ուկրաինայի անդամակցությունը ԵՄ-ին:

Թուրքիայի հնարավոր անդամակցությունը կրարձրացնի մի շարք երկրների կարգավիճակի հարցը, ինչպիսիք են Հայաստանը և Վրաստանը, քանի որ այդ երկրները կդառնան ԵՄ անմիջական հարևան:

Թեև Եվրոպական ընդլայնման աշխարհագրական տրամաբանությունն իր մեջ է ներառում նաև Բելառուսն ու Մոլդովան, այնուամենայնիվ, քաղաքական իրավիճակը և ռազմավարական դիրքորոշումն այդ երկու հետխորհրդային պետություններում առաջմ խնդիրներ են հարուցում:

⌚ Վարչական սահմանափակումներ

Այսօր գործող համաձայնագրերը ԵՄ կառույցի համար սահմանել են նաև վարչական սահմաններ: Օրինակ, 2003 թվականի նիցցայի համաձայնագրում Եվրամիության վարչական (ինստիտուցիոնալ) կառույցը սահմանվել է առավելագույնը 27 անդամ երկրի համար: Այս ձևաչափը գերազանցելու համար անդամ երկրները պետք է միմյանց միջև հարաբերությունների մասին միջկառավարական նոր համաձայնագիր ստորագրեն:

Բացի այդ, եթե ԵՄ անդամ երկրների թիվն անցնի 30-ից, շատ կդժվարանա հիմնարար պայմանագրերի համաձայն գործելու հնարավորությունները: Թերևս անհրաժեշտ կլինի հիմնովին վերանայել որոշումների կայացման ընթացակարգերը:

Բացի այդ, խիստ նրբարնույթ հարց է ԵՄ պաշտոնական լեզուների հարցը: Բուլղարիայի և Ուկրաինայի միացումից հետո ԵՄ պաշտոնական լեզուները հասան 23-ի: **ԵՄ ընդլայնումը չպետք է շարքային նարդկանց այնպիսի գգացում ներշնչի, թե իրենց ազգային կամ տարածաշրջանային ինքնությունը սկսում է տարրալուծվել միասնականացված ԵՄ-ի մեջ:**

⌚ Թեկնածուներ և ոչ թեկնածուներ

Իր հարաբերությունները հարևան երկրների հետ կառուցելու համար Եվրոպական միունիոնը զուգահեռաբար երկու կարգի քաղաքականություն է մշակում՝ կախված այն բանից՝ դրանք հնարավոր թեկնածուների ցուցակում են, թե՞ ոչ:

- ⌚ **Կայունության և համագործակցության համաձայնագիր,** որը սվյալ երկրին բանակցային գործընթացի ավարտին ԵՄ անդամության թեկնածու դառնալու հնարավորություն է տալիս: Նման առաջին համաձայնագրերը ստորագրվել են Խորվաթիայի և Մակեդոնիայի (նախկին Հարավսլավիայի) Հանրապետության հետ: Նրանց հետևեց Ալբանիան: Այս համատեսում մյուս թեկնածուներն են Բոսնիան և Հերցեգովինիան, Մոնտենեգրոն և Սերբիան:
- ⌚ **Իր հարևանության բաղաբականության համաձայն՝** ԵՄ-ն առևտարային և համագործակցության համաձայնագրեր է կնքել Հարավային Միջերկրածովյան և Հարավային Կովկասի, ինչպես նաև Արևելյան Եվրոպայի ոչ անդամ երկրների հետ, որոնց աղաքա հարաբերությունները ԵՄ-ի հետ դեռևս անորոշ են:

Այս երկրների հետ ԵՄ-ն վարում է.

- ➔ Եվրոպական հարևանության բաղաբականություն,
- ➔ Արևելյան գործընկերության ծրագիր՝,
- ➔ Եվրա-Միջերկրածովյան գործընկերության ծրագիր:

1. Այս մասին ավելի մանրամասն տե՛ս ԵՄ-Հայաստան հարբերությունների մասին գլխում

Ասուն դասկերված աղյուսակում ներկայացված են
ԵՄ՝ նույն երեք արտաքին խաղաղական ծրագրերի
մասնակից երկրները, ինչպես նաև այդ ծրագրերի
փոխադարձ կառը:

Եվրոպական հարևանության բարեկարգություն (ENP)

Ալժիր
Եգիպտոս
Թունիս
Իւրայել
Լիբանան
Լիբիա
Հորդանան
Սարոկոն
Պաղեստին

Ադրբեյջան
Հայաստան
Մոլդովա
Վրաստան
Ուկրաինա

Ասիա և Աֆրիկա

**Սավրիտանիա
Սիրիա**

Թեկնածու երկրներ

**Սակեղնանիա
Խորվաթիա
Թուրքիա**

Եվրոպա

**Ալբանիա
Սոմալենդ
Սոնակոն
Բունիա և
Քերտօնվինա**

Եվրա-Միջերկրածովյան գործընկերություն
կամ
Բարեկարգայի գործընթաց (EuroMed)

Արևելյան գործընկերություն
(Eastern Partnership)

Բելառուս

Ինչու՞ս է գործում ԵՄ-Ը

Եվ այսպես, Եվրոպական Երկրներն ավելի քան կես դար գնում էին միավորման ու համագործակցության ժանապարհով, մինչև որ «Եվրոպայի Միացյալ Նահանգների» մասին 1800-ական թվականներին գրեթե ֆանտաստիկ թվացող գաղափարն իրականություն դարձավ:

Եվրոպական միությունը Մաաստրիխստյան համաձայնագիրը ստորագրած 27 Եվրոպական անդամ Երկրների միջև տնտեսական և քաղաքական բացառիկ համագործակցություն է:

ԵՄ-ի նպատակն է անվտանգ ու արդար աշխարհում բարեկեցություն և ազատություն ապահովել իր 498 միլիոն քաղաքացիների համար:

Իսկ դա նշանակում է.

- միասնական բաղաբական, տնտեսական ու սոցիալական բաղաբականություն բոլոր Երկրներում,
- միասնական ռուկա, ընտրության ազատություն,
- ազատ, առանց սահմանների տեղաշարժի հնարավորություն, ճանաղարհորդություն և աշխատանք ողջ մայրամահում,
- այլ Երկրներում սովորելու բազմաթիվ հնարավորություններ,
- անվտանգ և առողջ տօքակա միջավայր,
- անվտանգության, աղահովության և արդարադատության տարածք հանցագործությունների և ահարեկչության դեմ միացյալ դայլարի միջոցով,
- հարգանք մարդու իշխանության և ազատությունների նկատմանը...

Եվրամիությունն ավելին է, քան սուսկ Երկրների համադաշնությունը, սակայն այն դաշնային պետություն չէ: Այն, ըստ Էության, նոր տիպի կառույց է: ԵՄ քաղաքական համակարգը պատմականորեն բացառիկ է և ավելի քան 50 տարի մշտապես զարգանում է:

ԵՄ-ն խիստ բացառիկ միջազգային կառույց է նրանով, որ պատմության մեջ առաջին անգամ ստեղծվել է պետությունների մի դաշնություն, որն ունի թե՝ միջազգային կազմակերպությանը, թե՝ պետությանը բնորոշ գծեր:

Անդամ երկրների միջև կնքված պայմանագրերը ԵՄ «հիմնական օրենսդրությունն» են, որոնց հիման վրա ստեղծվել են մի ամբողջ շարք ենթաօրենսդրական ակտեր:

Իր նպատակներին հասնելու ճանապարհին ԵՄ անդամ երկրները կառավարելու և օրենսդրություն ընդունելու համար ստեղծել են դեկավար մարմիններ:

Այս որանցից գլխավորները.

- **Եվրախորհրդարանը, որը ներկայացնում է Եվրոպայի բոլոր քաղաքացիների ձայնը, քանի որ ձևավորվում է ուղղակի ընտրությունների միջոցով,**
- **Եվրողական միության խորհուրդը, որը ներկայացնում է ազգային կառավարությունների ձայնը,**
- **Եվրահանձնաժողովը, որը ներկայացնում է**
- **ԵՄ ընդհանուր ժամանակակիցը:**

ԵՄ հիմնական կառույցները Եվրողական խորհուրդ The European Council

Եվրոպական խորհուրդը ԵՄ կարևորագույն կառույցներից է: Խորհրդի պարտականությունների մեջ է մտնում ԵՄ ընդհանուր քաղաքականության և հիմնական առաջնահերթությունների մշակումը:

Խորհրդի կազմի մեջ են մտնում անդամ երկրների դեկավարները կամ կառավարությունների դեկավարները, խորհրդի նախագահը, բարձրագույն ներկայացուցիչը և Եվրոպական հանձնաժողովի նախագահը:

Խորհրդի առաջին հանդիպումները կայացան Փարիզում և Բոնում 1961թ. կետրվարին և հուլիսին, վերազգային կառույցներից անդամ պետությունների մի շարք դեկավարների, մասնավորապես՝ Ֆրանսիայի նախագահ Շարլ Գոլի դժգոհությունը չեզոքացնելու նպատակով: Այդ հանդիպումները չեն կրում ֆորմալ բնույթ՝ մինչև 1974թ. Ֆրանսիայի նախագահ Վալերի Ժիվար-դը Էստենի միջևակարական և քաղաքական համագործակցության խորացման առաջարկի հաստատումը:

Լիսաբոնյան համաձայնագրի ընդունումից հետո խորհրդի համաեվրոպական դերը գգալիորեն աճեց: Եթե նախկինում տվյալ կիսամյա ժամանա-

կահատվածում նախագահող երկրի ղեկավարը միաժամանակ նաև խորհրդի նախագահն էր, ապա այժմ խորհրդի նախագահն ընտրվում է 2,5 տարով՝ մեկանգամյա վերընտրման հնարավորությամբ:

ԵՄ անդամ բոլոր պետությունների կողմից վերջապես վավերացված Լիսաբոնի համաձայնագրով սահմանվել են միության կառույցում նոր պաշտոններ՝ Եվրոպական խորհրդի նախագահ ու ԵՄ արտաքին հարաբերությունների և անվտանգության քաղաքականության հարցերով բարձրագույն ներկայացուցիչ (որը նույն գործառույթներն ունի, ինչ մեր արտգործնախարարը):

Եվրամիության երկու գլխավոր նոր ղաւառնյաները

2009 թվականի նոյեմբերի 19-ին, Բրյուսելում, Եվրոպական միության 27 անդամ երկրների նախագահների և կառավարությունների ղեկավարների հատուկ գագաթնորդում ընտրվել են ԵՄ երկու գլխավոր ղաւառնյաները:

Եվրոպական խորհրդի նախագահ է ընտրվել Բելգիայի վարչապետ, 62-ամյա **Յերման Վան Ռոմպյուին**:

ԵՄ արտաքին հարաբերությունների և անվտանգության բաղադրականության հարցերով բարձրագույն ներկայացուցիչ է ընտրվել բրիտանուհի **Ջերին Ասքոնսը**: ԵՄ արտաքին հարաբերությունների և անվտանգության բաղադրականության հարցերով բարձրագույն ներկայացուցիչն ընտրվում է 5 տարով: Ի տարբերություն նախագահի՝ բարձրագույն ներկայացուցիչ նշանակումը նախ վավերացվում է, որից հետո նա ի ղաւառնե դառնում է նաև Եվրամիության գործադիր մարմնի՝ Եվրոպական հանձնաժողովի փոխնախագահ:

Ջերին Ասքոնս,
ԵՄ բարձրագույն
ներկայացուցիչ

Յերման Վան Ռոմպյուին,
Եվրոպական խորհրդի
նախագահ

2009-ի վերջին Եվրահանձնաժողովի նախագահ ժողեւ Մանուել Բարոզոն ձևավորեց իր ղեկավարած կառույցի նոր կազմը, որն ընդգրկում է մեկական ներկայացուցիչ 27 անդամ երկրներից: Այն վավերացվեց Եվրոպական խորհրդարանի կողմից 2010-ի հունվարին: Եվրահանձնաժողովի նոր կազմը սկսեց աշխատել 2010-ի փետրվարից:

Եվրոպական խորհրդարան European Parliament

Եվրախորհրդարանն ընտրովի մարմին է, որը ներկայացնում է ԵՄ քաղաքացիներին: Այն քաղաքական վերահսկողություն է իրականացնում ԵՄ գործունեության վրա և մասնակցում է օրենսդրական գործընթացին:

Եվրոպական խորհրդարանը ստեղծվել է 1957 թվականին: Սկզբնական շրջանում խորհրդարանի անդամները նշանակվում էին ԵՄ անդամ երկրների կողմից:

1979 թվականից ի վեր Եվրախորհրդարանի պատգամավորներն ընտրվում են համընդիանուր ուղղակի ընտրությունների միջոցով, յուրաքանչյուր իինգ տարին մեկ:

Ընտրողների ամենաբարձր մասնակցությունն արձանագրվել է հենց առաջին ընտրությունների ժամանակ՝ 69%: Եվրախորհրդարանն ունի 736 պատգամավոր: Յուրաքանչյուր երկիր կարող է ունենալ որոշակի թվով մանդատներ՝ կախված բնակչության թվից: Ամենից շատ՝ 99 պատգամավոր, ունի Գերմանիան, ամենից քիչ՝ 9՝ Մալթան:

ԵՄ անդամ երկրների քաղաքացիները 5 տարին մեկ ամգամ Եվրոպական միության ղեկավարության մեջ իրենց շահերը ներկայացնելու համար ընտրում են Եվրոպական խորհրդարան:

Խորհրդարանն ունի 3 կարևոր գործառույթ՝

- ⌚ **օրենսդրական,**
- ⌚ **բյուջետային տաղավականության,**
- ⌚ **վերահսկողական:**

Երգի Բուղեկ,
Եվրախորհրդարանի նախագահ

Եվրախորհրդարանի գլխավոր պարտականությունը Եվրահանձնաժողովի առաջարկների հիման վրա օրենքներ ընդունելու: Խորհրդարանն այս պարտականությունը կիսում է Եվրոպական միության խորհրդի հետ: Այս երկու մարմինները միասին իրավասու են նաև հաստատել ԵՄ տարեկան բյուջեն (2011 նախատեսվում է 130 միլիարդ Եվրո):

2001 թ. սկսած Նիցցայի պայմանագրի ստորագրումից հետո, գործում է, այսպես կոչված, համատեղ որոշումների սկզբունքը, որի համաձայն՝ Եվրախորհրդարանն ու ԵՄ խորհուրդն ունեն հավասար լիազորություններ, և համձնաժողովի ներկայացրած ցանկացած օրինագիծ պետք է քննարկվի երկու ընթերցմամբ:

Եվրախորհրդարանը և ԵՄ խորհուրդը համատեղ ձևավորում են բյուջետային հանձնաժողով, որն էլ մշակում է ԵՄ բյուջեն:

Եվ վերջապես, Եվրախորհրդարանն իրականացնում է վերահսկողու-

թյուն՝ Եվրահանձնաժողովի գործունեության նկատմամբ:

Եվրոպական խորհրդարանի անդամները ոչ թե ազգային, այլ քաղաքական խմբակցություններ են կազմում, այդ թվում՝ Եվրոպական ժողովրդական կուսակցություն (քրիստոնյա - դեմոկրատական), սոցիալիստական, ազատական (լիբերալ), կանաչների և այլն: Խորհրդարանի անդամները ներկայացնում են Եվրոպական ինտեգրման նկատմամբ վերաբերմունքի բոլոր կողմերը. Խիստ համակիրներից մինչև բացահայտ թերահավատներ:

Խորհրդարանի նստաշրջանները հիմնականում տեղի են ունենում Ստրասբուրգում (Ֆրանսիա), ինչպես նաև Բրյուսելում (Բելգիա):

Խորհրդարանն ունի 20 հանձնաժողով, որոնք նախապատրաստում են լիազումար նիստերը, և մի շարք քաղաքական խմբավորումներ, որոնք հանդիպում են Բրյուսելում: Գլխավոր քարտուղարությունը տեղափոխված է Լյուքսեմբուրգում և Բրյուսելում:

Խորհրդարանը մասնակցում է օրենսդրական աշխատանքներին՝ երեք մակարդակներում.

- ⦿ **«համագործակցության»** ընթացակարգ. Եվրախորհրդարանը կարող է իր կարծիքը և դիրքորոշումը ներկայացնել Եվրահանձնաժողովի կողմից ներկայացված նախագծերի մասին:
- ⦿ **«համաձայնության/հավանության»** ընթացակարգ. Խորհրդարանը դեմք է հավանություն տա Եվրահանձնաժողովի կողմից կնվաճ միջազգային համաձայնագրերին և ԵՄ ընդամենը ցանկացած առաջարկին:
- ⦿ **«համատեղ որոշումների»** ընթացակարգ. որը Խորհրդարանը դնում է Խորհրդի հետ հավասար դիրքում՝ այն հարցերում, երբ օրենսդրությունն առնչվում է այնպիսի կարևոր հարցերի, ինչպիսիք են աշխատուժի ազատ տեղաշարժը, ներին ռուկան, կրթությունը, գիտական հետազոտությունները, շրջակա միջավայրը, առողջապահությունը, ճշակույթը, սղառողների շահերի դաշտանությունը և այլն: Եվրախորհրդարանն իրավունք ունի մերժել առաջարկված՝ այս ոլորտներին առնչվող օրինագծերը, եթե Խորհրդի «ընդհանուր դիրքորոշման» դեմ է բվեարկել Խորհրդարանի անդամների բացարձակ մեծամասնությունը: Համաձայնագիրն ունի նաև հաշտեցման ընթացակարգ:

Եվրախորհրդարանը նաև ժողովրդավարական վերահսկողություն է իրականացնում ԵՄ-ի նկատմամբ: Նա իրավունք ունի ցրել Եվրահանձնաժողովը՝ անվստահություն հայտնելով ձայների 2/3-ով:

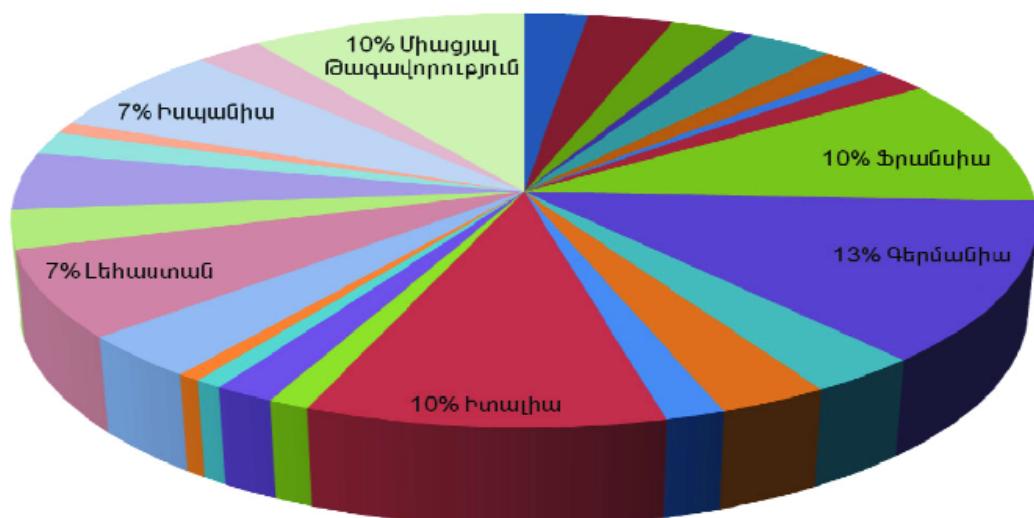
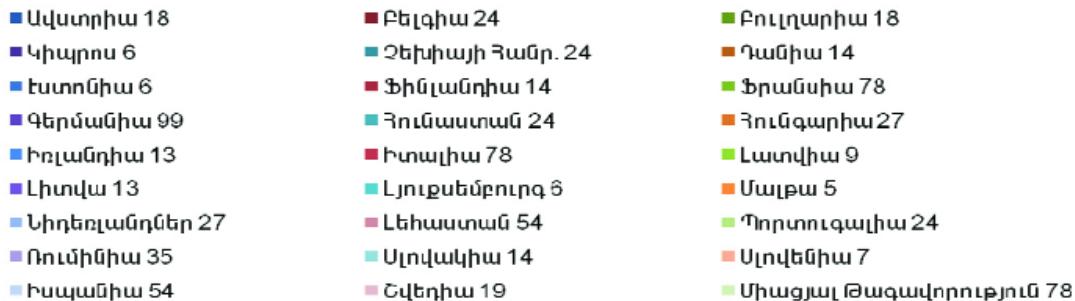
Այն նաև կարող է վերահսկել ԵՄ քաղաքականության ընթացիկ իրազործումը՝ հարցումներ ներկայացնելով Եվրահանձնաժողովին և ԵՄ խորհրդին:

Վերջապես, ԵՄ խորհրդի նախագահը հաշվետվություն է ներկայացնում Եվրախորհրդարանին՝ խորհրդի ընդունած որոշումների մասին:

Ինչպես ԵՄ բոլոր կառույցները, Խորհրդարանը նույնպես աշխատում է անդամ երկրների 23 լեզուներով:

Խորհրդարանն ընտրում է մարդու իրավունքների պաշտպանին՝ Եվրոպական օմբուդսմենին, որն ուսումնասիրում է Եվրոպական կառույցների աշխատանքային թերացումների դեմ քաղաքացիների բողոքները:

Եվրախորհրդարանում տեղերի քանակն ըստ երկրների (2007-2009)

Եվրոպական միության խորհուրդ. անդամ Երկրների ձայնը The Council of the European Union

Եվրոպական միության խորհուրդը, որ նախկինում կոչվում էր Նախարարների խորհուրդ, ԵՄ որոշումներ կայացնող հիմնական մարմնն է: Այն Եվրախորհրդարանի հետ միասին ղատասխանառու է ԵՄ օրենսների ընդունման, ինչպես նաև արտաքին, անվտանգության և ղաւառանության բաղադրականության, արդարադատության և ազատության խնդիրների լուծման համար: Խորհուրդը և Եվրախորհրդարանը կիսում են ԵՄ բյուջեի ընդունման ղատասխանատվությունը:

Խորհրդության նաև կնքում է Եվրահանձնաժողովի կողմից բանակցությունների արդյունքում կազմված միջազգային պայմանագրերը:

Խորհրդում ընդգրկվում են նախարարներ անդամ երկրների կառավարություններից: Խորհրդի յուրաքանչյուր նիստին մասնակցում են մեկական նախարար ԵՄ յուրաքանչյուր անդամ երկրից: Թե ո՞ր նախարարները կմասնակցեն նիստերին՝ կախված է քննարկվող հարցերից (արտաքին գործեր, գյուղատնտեսություն, արդյունաբերություն, տրանսպորտ, շրջակա միջավայր, կրթություն և այլն):

Խավիեր Սոլանա,
ԵՄ խորհրդի գլխավոր քարտողա

Յուրաքանչյուր երկիր խորհրդում որոշակի ձայներ ունի, ինչն ընդհանուր առմամբ արտացոլում է տվյալ երկրի բնակչության քանակը, սակայն համեմատաբար փոքր երկրներն առավելություն են ստանում:

Վեց ամիսը մեկ՝ անդամ երկրներից մեկը ստանձնում է խորհրդի նախագահությունը, ինչը նշանակում է, որ այդ երկիրն է նախագահում նիստերը և սահմանում ընդհանուր քաղաքական օրակարգը:

Որոշումների մեծ մասն ընդունվում է ձայների պարզ կամ որակյալ մեծամասնությամբ, թեև նրբանկատ մոտեցում պահանջող այնպիսի

հարցեր, ինչպիսիք են հարկային քաղաքականությունը, ապաստանի տրամադրումը, միգրացիան կամ արտաքին քաղաքականությունը, միաձայն որոշում են պահանջում:

Խորհրդության պետք է ընդունի նաև այնպիսի կարևորագույն հարցեր, ինչպիսիք են, օրինակ, պայմանագրերի վերանայումը, նոր ընդհանուր քաղաքականության մեկնարկը կամ ԵՄ նոր անդամների ընդունումը:

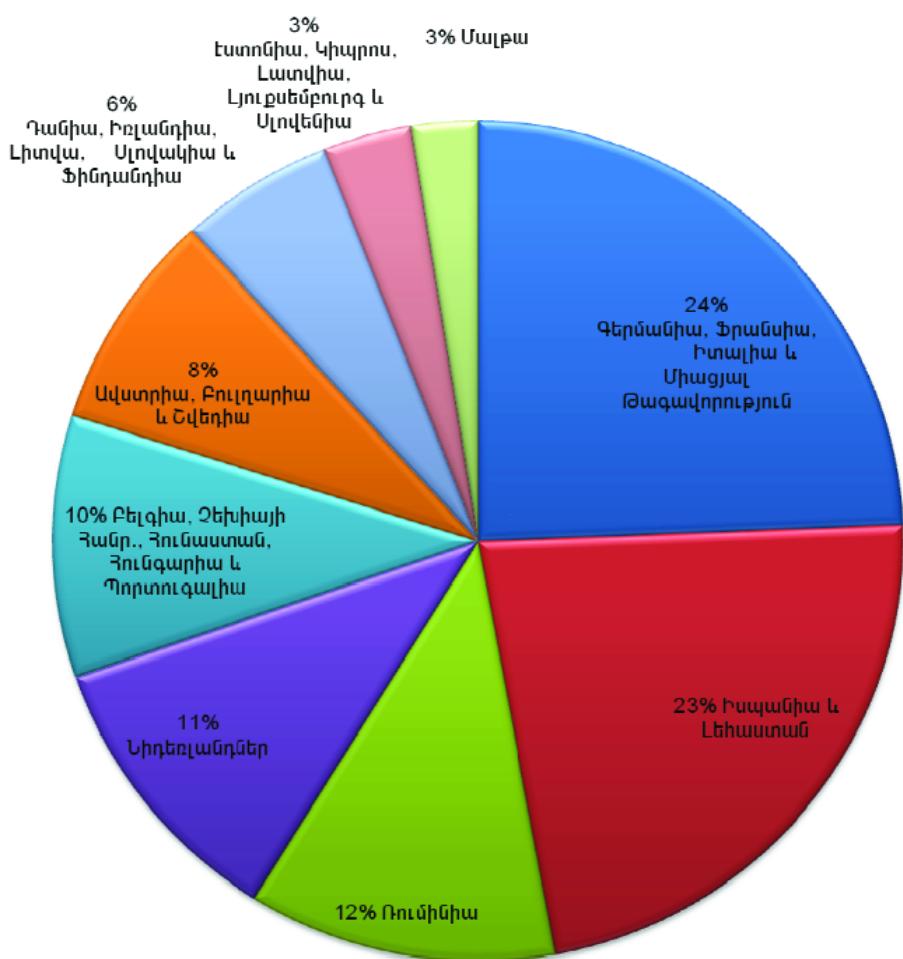
Որոշումների կայացման ժամանակ որակյալ մեծամասնության հասնելու համար անհրաժեշտ է սահմանական 345 ձայներից 255-ը:

Տարին մի քանի անգամ անդամ երկրների նախագահները և/կամ վարչապետները հանդիպում են Եվրոպական միության խորհրդում: Այս «գագաթաժողովներում» է որոշվում ԵՄ ընդհանուր քաղաքականությունը:

Եվրոպական խորհրդության հանդիպում է, ըստ էության, տարին չորս անգամ: Նիստերը նախագահում է այդ ժամանակահատվածում ԵՄ նախագահությունը ստանձնած անդամ երկրի նախագահը կամ վարչապետը: Եվրահանձնաժողովի նախագահը նիստերին մասնակցում է որպես լիիրավ անդամ:

Խորհրդում յուրաքանչյուր երկրի ծայների քանակը

- Գերմանիա, Ֆրանսիա, Իտալիա և Միացյալ Թագավորություն 29
- Իսպանիա և Լեհաստան 27
- Ռումինիա 14
- Նիդեռլանդներ 13
- Բելգիա, Չեխիայի Հանրապետություն, Հունաստան, Հունգարիա և Պորտուգալիա 12
- Ավստրիա, Բուլղարիա և Ծվեդիա 10
- Դանիա, Իռլանդիա, Լիտվա, Սլովակիա և Ֆինլանդիա 7
- Եստոնիա, Կիպրոս, Լատվիա, Լյուքսեմբուրգ և Սլովենիա 4
- Մալթա 3

Եվրահանձնաժողովը Եվրամիության գործադիր մարմինն է: Այն ներկայացնում և պաշտպանում է Եվրոպական միության ընդհանուր շահերը:

Եվրահանձնաժողովն օրինագծեր է կազմում և ներկայացնում Եվրախորհրդարանի և ԵՄ խորհրդի հաստատմանը, կյանքի է կոչում ԵՄ քաղաքականությունը և հետևում բյուջեի իրականացմանը:

Որպես համաձայնագրերի «պահապան»՝ նա ապահովում է Եվրախորհրդարանի և Եվրոպական խորհրդի ընդունած որոշումների կենսագործումն անդամ երկրներում: Անհրաժեշտության դեպքում Եվրահանձնաժողովը կարող է օրինախախտների դեմ հայց հարուցել Եվրոպական արդարադատության դատարանում:

Հանձնաժողովն ունի 27 անդամ (մեկական՝ յուրաքանչյուր անդամ երկրից): Հանձնաժողովն ունի մոտ 24.000 ծառայող, որոնց մեջ մասն աշխատում է Բրյուսելում:

Հանձնաժողովի նախագահն ընտրվում է ԵՄ կառավարությունների կողմից, ապա հաստատվում Եվրախորհրդարանի կողմից: Հանձնաժողովի մյուս անդամները ներկայացվում են իրենց երկրների կառավարությունների կողմից՝ խորհրդակցելով նորընտիր նախագահի հետ, և պետք է հաստատվեն Եվրախորհրդարանի կողմից: Հանձնաժողովի անդամներն իրենց երկրների կառավարությունները չեն ներկայացնում, այլ նրանցից յուրաքանչյուրը պատասխանատու է ԵՄ որոշակի ոլորտի քաղաքականության համար:

Հանձնաժողովի նախագահն ու անդամները նշանակվում են հիմնա տարի ժամկետով, ինչը համընկնում է Եվրախորհրդարանի ընտրության ժամկետի հետ:

Հանձնաժողովի աշխատակազմը բաղկացած է 36 «գլխավոր տնօրինություններից» (DG - directorates general) և «ծառայություններից», որոնք հիմնականում տեղակայված են Բրյուսելում և Լյուքսեմբուրգում:

Եվրահանձնաժողով. ընդհանուր ռահերի դատավաճություն European Commission

Արդարադատության դատարանի պարտականությունն է՝ երաշխիք լինել, որ ԵՄ օրենքները նույն կերպ մեկնաբանվեն և կիրառվեն բոլոր անդամ երկրներում՝ դրանով իսկ երաշխավորելով, որ օրենքը նույնն է բոլորի համար: Օրինակ, այն պետք է հետևի, որ ազգային դատարանները նույն խնդրին տարբեր լուծումներ չտան:

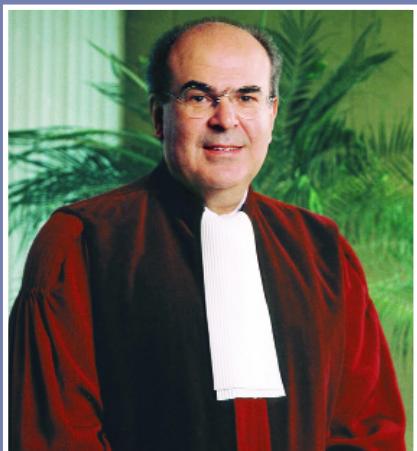

Ժոզե Մանուել Բարոս,
Եվրահանձնաժողովի նախագահ

Դատարանի կազմում ընդգրկվում են մեկական դատավոր յուրաքանչյուր անդամ երկրից, ինչպես նաև յոթ գլխավոր դատապաշտպաններ: Նրանք նշանակվում են անդամ երկրների կառավարությունների միացյալ համաձայնագրով, վեցամյա ժամկետով:

Եվրոպական արդարադատության դատարանը գտնվում է Լյուքսեմբուրգում:

Արդարադատության դատարան The Court of Justice

Արդարադատության
դատարանի նախագահ
Վասիլիս Սկուրիսը

Արդարադատության դատարանի պարտականությունն է՝ երաշխիք լինել, որ ԵՄ օրենքները նույն կերպ մեկնաբանվեն և կիրառվեն բոլոր անդամ երկրներում՝ դրանով իսկ երաշխավորելով, որ օրենքը նույնն է բոլորի համար: Օրինակ, այն պետք է հետևի, որ ազգային դատարանները նույն խնդրին տարբեր լուծումներ չտան:

Դատարանի կազմում ընդգրկվում են մեկական դատավոր յուրաքանչյուր անդամ երկրից, ինչպես նաև յոթ գլխավոր դատապահտաներ: Նրանք նշանակվում են անդամ երկրների կառավարությունների միացյալ համաձայնագրով, վեցամյա ժամկետով:

Եվրոպական արդարադատության դատարանը գտնվում է Լյուքսեմբուրգում:

Առևիժնորների դատարան The Court of Auditors

Առևիժտորների դատարանը հիմնադրվել է 1975 թվականին և նույնպես գտնվում է Լյուքսեմբուրգում: Այն ունի մեկական անդամ ԵՄ յուրաքանչյուր անդամ երկրից, որոնք նշանակվում են անդամ երկրների միջև համաձայնության հիման վրա, վեցամյա ժամկետով:

Առևիժտորների դատարանը վերահսկում է, որ հարկատունների գումարներով գոյացած ԵՄ ֆոնդերը ծախսվեն օրինական, խնայողաբար և սահմանված նպատակների համար: Դատարանն իրավունք ունի առևիժտի ենթարկել ցանկացած կազմակերպություն, մարմին կամ ընկերություն, որոնք գործ ունեն ԵՄ ֆոնդերի հետ:

Եվրոպական կենտրոնական բանկ The European Central Bank

Եվրոպական կենտրոնական բանկը գտնվում է Ֆրանկֆուրտում (Գերմանիա): Այն պատասխանատու է Եվրոյի կառավարման, մասնավորապես՝ տոկոսադրույթների սահմանման համար:

Բանկի կառավարման խորհուրդը, որը կազմված է նախագահից, փոխնախագահից և չորս անդամներից, սահմանել է Եվրոյի տարածքում պահպող սղացի տոկոսադրույթը՝ մոտավորապես 2%-ի չափով: Նրա առաջնային գործը գների կայունության ապահովումն է, որպեսզի արժեգործական արդյունքում չտուժի Եվրոպական տնտեսությունը: Բանկի կառավարման խորհրդի բոլոր անդամները նշանակվում են Եվրոյի տարածքի անդամ երկրների համատեղ որոշմամբ, 8 տարի ժամկետով: Բանկն իր որոշումները կայացնում են կառավարություններից և այլ մարմիններից անկախ:

Եվրոպական կենտրոնական բանկի կենտրոնական գրասենյակը Ֆրանկֆուրտում (Գերմանիա)

ԵՄ այլ կառույցներ

Եվրոպական սնտեսական և սոցիալական կոմիտե

The European Economic and Social Committee

Եվրոպական տնտեսական և սոցիալական կոմիտեի 344 անդամները ներկայացնում են ամենատարբեր շահեր. գործատուներից մինչև արհմիության անդամներ, սպառողներից մինչև բնապահպաններ: Կոմիտեն խորհրդատվական մարմին է, որի հետ պետք է քննարկվեն ԵՄ-ին առաջարկված որոշումներն աշխատատեղերի, սոցիալական ծախսերի, մասնագիտական ուսուցման և այլ հարցերի մասին: Կոմիտեն ընտրվում է Խորհրդի կողմից, քառամյա ժամկետով:

Շրջանների կոմիտե

The Committee of the Regions

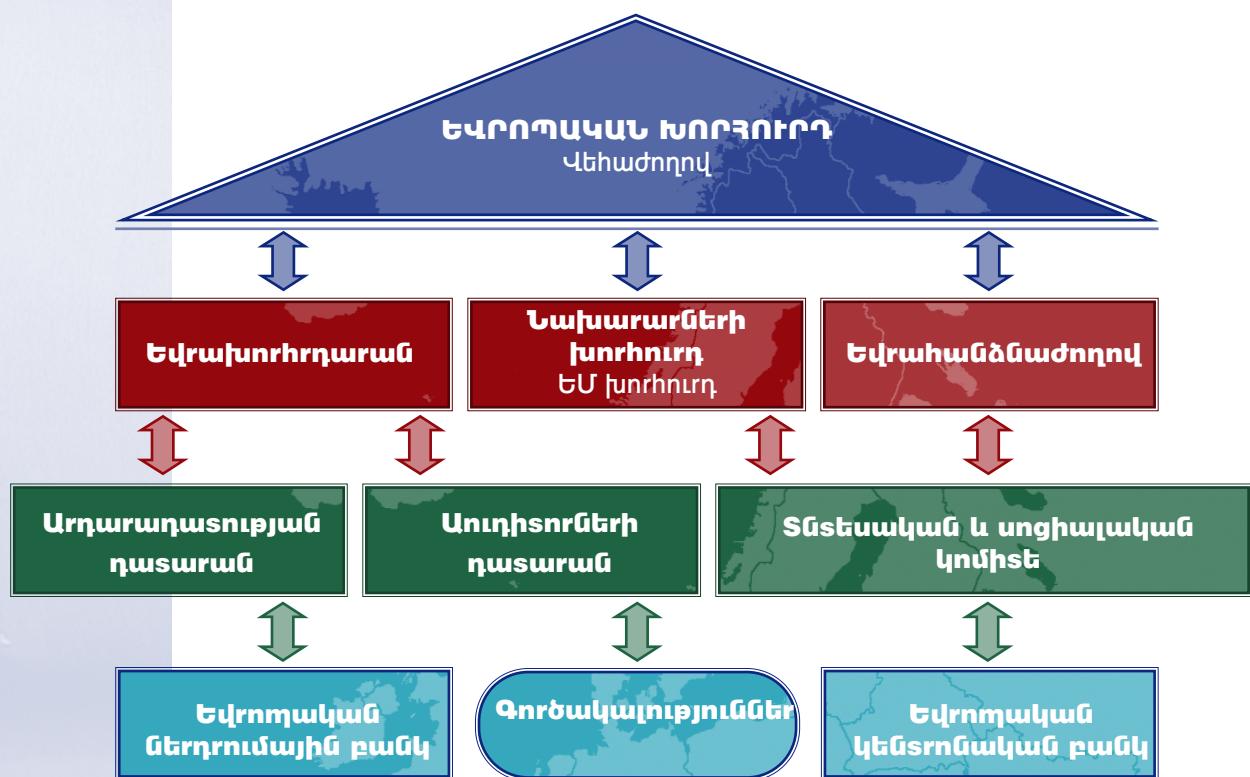
Շրջանների կոմիտեն այն մարմինն է, որն ապահովում է ԵՄ կապը տեղական և շրջանային կառույցների հետ: Այս կապը չափազանց կարևոր է նախ և առաջ օրենսդրական քարեփոխումների տեսանկյունից, քանի որ ԵՄ օրենքների՝ մոտ երեք քառորդն իրականացվում է շրջանային մակարդակում: Հետևաբար, օրենքների արդյունավետության կամ փոփոխությունների անհրաժեշտության մասին տեղեկատվության զգալի մասը ԵՄ դեկավարությանը հասու է դառնում այս կոմիտեի միջոցով: Շրջանների կոմիտեի հիմնական նպատակներից է նաև ԵՄ շրջանների համաչափ և ներդաշնակ զարգացման ապահովումը:

Եվրոպական ներդրումային բանկ The European Investment Bank

Եվրոպական ներդրումային բանկը փոխառություններ է տալիս Եվրոպայի շահերին ծառայող ծրագրերի համար, մասնավորապես՝ զարգացման կարիք ունեցող տարածաշրջաններին: Այն ֆինանսավորում է ենթակառուցվածքային ծրագրերը, օրինակ, երկաթուղային և ճանապարհային կապերին կամ շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը միտված ծրագրերը:

Բանկը վարկեր է տալիս նաև փոքր բիզնեսի զարգացման համար, ինչպես նաև անդամության թեկնածու երկրներին և զարգացող երկրներին:

ԵՄ կառուցվածքը

Եվրամիության խորհրդանշանները

Դրոշը

Քեզ ծանո՞թ է Եվրամիության դրոշը. մուգ կապույտ ֆոնին՝ 12 ոսկեգույն աստղեր:

Սա Եվրամիության խորհրդանշանն է, ինչպես մեր եռագույնը՝ Հայաստանին է: Եվրոպացիներն այն ընկալում են որպես իրենց միասնության և ինքնության խորհրդանշից: Ոսկեգույն աստղերի շրջանը խորհրդանշում է Եվրոպայի ժողովուրդների միջև համեռաշխությունն ու ներդաշնակությունը:

Աստղերի քանակը ոչ մի ընդհանուր բան չունի անդամ երկրների թվի հետ: Աստղերը տասներկուսն են, քանի որ 12 թիվն ավանդաբար համարվում է կատարելության, լիարժեքության և միասնության խորհրդանշից: Ուստի, անկախ ԵՄ ընդլայնումից, դրոշը մնում է անփոփոխ:

ԵՄ դրոշի պատմությունը սկսվում է 1955 թվականից: Այն ժամանակ Եվրահամարքը գոյություն ուներ որպես Քարածիխ և պողպատի Եվրոպական համայնք, որն ընդամենը վեց անդամ պետություն ուներ: Սակայն մի քանի տարի առաջ արդեն ստեղծվել էր մեկ այլ մարմին՝ Եվրախորհուրդը, որն անդամների ավելի մեծ քանակ ուներ և զբաղվում էր մարդու իրավունքների պաշտպանությամբ և Եվրոպական մշակույթի տարածմամբ:

Եվրախորհուրդը քննարկում էր այն հարցը, թե ինչ խորհրդանշան կարող է ընտրել իր համար: Տևական քննարկումներից հետո հաստատվեց այսօր գործողը. 12 ոսկյա աստղերի շրջանը կապույտ ֆոնի վրա: Տարբեր մշակույթներում տասներկուսը կատարելության խորհրդանշան է: Այն, անշուշտ, խորհրդանշում է նաև տարվա տասներկու ամիսները և ժամացույցի թվատախտակի ժամերը: Շրջանն, ի թիվս այլոց, նաև միասնության խորհրդանշից է, ուստի, Եվրոպական դրոշն արտացոլում է Եվրոպայի ժողովուրդների միասնության իդեալը:

Եվրախորհուրդը Եվրոպական մյուս հաստատություններին ևս առաջարկում էր ընդունել նոյն դրոշը: Ի վերջո, 1985 թվականին դրոշը հաստատվեց բոլոր անդամ երկրների և կառավարությունների դեկավարների կողմից և ընդունվեց որպես Եվրամիության պաշտոնական խորհրդանշան, թեև այն ժամանակ ԵՄ-ն կոչվում էր Եվրոպական համայնք:

Եվրոպական բոլոր հաստատությունները 1986 թվականից ի վեր օգտագործում են այս խորհրդանշանը: Նույնիսկ այլ խորհրդանշաններ ունենալու պարագայում դրանց մեջ անպայման կա դրոշը՝ որպես բաղադրիչ:

Orhներզը

Եվրամիության օրիներգի մեղեդին վերցված է Լյուդվիգ վան Բեթհովենի՝ 1823 թվականին գրած հանրահայտ 9-րդ սիմֆոնիայից: Իր սիմֆոնիայի

Վերջին մասի համար Բեթհովենը երգի էր վերածել Ֆրիդրիխ Շիլլերի «Զոն ցնծության» բանաստեղծությունը, որն արտացոլում էր հեղինակի երազանքը մարդկային ցեղի եղբայրության մասին:

Եվրախորհուրդը (նույն մարմնը, որը հաստատեց դրոշը) Բեթհովենի «Զոն ցնծության» մեղեղին 1972 թվականին հաստատեց որպես իր օրինական դիմումը: Դոչքակավոր դիմումը հարաբերակով՝ դաշնամուրի, փողային գործիքների և սիմֆոնիկ նվազախմբի համար, առանց բառերի, երաժշտության՝ բոլորին հասկանալի լեզվով: Այս օրիներգման արտահայտում է ազատության, խաղաղության և համերաշխության իդեալները, որոնք դավանում է Եվրոպան:

1985 թվականին այն հաստատվեց նաև ԵՄ անդամությունների և կառավարությունների դեկավարների կողմից՝ որպես Եվրոպական միության պաշտոնական օրիներգ: Այն ամենակին էլ նպատակ չունի փոխարինել անդամ երկրների ազգային օրիներգմերին, այլ, ավելի շուտ, փառաբանում է նրանց ընդհանուր արժեքները, նրանց միասնությունն ու բազմազանությունը:

Նշանաբանը

«Միասնություն՝ բազմազանության մեջ»

Սա Եվրամիության նշանաբանն է, որը նշանակում է, որ Եվրոպացիները միասին են աշխատում հանուն խաղաղության և բարեկեցության, և որ նրանց բազմազան մշակույթները, ավանդույթներն ու լեզուները նայացած են:

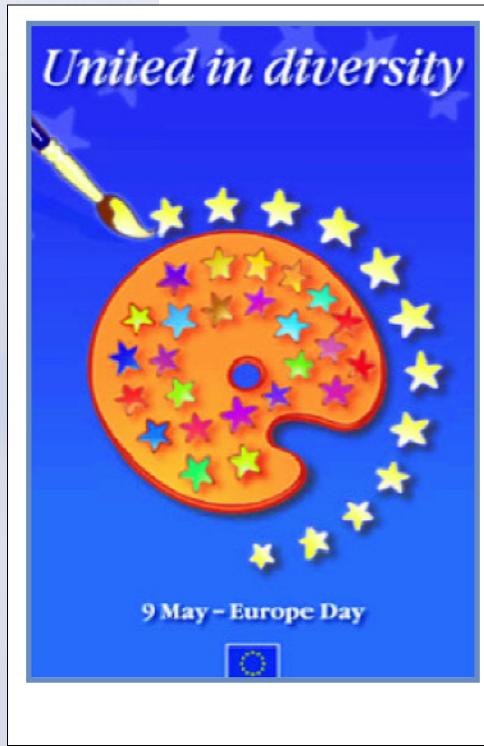
Եվրոպայի օրը

Մայիսի 9-ը՝ Եվրոպայի օր

Ինչպես արդեն գիտենք, 1950 թվականի մայիսի 9-ին էր, որ Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ռոբեր Շումանը ներկայացրեց կազմակերպված Եվրոպա ստեղծելու մասին իր առաջարկը, որ հայտնի է որպես «Շումանի պլան»: Դրա նպատակն էր՝ ստեղծել այն, ինչն այսօր կոչվում է Եվրամիություն:

Այդ պատճառով էլ, ի հիշատակ այդ կարևոր իրադարձության, մայիսի 9-ը դարձել է Եվրոպայի ծննդյան օրը, նրա խորհրդանշական մեջը:

Եվրոպայի օրը դրոշի, օրիներգի, նշանաբանի և միասնական արժույթի՝ Եվրոյի հետ միասին խորհրդանշում է Եվրոպական միության քաղաքական էությունը: Այդ օրը լայնածավալ միջոցառումներ, փառատոններ են կազմակերպվում ԵՄ բոլոր երկրներում, որոնք Եվրոպան մոտեցնում են իր քաղաքացիներին, իսկ Եվրամիության ժողովուրդներին՝ միմյանց:

Ինչն է Եվրոպան դարձնում միասնական։

Ընդհանուր արժեքներ

Միասնական Եվրոպան 21-րդ դարում իր առաքելությունն է համարում։

- Խաղաղություն, բարգավաճում և կայունություն բերել իր ժողովրդին,
- հաղթահարել մայրցամաժի մասնատվածությունը,
- Երաշխավորել իր ժողովրդի անվտանգությունը,
- Խթանել տնտեսական և սոցիալական ներդաշնակ զարգացումը,
- դիմագրավել գլոբալացման մարտահրավերներին և դահլյանել Եվրոպայի ժողովուրդների մշակութային բազմազանությունը,
- դահլյանել Եվրոպացիների ընդհանուր արժեքները, ինչպիսիք են՝ կայուն զարգացումը և աղահով միջավայրը, մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքը և սոցիալական արժեքների վրա հիմնված շուկայական տնտեսությունը։

Եվրամիությունն իր գործունեության հիմքում դրել է հումանիստական և առաջադիմական համամարդկային արժեքները, որոնք պետք է երաշխավորեն, որ տեղի ունեցող գլոբալ փոփոխությունների արդյունքում մարդկությունն ավելի շուտ կշահի, քան` կորոցնի։

Մարդկանց կարիքները չեն կարող բավարարվել շուկայական ուժերի միակողմանի ակցիաների պարտադրանքով։

Ուստի, ԵՄ-ն աջակցում է մարդասիրական տեսակետներին և հասարակության այնպիսի մոդելին, որն աջակցում է իր քաղաքացիների մեծ նասին։

Եվրոպացիները արժեքավորում, գնահատում և պաշտպանում են իրենց հարուստ արժեքային ժառանգությունը, որը ներառում է։

- հավաս մարդու իրավունքների նկատմամբ,
- սոցիալական համերաշխություն,
- ազատ ձեռներեցություն,
- տնտեսական աճի արդյունքների արդարացնում,
- ռջակա միջավայրի պահպանության իրավունք,

- **հարգանք մշակութային լեզվական և կրոնական բազմազանության նկատմամբ,**
- **ավանդույթների և առաջընթացի ներդաշնակ միաձուլում:**

ԵՄ հիմնարար իրավունքների մասին խարտիան, որ հռչակվել էր 2000 թվականին Նիցցայում, սահմանում է ԵՄ անդամ երկրների և նրանց քաղաքացիների կողմից ճանաչված բոլոր իրավունքները: Այս արժեքները կարող են ընդհանրության զգացուն ծնել Եվրոպացիների միջև:

Նման օրինակ է այն, որ ԵՄ անդամ բոլոր երկրները վերացրել են մահապատիժը:

Բոլոր երկրները, որոնք ժողովրդավարական ճանապարհով որոշում են միանալ Եվրոպական միությանը, ընդունում են նաև խաղաղության և համերաշխության հիմնարար արժեքները:

Այս արժեքներն իրենց դրսևորումն են գտնում տնտեսական և սոցիալական զարգացման մեջ՝ ներառյալ շրջակա միջավայրի պաշտպանությունն ու տարածաշրջանային զարգացումը, ինչը բոլոր քաղաքացիների համար արժանապատիվ կենսամակարդակի երաշխիք է ապահովում:

Անցյալի Եվրոպայի՝ ընդհանուր կանոնների և հաստատությունների բացակայությունը բավարար չէր մեր օրերի ամենադաժան ողբերգությունները կանխելու համար:

Սակայն Եվրոպայի ինտեգրացիան մեկ օրում չի կատարվելու, ոչ էլ մի քանի տասնամյակում: Դեռ բազմաթիվ թերություններ և ակնհայտ անկատարություններ կան: Այն ծրագիրը, որն սկսել է իրագործվել Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, դեռ շատ նոր է:

Անցյալում Եվրոպան միավորելու ջանքերը հիմնվում էին մի խումբ երկրների գերակայության վրա: Այս ձգտումները չեին կարող շարունակվել, քանի որ նրանց, ովքեր պարտվել էին, միակ ձգտումն ու երազանքն իրենց ազատությունը վերագտնելն էր: Այսօրվա հավակնությունները միանգամայն այլ են. կառուցել Եվրոպա, որը հարգում է այն կազմող բոլոր մարդկանց ազատությունն ու ինքնությունը: Միայն ժողովուրդների միասնությամբ է, որ Եվրոպան կկարողանա կառավարել սեփական ճակատագիրը և դրական դեր ունենալ աշխարհում:

Եվրոպական միությունը ծառայում է իր քաղաքացիներին: Այդուհանդերձ, Եվրոպացիները «Եվրոպական տան» իրենց ազատ կզգան միայն սեփական արժեքները, ավանդույթներն ու լեզուն պահպանելու պարագայում:

Անվտանգություն և աղահովություն

Հանուն խաղաղության պայքարը ենթադրում է նաև լուծել իրենց Երկրների ու ժողովուրդների անվտանգության և ապահովության խնդիրները, որոնք 21-րդ դարուն էլ դեռ մարտահրավերներ են նետում:

ԵՄ-ն ձգտում է դառնալ «ազատության, անվտանգության և արդարության տարածք», որտեղ յուրաքանչյուրն արդարադատության հավասար իրավունք ունի և հավասարարպես պաշտպանված է օրենքով:

Եվրամիությունն իր անդամների անվտանգությունն ու ապահովությունը երաշխավորելու համար փորձում է բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատել հատկապես իր անմիջական հարևանների՝ Բալկանյան երկրների, Հյուսիսային Աֆրիկայի, Կովկասի, Միջին Արևելքի հետ:

Իր ռազմական և ռազմավարական շահերը պաշտպանելու նպատակով ԵՄ-ն համագործակցում է ռազմական այլանսների, հատկապես՝ ՆԱՏՕ-ի հետ, ինչպես նաև փորձում է միասնական Եվրոպական անվտանգության և պաշտպանության քաղաքականություն մշակել:

Որևէ պետության արտաքին անվտանգությունը չի կարող կապ չունենալ ներքին անվտանգության հետ: Ինչպես ժողովրդական ասացվածքն է ասում «Եթե հարևանի տունը կրակ է ընկել, քո տունն էլ կարող է վառվել»:

Յենց այդ մտահոգությամբ է, որ ԵՄ բոլոր երկրների ոստիկանական և իրավապահպան ուժերն աշխատում են համագործակցված՝ պայքարելու համար ահարեկչության և կազմակերպված հանցագործությունների դեմ: Այդ նպատակով են ստեղծվել այնպիսի կառույցներ, ինչպիսիք են Եվրոպության ոստիկանական գրասենյակը, որոնք խթանում են տարբեր երկրների դատախազությունների, դատական համակարգերի և ոստիկանության միջև համագործակցությունը:

Ազգային ինքնություն և լեզվական ու մշակութային բազմազանություն

21-րդ հետարկյունաբերական և տեղեկատվական հասարակության դարին բնորոշ է այն, որ մի կողմից բարձրանում է մարդկանց կենսամակարդակը, մյուս կողմից՝ հասարակության մեջ դեռևս քիչ չեն չքավորները: Այսինքն՝ հսկայական տարանջատում կա աղքատության և հարստության միջև:

Եվրամիության ընդլայնումով այդ տարբերությունը մեծացավ, քանի որ Միության մաս դարձան նաև այնպիսի երկրներ, որոնց կենսամակարդակը շատ ավելի ցածր էր ԵՄ միջինից: Ուստի, ԵՄ անդամ երկրների համար շատ կարևոր է համատեղ աշխատել այդ տարբերությունները վերացնելու համար:

Տարբերությունների վերացում

Սա ժամանակակից աշխարհի ամենահետաքրքիր մարտահրավերներից մեկն է: Մի կողմից՝ գլոբալացումն օգնում է առանձին պետությունների, ժողովուրդների, հասարակությունների ու մարդկանց ինտեգրվել աշխարհին, մյուս կողմից՝ այն համահարթեցման, սեփական մշակույթի ու արժեքների կորստի վտանգ ունի իր մեջ, ինչի դեմ էլ պայքարում են «հակագլոբալիստները»:

Սակայն ԵՄ-ն աշխատում է, որ ինտեգրումը տեղի չունենա ԵՄ անդամ երկրների առանձին մշակույթների փոխզհման գնով: ԵՄ-ն իր անդամ երկրների մշակութային բազմազանությունն իր հարստությունն է համարում և ջանում է պահպանել և պաշտպանել այն: ԵՄ միասնական քայլերն օգնում են նաև ազգային տնտեսությունների զարգացմանը: Օրինակ, խթանում են այնպիսի ճյուղերի զարգացումը, որոնք ավանդաբար զարգացած են եղել այդ երկրում կամ տարածաշրջանում:

ԱՎԵԼԻՆ, ԲԱՆ ՊԱՐԳ ԳՈՒՄԱՐԸ

Եվրոպական երկրներն ավելի քան կես դար ապրում ու աշխատում են միասին, համագործակցելով: Ինտեգրացիայի այս կեսդարյա պատմությունը ցույց է տվել, որ Եվրամիությունը՝ որպես ամբողջություն, ավելի մեծ է, քան նրա քաղաքական պարզ գումարը: Ինչպես է դա հնարավոր: Եվրամիությունը, որպես քաղաքական ու տնտեսական մեկ միավոր, ավելի մեծ տնտեսական, սոցիալական, տեխնոլոգիական, առևտրային և քաղաքական ազդեցություն ունի, քան անդամ երկրները կարող էին ունենալ առանձին-առանձին: Միասին գործելը և միասնական Միության ձայնով խոսելը հավելյալ ուժ է տալիս բոլորին, քանի որ՝

- **ԵՄ-ն աշխարհում առաջատար տնտեսական ուժ ունի, ինչի ընորհիվ վճռորու դեր է խաղում այնպիսի միջազգային կառույցներում, ինչպիսին է, օրինակ, Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությունը:**
- **ԵՄ-ն միասնական ու հստակ դիրքորոշում ունի բոլոր մարդկանց հուզող այնուհի խնդիրների նկատմամբ, ինչպիսիք են՝ տրակա միջավայրի ղաւառանությունը, էլեկտրականությայի վերականգնվող ղաւառները, սննդի անվանգության հարցում «կանխարգելման սկզբունքը», կենսատեխնոլոգիաների զարգացման հարցում բարոյական կողմի ղափանումը, վտանգված կենսաբանական տեսակները ղափանումը անհրաժեշտությունը և այլն:**
- **«Միասնությունը ուժ է» իին ասացվածքը նույնան այժմեական է նաև ժամանակակից Եվրոպացիների համար, բանի որն Եվրոպական ինտեգրացիան չի ճնշում, չի վերացնում տարբեկենսակերպելը, տարբեր ուղիները, ժողովուրդների ավանդույթներն ու մշակույթը: Իրականում՝ այդ բազմազանությունը Եվրամիության ուժն է և գլխավոր արժեքը:**

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՂԱՎԱԿԱՆ ԼԵԳՈՒՆԵՐԸ

Եվրոպական միությունն ունի 23 պաշտոնական լեզու: Ինչո՞ւ այդքան շատ: ԵՄ ցանկացած անդամ պետության քաղաքացի պետք է հնարավորություն ունենա իրականացնելու իր՝ ԵՄ գործունեության վերաբերյալ տեղեկացված լինելու իրավունքն իր մայրենի լեզվով, առանց այլ անդամ պետությունների լեզուները սովորելու պարտադրանքի: Ուստի յուրաքանչյուր պետություն, մինչև Եվրոպական միությանն անդամակցելը, նախօրոք

առաջադրում է այն լեզուն, որին ցանկանում է, որ տրվի ԵՄ-ի պաշտոնական լեզվի կարգավիճակ, որն էլ ամրագրվում է իր Անդամակցության պայմանագրում:

Վեցին վիճակագրական տվյալների համաձայն՝ ԵՄ 27 անդամ երկրներից ընդամենը 6 երկրում է, որ բնակչության մեծամասնությունը տիրապետում է միայն մայրենի լեզվին Իռլանդիան՝ 66%, Մեծ Բրիտանիան՝ 62%, Իտալիան՝ 59%, Չունգարիան՝ 58%, Պորտուգալիան՝ 58% և Խումանիան՝ 56%

Պատկերացնո՞ւմ եք, թե ինչ հսկայական աշխատանք է կատարվում, եթե ԵՄ-ում ընդունված յուրաքանչյուր փաստաթուղթ իսկույն թարգմանվում է բոլոր 23 պաշտոնական լեզուներով:

Սակայն, որպես կանոն, բոլոր 23 պաշտոնական լեզուներով թարգմանվում են առավել մեծ կարևորություն ունեցող փաստաթղթերը, իսկ, օրինակ, առանձին անհատներին կամ կազմակերպություններին ուղղված փաստաթղթերը թարգմանվում են միայն պահանջվող պաշտոնական լեզվով:

Այսպես, Եվրոպական հանձնաժողովն իր ներքին գործունեությունը սովորաբար իրականացնում է երեք հիմնական պաշտոնական լեզուներով՝ անգլերեն, ֆրանսերեն ու գերմաներեն, և միայն հանրային նշանակության փաստաթղթերի դեպքում է անցնում բազմալեզու գործունեության:

Եվրոպական միությունում մեկ միասնական պաշտոնական լեզվի կարգավիճակ չի կարող շնորհվել նույնիսկ անգլերենին, որը թեպետ ԵՄ բնակչության շրջանում առաջին կամ երկրորդ գործածական լեզուն է, այդուամենայնիվ, ըստ Վերջին հետազոտությունների՝ անգլերենին տիրապետում է ԵՄ բնակչության կեսից քիչը:

Իսկ պատկերացնո՞ւմ եք, թե որքան շատ թարգմանիչներ են աշխատում, որ մարդիկ կարողանան ճիշտ հասկանալ միմյանց և ԵՄ փաստաթղթերը: Օրինակ, 2005թ. տվյալներով՝ ԵՄ-ում թարգմանությունների տարեկան արժեքը կազմել է 1 միլիարդ 123 միլիոն եվրո, որը ԵՄ տարեկան բյուջեի 1%-ն է: Եվ եթե այդ թիվը բաժանվի ԵՄ բնակչության թվի վրա, ապա յուրաքանչյուր շնչի հաշվով տարեկան կազմի 2,28 եվրո: Ընդ որում, Եվրոպական միությունը չի պատրաստվում նվազեցնել պաշտոնական լեզուների թիվը, ավելին՝ թեկնածու երկրները պատրաստվում են համարել ԵՄ պաշտոնական լեզուների ցանկը:

ԵՄ պաշտոնական լեզուներն են՝ անգլերենը, բուլղարերենը, գերմաներենը, դանիերենը, էստոներենը, իռլանդերենը, իսպաներենը, իտալերենը, լատվիերենը, լեհերենը, լիտվերենը, հունարենը, հունգարենը, մալթերենը, հոլանդերենը, շվեդերենը, չեխերենը, պորտուգալերենը, ռումիներենը, սլովակերենը, սլովեներենը, ֆիններենը և ֆրանսերենը:

Վերջին վիճակագրական տվյալների համաձայն՝ ԵՄ 27 անդամ երկրներից ընդամենը 6 երկրում է, որ բնակչության մեծամասնությունը տիրապետում է միայն մայրենի լեզվին. Իռլանդիան՝ 66%, Մեծ Բրիտանիան՝ 62%, Իտալիան՝ 59%, Հունգարիան՝ 58%, Պորտուգալիան՝ 58% և Իսպանիան՝ 56%:

Ինչ է տալիս

ԵՄ-Ը ԻՐ ԺԱՂաքացիներին

Բաց սահմաններ և ռազմավորություններ

ԵՄ անդամ երկրի քաղաքացիները կարող են ճանապարհորդել Եվրոպայով մեկ՝ առանց սահմանային և անձնագրային ստուգումների: Կարող են գնումներ կատարել այն երկրում, որտեղ ապրանքներն ավելի էժան են՝ առանց սահմանափակումների և առանց լրացուցիչ հարկեր վճարելու: Միասնական դրամը՝ Եվրոն, նրանց հնարավորություն է տալիս ուղղակիորեն համեմատել գները բոլոր երկրներում և ճանապարհորդելիս ազատ լինել տարադրամ փոխանակելու անհարմարություններից:

Առանց սահմանների, միասնական շուկայի պայմաններում մրցակցությունը բերում է որակի բարձրացման և գների իջեցման: Յեռախոսազանգերը, ինտերնետը և օդային ճանապարհորդություններն ավելի էժան են դառնում: ԵՄ օրենքները պաշտպանում են իրենց քաղաքացիների՝ որպես սպառողների շահերը կեղծ, անվտանգության պահանջներին չքավարարող ապրանքներից ու սննդամթերքից, անկախ այն բանից՝ դրանք գնել են իրենց, թե՝ մի այլ երկրում: ԵՄ քաղաքացիները կարող են ապրել, աշխատել, սովորել և հանգստանալ ԵՄ ցանկացած երկրում: Եվրամիության 12 նոր անդամ երկրների համար առայժմ գոյություն ունեն ժամանակավոր սահմանափակումներ, որոնք աստիճանաբար վերանում են:

Ավստրիայի և Գերմանիայի միջև սահմանի մասին վկայում է միայն այս ցուցանակը

Կրություն՝ առանց սահմանների

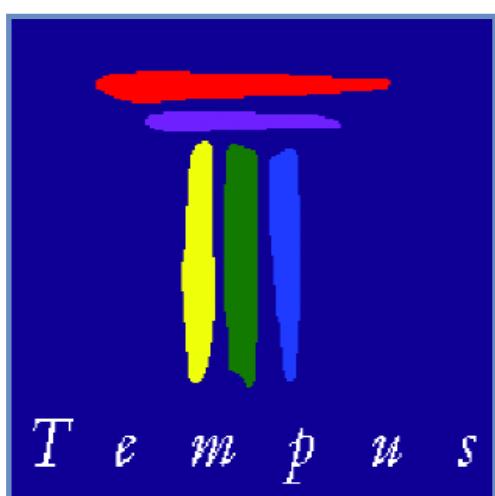
Ավելի քան երկու միլիոն երիտասարդներ արդեն օգտվում են ամենատարբեր ծրագրերից՝ Եվրոպական մեկ այլ երկրում սովորելու կամ վերապատրաստվելու նպատակով: Նրանք մասնակցում են կրթական փոխանակումների և համագործակցության այնպիսի ծրագրերի, ինչպիսիք են «Երազմուս»-ը կամ «Լեռնարդո»-ն:

ԵՄ-Ն չի որոշում, թե դպրոցում ինչ պիտի սովորի իր քաղաքացիներից յուրաքանչյուրը, սակայն նա կարող է երաշխավորել, որ նրանց կրթական կամ մասնագիտական որակավորումը ճանաչվի նաև ԵՄ մյուս երկրներում:

Ահա ԵՄ կրթական ծրագրերից երկուսը, որոնք գործում են նաև Հայաստանում:

ՏԵՍՊՈՒՏ TEMPUS (Trans European Mobility Programme for University Studies)

Սա Եվրոպական հանձնաժողովի ծրագրերից է, որն ընդունվել է 1990 թվականին, ԵՄ նախարարների խորհրդում և այդ ժամանակից ի վեր երկարացվել է 4 անգամ: Ներկայումս գործում է ՏԵՍՊՈՒՏ 4-րդը, որը շարունակվելու է մինչև 2013 թվականը:

TEMPUS ծրագրի տարբերանշանը

Ծրագրի նպատակն է աջակցել Արևելյան Եվրոպայի, Կենտրոնական Ասիայի, Հյուսիսային Աֆրիկայի և Մերձավոր Արևելքի երկրներում բարձրագույն կրթական համակարգերի բարեփոխումների և արդիականացման համար տարվող աշխատանքներին:

Ծրագրին աջակցում է բարձրագույն կրթության բնագավառում ԵՄ-ի և ծրագրում ընդգրկված երկրների միջև փոխշահավետ համագործակցությանը, օգնում է Եվրոպայի և մասնակից պետությունների բուհերի միջև գործընկերության հաստատմանը, համատեղ նախագծերի միջոցով նոր ուսումնական ծրագրերի, դասավանդման նոր մեթոդների կամ նոր ուսումնական նյութերի ստեղծմանը, բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կառավարման մոդելների արդիականացմանը և այլն:

Հայաստանը ՏԵՍՊՈՒՏ ծրագրին մասնակցում

է 1995-ից: ՏԵՍՊՈՒՏ-ն օգնում է մասնակից երկրների կրթական համակարգերին, ինչպես նաև բուհերին՝ հասնելու բոլոնիայի գործընթացով առաջադրված նպատակներին: Ծրագրության բուհերին հնարավորություն է տալիս բարելավել կրթական ծրագրերը, առավել արդյունավետորեն կառավարել ուսումնական գործընթացը, տեխնիկապես վերազինվել և այլն: Մեր բարձրագույն ուսումնական հաստատություններն այդ ծրագրի միջոցով կարող են համագործակցություն հաստատել Եվրոպական լավագույն կրթական հաստատությունների հետ, նպաստել ուսանողների և դասախոսների շարժունակությանը: Այդպիսով մեծանում են ուսումը կամ մասնագիտական զարգացումն այլ երկրների բուհերում շարունակելու՝ մեր հնարավորությունները:

Ծրագրի շրջանակներում 1995-2007թթ. ԵՄ-ի կողմից ֆինանսավորվել են 32 ծրագրեր և 60 անհատական դրամաշնորհներ՝ 5.5 մլն Եվրո ընդհանուր արժեքով: Ընդհանուր առմանք, համատեղ նախագծերին մասնակցել են Եվրոպական 94 բուհեր, 12 պետական բուհեր Հայաստանից, 12 ոչ ակադեմիական կազմակերպություններ և 6 համալսարաններ՝ Կովկասյան տարածաշրջանից:

2008 թվականին, օրինակ, Հայաստանից ներկայացվել է 32 ծրագրի, որոնցից 4-ը հաստատվել են, և դրանց իրականացման համար հատկացվել է 3.9 մլն Եվրո:

ԵՐԱԶՄՈՒՄ ՍՈՒՆԴՈՒ **ERASMUS MUNDUS**

Սա բարձրագույն կրթության բնագավառում համագործակցության և զարգացման ծրագիր է, որը ներկայացնում է Եվրոպական մասնաշխարհում: Այն Եվրոպական խորհրդարանի կողմից հաստատվել է 2001թ.:

Ծրագրին ուժի մեջ է մտել 2004թ. հունվարի 20-ից: Այն առաջին հերթին ուղղված է Եվրոպական բարձրագույն կրթության համակարգի որակի և գրավչության բարձրացմանը. այդ տեսանկյունից այն լիովին համահունչ է Բոլոնյան գործընթացի գաղափարներին:

Մինչև վերջերս «Երազմուս Մունդուս»-ն իրականացնում էր իիմնականում մագիստրոսական ծրագրեր, իսկ 2009 թվականինից կրթաթոշակներ են հատկացվում նաև դոկտորանտուրայի համար: Այս ծրագրով 2004 թվականինից ի վեր Հայաստանից կրթաթոշակներ են ստացել 15 հոգի:

Անվանգ միջավայր

Առողջ շրջակա միջավայրը մեծ խնդիր է Եվրոպացիների և նրանց կառավարությունների համար: Ահա թե ինչու ԵՄ-ն շրջակա միջավայրի պաշտպանության և կլիմայական փոփոխությունների դեմ համաշխարհային պայքարի առաջին շարքերում է:

Քանի որ շրջակա միջավայրի աղտոտումը սահմաններ չի ճանաչում, ԵՄ անդամ երկրներն այդ ուղղությամբ համատեղ քայլեր են ձեռնարկում շատ ոլորտներում: Ուստի պատահական չե, որ Եվրոպական գետերն ու լողափերն ավելի մաքուր են, փոխադրամիջոցներն ավելի քիչ վնասակար արտանետումներ ունեն, և գործում են թափոնների հեռացման խիստ կանոններ:

Եվրոպայից վտանգավոր թափոնները հնարավոր չեն մշտապես տեղափոխել աղքատ երկրներ: Եվրոպայում խիստ կանոններ կան նաև այն մասին, որ ընկերությունները պետք է երաշխավորեն, որ իրենց կողմից օգտագործվող քիմիական նյութերն անվտանգ են մարդկանց և միջավայրի համար:

ԵՄ-ն ջանքեր է գործադրում, որ այնպիսի առանցքային ոլորտների զարգացումը, ինչպիսիք են տրանսպորտը, արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունը, կազմակերպվեն՝ առանց բնական ռեսուրսները քայլայելու:

Սոլորակի անվանգ աղագա

Կլիմայական փոփոխություններին վերջ դնելու նպատակով՝ ԵՄ ղեկավարները համաձայնության են եկել խիստ չափանիշներ սահմանել, որոնց արդյունքում մինչև 2002 թվականը ջերմոցային գազերի արտանետումները կնվազեն 20%-ով:

Եներգիան ԵՄ կլիմայական փոփոխությունների կանխման երկարաժամկետ քաղաքականության անկյունաքարն է, ուստի դրան զուգահեռ աշխատում են զարգացնել էներգիայի մաքուր, վերականգնվող ռեսուրսների շահագործումը, ինչպես՝ քամու, ջրի և արեգակի էներգիայի օգտագործումը: Սա ոչ միայն կօգնի հաղթահարել կլիմայական փոփոխությունները, այլ նաև կաջակցի տնտեսության՝ երաշխավորելով էներգիայի առավել կայուն մատակարարում՝ Եվրոպան ավելի քիչ կախման մեջ դնելով արտասահմանյան գազի և նավթի ներկրումից:

ԵՄ-ն արդեն գործարկել է մի ծրագիր, ինչի միջոցով այն էներգատար ձեռնարկությունները, որոնք կրճատում են ջերմության արտանետումը մթնոլորտ, պարզեցնելում են, իսկ տրված սահմանափակումները գերազանցող ձեռնարկությունները՝ պատժվում:

Հավասար հնարավորություններ

Հասարակությունն ավելի գրավիչ ու արդյունավետ է, եթե խտրականություն չի դնում իր անդամների միջև, ինչ է թե՝ նրանք տարբերվում են ազգության, սեռի, հնարավորությունների, ռասայի կամ այլ հանգամանքների բերումով։ Այս թե ինչու՝ ԵՄ օրենքներն արգելում են խտրականությունը։

Դեռևս 1950 թվականին ԵՄ առաջին համաձայնագրերը հստակ կանոններ են սահմանել այն մասին, որ կանայք ու տղամարդիկ նույն աշխատանքի համար հավասար վարձատրության իրավունք ունեն։ Սա Եվրամիությանը դարձեց առաջատար՝ կանաց իրավունքների համար պայքարի ասպարեզում, ինչն այժմ ԵՄ քաղաքականության անքակտելի մասն է։

Ազատություն, անվտանգություն և արդարություն բոլորի համար

Անդրսահմանային հանցավորության և ահաբեկչության դեմ պայքարելու նպատակով ԵՄ երկրները քայլեր են անում՝ ապահովելու համար իրենց ոստիկանական, մաքսային և արդարադատության համակարգերի և միջարացիոն ծառայությունների համագործակցությունը։

Գործնական քայլերից մեկը ձերբակալության Եվրոպական միասնական արտոնագրի ներդրումն է, ինչը հնարավորություն է տալիս մի երկրում ձերբակալված հանցագործին առանց բյուրոկրատական քաշըշուկների տեղափոխել այլ երկիր, որտեղ նա պետք է հարցաքննվի կամ կանգնի դատարանի առաջ։ ԵՄ երկրները համակարգում են իրենց ջանքերը նաև ապաստան տրամադրելու և միգրացիոն քաղաքականության, ինչպես նաև ԵՄ արտաքին սահմաններում հսկողություն իրականացնելու հարցերում։

Քանի որ ԵՄ քաղաքացիներն ազատ են՝ ապրելու անդամ երկրներից ցանկացածում, նրանք պետք է նաև ամենուր արդարադատության հավասար հնարավորություններ ունենան։ Անդամ կառավարությունները պետք է երաշխավորեն, որ ԵՄ օրենքները կիրառվեն նույն կերպ, և որ մի երկրի դատարանի որոշումներն ուժի մեջ լինեն նաև նյոււններում։

ԵՄ-ն շատ բան է անում իր ողջ տարածքում իրավական խնդիրները, ներառյալ՝ ամուսնությունը, ամուսնալուծությունը և երեխաների խնամակալությունը, ինչպես նաև քաղաքացիական այլ վեճերի գործընթացները դյուրացնելու ուղղությամբ։

Աւխտանի և զարգացում

Եվրամիությունը նպաստում է իր քաղաքացիների հետագա բարեկեցությանը՝ միասնական շուկայի և միասնական արժույթի ներդրման ճանապարհով, ինչպես նաև վերացնելով աշխատանքի և տեղաշարժման ազտությանը խանգարող այլ արգելքները։

Հենց այդ քաղաքականությունն օգնեց Եվրոպայում հաղթահարել 2008 թվականի տնտեսական ճգնաժամի հետևանքները: ԵՄ անդամ երկրները համագործակցում են՝ կայունացնելու համար բանկերը և այլ ֆինանսական հաստատությունները, ինչպես նաև մշակում են համատեղ ռազմավարություն տնտեսական աճի վերականգնման համար:

Ժամանակակից մրցակցային աշխարհում Եվրոպան նոր աշխատատեղերի և որակյալ աշխատուժի կարիք ունի: Նոր աշխատատեղերը կարող են ստեղծվել հետազոտությունների և զարգացման ճանապարհով: Այդ նպատակով ծրագրվում է մեծացնել հետազոտությունների ոլորտում ներդրումները՝ նպատակ ունենալով 2010 թվականի ավարտին այն հասցնել համախառն ազգային արտադրանքի 3%-ին: Ամենայն հավանականությամբ, նոր հմտություններ էլ են պետք գալու, ուստի մենք պարտավոր ենք սովորել մեր ողջ կյանքի ընթացքում:

ԵՄ բյուջեն տարեկան 130 միլիարդ եվրո է, որը ծախսվում է ներդրումներ ներգրավելու և ոչ հարուստ տարածաշրջաններում աշխատատեղեր ստեղծելու, գործազուրկների կամ չորակավորված աշխատուժի վերապատրաստումների վրա:

ԵՄ աջակցության շնորհիվ իռլանդիայի և Իսպանիայի նման երկրներում մարդիկ այսօր շատ ավելի լավ են ապրում, քան` 25 տարի առաջ: Այսօր էլ հսկայական աճ կա Արևելյան Եվրոպայի նոր անդամ երկրներում:

Խաղաղության և կայունության «արտահանում»

ԵՄ անդամ երկրների միավորման շնորհիվ վերջին 50 տարիների ընթացքում նրանց միջև անհավանական են դարձել պատերազմները: Այս հաջողության հիման վրա ԵՄ-ն այժմ փորձում է խաղաղությունն ու կայունությունը տարածել նաև իր սահմաններից դուրս:

Ինչպես է ԵՄ-ն դա անում:

- **Հակամարտությունների կանխման լավագույն ուղին ողջ աշխարհում առավել մեծ բարեկեցություն ստեղծելու է: Որպես աշխարհի մեծագույն տնտեսական ուժ՝ ԵՄ-ն օգտագործում է իր ազդեցությունը համաշխարհային առևտի արդար կանոններ սահմանելու համար: Նա ցանկանում է երաշխավորել, որ գլոբալացումն օգուտ կրերի նաև աղբականացնել: ԵՄ-ն նաև ամենաշատ է մարդասիրական աջակցություն ցույց տալիս:**
- **ԵՄ-ն նաև ռազմական և քաղաքական առանձինություններ է ուղարկում՝ որպես խաղաղականներ: Սա ԵՄ ընդհանուր արտաքին և անվտանգության քաղաքականության մասն է:**

ԵՄ-ն ցույց է տալիս, թե ժողովրդավարական պետություններն ինչպես կարող են իրենց տնտեսական և քաղաքական ռեսուրսները հաջողությամբ միավորել հանուն ընդհանուր շահերի՝ օրինակ ծառայելով աշխարհի մյուս երկրների համար:

Ժողովրդավարական արժեքների ակունքները

Պատմության էջերից

Մարդու իրավունքները և ժողովրդավարական այլ արժեքները վերջին դարերի հայտնագործությունը չեն մարդկության կյանքում, թեև կարող է այդպես թվալ:

Դեռևս Ք.ա. 5-4-րդ դարերում հին հույն փիլիսոփաները համարում էին, որ մարդիկ ի ծնե հավասար են և ունեն բնությամբ տրված հավասար իրավունքներ: Մարդու բնական իրավունքները պաշտպանել են Սոկրատեսը, Պլատոնը, Արիստոտելը: Վերջինս, օրինակ, մարդու իմանարար իրավունքներից մեկն էր համարում մասնավոր սեփականության իրավունքը: Քրիստոնեության տարածումից հետո շատ մտածողներ մարդու իրավունքներին աստվածային ծագում էին վերագրում:

Հայաստան

Միջնադարյան Հայաստանում՝ 12-րդ դարում, Մխիթար Գոշի «Գիրք դատաստանի» օրենքների ժողովածուի հիմնարար դրույթներից մեկը հետևյալն էր. «Մարդկային բնությունն Արարչի կողմից ազատ է ստեղծվել»: Իսկ 18-րդ դարում «Որոգայթ փառաց» աշխատության մեջ, որն ստեղծվել էր որպես ապագա անկախ Հայաստանի Սահմանադրություն, մերժվում էին դասային արտոնությունները, խոսվում էր պետության կառավարման ձևի և ընտրությունների մասին:

Շառն Լոկ (1632-1704)

Անգլիա

Եվրոպայում մարդու իրավունքներին առնչվող առաջին իրավական փաստաթուղթը **«Ազատությունների մեծ խարտիան»** էր, որն ազնվականների ճնշման տակ **1215 թվականին** ստորագրեց Անգլիայի թագավորը: Այստեղ պատմության մեջ առաջին անգամ ամրագրվում էր **մարդու անձնությունների իրավունքը**: Սակայն իրականում մարդու իրավունքների հարցը Եվրոպայում լայն քննարկման առարկա դարձավ միայն **17-րդ դարում**:

Անգլիացի փիլիսոփա, հոգեբան, մանկավարժ **Ջոն Լոկը** համարում էր, որ մարդկանց բնական իրավունքները՝ կյանքի, ազատության, ունեցված-

քի և այլն, պետք է պաշտպանի պետությունը: Պետության հիմնական կոչումը, ըստ նրա, մարդու իրավունքների պաշտպանությունն էր:

1689թ. անգլիական խորհրդարանն ընդունեց «**Իրավունքների մասին բիլ**», որը խորհրդարանը դարձրեց իշխանության գլխավոր մարմին, սահմանեց այնպիսի իրավունքներ, ինչպիսիք են՝ խորհրդարանում խոսքի և բանավեճի ազատությունը, իպատակների ազատության մասին թագավորին **ոետիցիա** (պահանջագիր) ներկայացնելու իրավունքը և այլն:

Ֆրանսիա

1789թ. Ֆրանսիայում ընդունվեց «**Սարդու և ֆաղաքացու իրավունքների հոչակագիրը**», որը սահմանեց մարդկանց ի ծնե ազատ և իրավահավասար լինելը, նրա ազատության, սեփականության, անվտանգության և ծնշմանը դիմադրելու իրավունքները, ինչպես նաև բոլոր քաղաքացիների իրավունքը՝ անձանբ կամ ներկայացուցիչների միջոցով մասնակցել օրենքների և հարկերի սահմանմանը, հոչակեց խոսքի, մամուլի, տեղաշարժման ազատությունը:

ԱՄՆ

1776թ. ԱՄՆ-ում ընդունվեց «**Անկախության հոչակագիրը**», որտեղ խոսվում էր օրենքի առաջ բոլորի հավասարության, ազատության և մարդու քաղաքական իրավունքների մասին:

1787թ. ԱՄՆ Սահմանադրությունն առաջին անգամ դրեց իշխանության երեք ճյուղերի (օրենսդիր, գործադիր և դատական) բաժանման սկզբունքը:

1791թ. ընդունվեց «**Իրավունքների մասին բիլ**», որի համաձայն՝ քաղաքացիներին տրվում էր ժողովների, խոսքի, խղճի ազատության իրավունք, ինչպես նաև արգելվում էր առանց դատարանի որոշման՝ կամայական ձերբակալությունը:

Եվրոպական միությունը և աշխարհը

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո ԵՄ առաջնային խնդիրը Եվրոպայի ազգերը և ժողովրդին միավորելն էր՝ նոր պատերազմների վտանգին դիմակայելու նպատակով։ Սակայն տասնամյակների ընթացքում Եվրամիությունը սկսեց ընդլայնվել։

Միությունը, որ Եվրոպայում անվտանգության ապահովման մեջ պատասխանատվությունն էր վերցրել իր վրա, պետք է հստակեցներ, վերանայեր ու կարգավորեր նաև իր հարաբերություններն աշխարհի մյուս երկրների հետ։

Այդ նպատակով էլ ԵՄ-ն սկսեց հաղթահարել երկրների միջև գոյություն ունեցող առևտրային խոչընդոտները, զարգացնել աղքատ շրջանները, նպաստել իր սահմաններում երկրների խաղաղ համագործակցությանը։

ԵՄ-ն 450 միլիոն բնակչություն ունի. դա ավելի շատ է, քան ԱՄՆ-ը և Ռուսաստանը՝ միասին։

ԵՄ-ն արտադրում է համաշխարհային հարստության մեկ բառորդը։

ԵՄ-ն ֆինանսական օժանդակություն ցուցաբերող միջազգային բոլոր կազմակերպությունների համեմատությամբ ամենամեծ օժանդակությունն է ցուցաբերում աղքատ երկրներին։ ԵՄ դրամական միավորը՝ Եվրոն, միջազգային ֆինանսական ռուլա ներում երկրորդ տեղն է գրանցված ԱՄՆ դոլարից հետո։

Եվրոպական միությունն աշխատում է այլ երկրների և միջազգային կազմակերպությունների հետ՝ միաժամանակ պաշտպանելով իր երկրների ու ժողովրդների տնտեսությունը և առևտրային հետաքրքրությունները միջազգային ասպարեզում։

Այսօր ԵՄ-ն իր ամենակարևոր խնդիրը համարում է խաղաղության և անվտանգության տարածումը նաև իր սահմաններից դուրս: Այս նպատակին հասնելու համար Եվրոպական միությունը վարում է միասնական արտաքին և անվտանգության քաղաքականություն, որը կարող է կայունության, համագործակցության և փոխընբաժնան երաշխիք դառնալ ամբողջ աշխարհում:

Ավելի քան 40 տարի «սառը պատերազմն» աշխարհի մեջ մասը բաժանել էր երկու հակամարտող ճամբարների: Դրա ավարտն առաջ բերեց ավելի բարդ և խոցելի համաշխարհային կարգ: Վերջինիս փոփոխությունը առաջ բերեց ԵՄ-ի աշխարհաքաղաքականությանը միջամտելու առավել մեծ պահանջարկ՝ աշխարհի տարբեր մասերում առաջացող հակամարտությունների կանխարգելման, ահարեւէչության դեմ պայքարելու և խաղաղություն պահպանելու հարցերում:

2003թ. Արևմտյան Բալկաններում և Կենտրոնական Աֆրիկայում Եվրոպական միությունն իր առաջին առաքելությունն է սկսել՝ Եվրոպական պաշտպանության և անվտանգության նոր քաղաքականությունը:

Ի՞նչ կարող է սա տալ Եվրոպային և աշխարհին: Աջակցելով ողջ աշխարհում անվտանգության և կայունության ստեղծմանը՝ Եվրոպական միությունն օգնում է կյանքն ավելի ապահով դարձնել նաև իր սահմաններում:

Վերջին հաշվով, Եվրոպական միությունն օրինակ է ծառայում, թե ինչպես կարող են երկրները հաջողությամբ միավորել իրենց տնտեսական և քաղաքական ուժերը՝ հանուն ընդհանուր շահերի:

ԵՄ-ի արտաքին հարաբերությունները

1950 թվականին, Եվրոպական վեց երկրների առաջին միավորումից հետո, ԵՄ-ն ձգտում է խաղաղ հարաբերություններ պահպանել աշխարհի մնացյալ երկրների հետ՝ առևտություն և զարգացման բնագավառներում:

1970 թվականից ԵՄ-ն մարդասիրական օգնություն է ցույց տալիս աշխարհի այն շրջաններին, որտեղ դրա կարիքը կա:

1993 թվականից ի վեր, Մաաստրիխտի համաձայնագրի հիման վրա, ԵՄ-ն սկսեց մշակել իր երկրների համար ընդհանուր արտաքին և անվտանգության քաղաքականություն (CSFP), քանի որ ձգտում է խթանել և կայունություն պահպանել ամբողջ աշխարհում: ԵՄ-ն համագործակցում է նաև այլ, ոչ ԵՄ անդամ երկրների ու միջազգային կազմակերպությունների հետ՝ ահաբեկչության, միջազգային հանցագործության, թնրանյութերի վաճառքի, անօրինական ներգաղթի դեմ պայքարի և շրջակա միջավայրի պաշտպանության հարցերում:

Ոչ միայն առևտություն և սնտեսություն

Գործընկերների հետ կնքված ԵՄ համաձայնագրերն ամբողջ աշխարհում ապահովում են ոչ միայն առևտություն և ավանդական ֆինանսական և տեխնիկական օժանդակություն, այլ նաև՝ բարեփոխումներ: Այսինքն, ԵՄ-ն օժանդակում է, որ զարգացող երկրներն իրենք ոտքի կանգնեն և կարողանան լուծել իրենց խնդիրները՝ արդեն առանց դրսի օժանդակությամ:

ԵՄ-ն սահմանել է հարևան երկրների հետ քաղաքական երկխոսությունների համակարգ, որը, ի թիվս այլոց, նաև մի հետաքրքիր պայման է պարունակում, ըստ որի՝ Միությունը հնարավորություն ունի հետաձգել կամ չեղյալ համարել առևտությը կամ օգնությունը, եթե համագործակից երկիրը խախտում է մարդու իրավունքները: Բացի այդ, համագործակից երկրները պետք է պայքարեն նաև զանգվածային ոչնչացման գենքի տարածման դեմ:

Մարդու իրավունքների պահպանությունը՝ գլխավոր արժեք

Եվրոպական միությունն իր գլխավոր արժեքներից մեկը համարում է

մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքը թե՛ իր տանը՝ Եվրոպայում, թե՛ նրա սահմաններից դուրս: Նա պայքարում է մարդու քաղաքացիական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների պաշտպանության համար՝ առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնելով կանաց և երեխաների իրավունքների, ինչպես նաև փոքրամասնությունների և տեղահանված անձանց իրավունքների պաշտպանությանը:

Մարդու իրավունքների խնդիրը Եվրոպական միության և իր գործընկերների միջև կնքված առևտության և համագործակցության համաձայնագրերի նախապայման է այն երկրների համար, որոնք ուզում են միանալ Եվրոպական միությանը:

Եվրոպական միությունը հետամուս է մարդու իրավունքների դաշտավայրը ոչ միայն իր տարածում, այլ նաև ողջ աշխարհում: Այդ նորագույն Եվրոպական տարբեր հեղինակավոր կառույցներ հետևում և տարեկան զեկույցներ են իրադարձություններ մարդու իրավունքների խախտման դեմքերի մասին և բանակցում այդ ոլորտում խնդիրներ ունեցող երկրների հետ: Միությունն իր օգնությունն ու աջակցությունն է հայտնում նման երկրների հասարակություններին և փորձում տարբեր մեխանիզմների միջոցով ազդել կառավարությունների վրա՝ դրական փոփոխություններ կատարելու դահանջով: Եվրոպական միությունը կարող է անգամ սննդեսական և բանական դաստամիջոցներ կիրառել այս կամ այն երկրի նկատմամբ, ինչպես դա արվեց Սերբիայի, Բիրմանի/Մյանմարի և Զիմբաբվեի նկատմամբ՝ մարդու իրավունքները ունահարելու համար:

Ավելին, Եվրոպական միությունը ներմուծման ցածր սակագներ է առաջարկում այն երկրներին, որոնք հարգում են Միջազգային աշխատանքային կազմակերպության փաստաթղթերում ամրագրված՝ աշխատանքային տարրական պայմանները և աշխատուժին վերաբերող չափանիշները:

Ընդհանուր արտաքին և անվտանգության բաղադրականություն

ԵՄ անդամ երկրներին ոգևորում է այն գաղափարը, որ հզոր և միասնական Եվրոպան կարող է հանաշխարհային դերակատար լինել, ուստի նրանք նաև միասնական արտաքին քաղաքականություն են մշակում:

1950թ. Եվրոպական միության 6 անդամ երկրների միջև Եվրոպական պաշտպանության միություն ստեղծելու առաջին փորձը, սակայն, անհաջող եղավ:

Այնուհետև, 1970թ. սկսվեց «Եվրոպական քաղաքական համագործակցություն» ծրագիրը, որը նպատակ ուներ համակարգել ԵՄ անդամ երկրների դիրքերն արտաքին քաղաքականության մեջ: Սակայն որոշ խնդիրների շուրջ ոչ միշտ էր հաջողվում հասնել պահանջվող միաձայն որոշմանը:

Ընդհանուր արտաքին և անվտանգության բաղաբականությունը Մասատրիխտի համաձայնագրով ամրագրվեց որդես ԵՄ երեք հիմնասյուներից մեկը, սակայն Լիսաբոնյան հոչակագիրը ձևափոխեց հիմնասյունային սկզբունքը և, սահմանելով ընդհանուր արտաքին և անվտանգության հարցերով գերագույն հանձնակատար դատունը, ել ավելի հստակեցրեց և ամրապնդեց ԵՄ միասնական արտաքին բաղաբականությունն ու անվտանգությունը՝ որդես համապատասխան ընդհանուր գործառույթ:

Վերջին 15 տարիներին Միությունը կրկնապատկել է իր ջանքերը՝ միջազգային քաղաքական և անվտանգության գործում ավելի կարևոր դեր խաղալու նպատակով:

Եվրոպական միությունն աշխարհի ամենամեծ դունորն է: Աշխարհի աղքատ երկրներին օգնելու համար ծախսված գումարի համարյա կեսը տրամադրում է ԵՄ-ն կամ նրա անդամ երկրները:

Բալկանյան երկրների դասերը

«Միասնական արտաքին և անվտանգության քաղաքականության» սկզբունքը պաշտոնապես ընդունվեց 1992թ.՝ Մաստրիխտի համաձայնագրում:

Սակայն դրանից ընդհանենը մի քանի ամիս անց Յարավսլավիայում պատերազմ սկսվեց: Եվրոպական միությունն անհաջող փորձեր արեց՝ ճգնաժամից դուրս գալու քաղաքական լուծումներ գտնելու համար:

Քանի որ Եվրոպական միությունը սեփական գինված ուժեր չուներ, անդամ երկրները հակամարտության լուծնանը կարող էին մասնակցել միայն որպես ՍՍԿ-ի և ՆԱՏՕ-ի ուժերի մի մաս:

Այս փորձի դասերն աննպատակ չանցան: Միասնական արտաքին և անվտանգության քաղաքականության ողջ համակարգի շրջանակներում ԵՄ-ն նշակեց Եվրոպական անվտանգության և պաշտպանության քաղաքականության:

Այս քաղաքականությունը ենթադրում է, որ Եվրոպական ռազմական կամ ռստիկանական ուժերն անհրաժեշտության դեպքում կարող են ուղարկվել ճգնաժամային շրջաններ՝ նարդասիրական գործողություններ իրականացնելու, խաղաղություն պահպանելու, ճգնաժամը վերահսկելու և խաղաղություն հաստատելու նպատակով: Ռազմական գործողություններն իրականացվում են Եվրոպական միության արագ արձագանքող ուժերի կողմից, որը կապ չունի ՆԱՏՕ-ի հետ:

Նման առաջին առաքելությունն իրականացվեց Յարավսլավիայում: 2003թ. հունվարին ԵՄ ռստիկանության առաքելությունը Բունիայում և Յերցեզօվինայում փոխարինեց ՍՍԿ-ի ռստիկանական ուժերին, իսկ երեք ամիս անց՝ ԵՄ ռազմական ուժերը Մակեդոնիայում փոխարինեցին ՆԱՏՕ-ին:

ԵՄ-ն ակտիվորեն մասնակցում է նաև «քնած պատերազմների»՝ դաշտային ականների դեմ պայքարին: Միջազգային հակաբանային գործո-

դությունն օգնում է խթանել համաշխարհային խաղաղությունը և կայունությունը, պակասեցնել մարդկային տառապանքներն ականապատ շրջաններում: Եվրոպական միության համար այն շարունակում է մնալ հույժ կարևոր, ուստի նա 2000-2002թթ. այդ նպատակով տրամադրել է 40 մլն եվրո:

Հակամարտությունները կանխարգելելու ավելի հետև և արդյունավետ

1990-ական թվականներին ամբողջ աշխարհում տեղի ունեցող 7 զինված հակամարտությունների հաղթահարման վրա միջազգային հանրությունը ծախսեց 200 մլրդ եվրո: Պատկերացնո՞ւմ եք, թե ինչեր կարելի եր անել այդ գումարով՝ մարդկանց կյանքը բարելավելու, երիտասարդների կրթության, աշխատատեղերի ստեղծման, շրջակա միջավայրի պաշտպանության և այլ խաղաղ նպատակների համար:

Ահա թե ինչու Եվրոպական միությունը ձգտում է ավելի արդյունավետ գործել՝ հակամարտությունները սկզբից ևեր կանխելու համար:

ԵՄ-ն կիրառում է հակամարտությունների կանխման ավանդական միջոցներ, ինչպիսիք են՝ զարգացող երկրներին տեխնիկական և ֆինանսական օժանդակություն ցույց տալը, տնտեսական համագործակցությունը և առևտրային փոխհարաբերությունները, մարդասիրական օգնությունը, սոցիալական և շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը միտված քաղաքականությունը, ինչպես նաև այնպիսի դիվանագիտական գործիքներ, ինչպիսիք են քաղաքական երկխոսությունը և միջնորդությունը:

Դնարավոր հակամարտությունները կանխելու համար ԵՄ-ն նաև նոր միջոցներ է օգտագործում, օրինակ՝ տեղեկատվություն է հավաքում, դիտարկում միջազգային համաձայնագրերի կատարման ընթացքը:

Աշխարհում, որտեղ ուժին այլևս անվտանգության երաշխիք չէ, Եվրոպական միությունը պետք է ի վիճակի լինի ճշգրիտ գործիքներով արագ արձագանքել յուրահատուկ իրավիճակներին՝ քանի դեռ դրանք չեն վերաճել հակամարտության:

Առևտային շահույթ՝ բոլորի համար

Եվրոպական միությունն իրագործում է համաշխարհային առևտուի ամենամեծ մասը. նրան է պատկանում համաշխարհային ներմուծման ու արտահանման 20%-ը: Եվրոպական միության անդամ երկրների միջև ազատ առևտուրը մեծ հաջողություններ է բերել իր բոլոր անդամներին:

Դիմնվելով այս դրական փորձի վրա՝ ԵՄ-ն ջանքեր է գործադրում այնպես կազմակերպելու տնտեսական հարաբերությունները, որ համաշխարհային առևտուրը շահութաբեր լինի հավասարապես բոլորի՝ թե՛ հարուստ, թե՛ աղքատ երկրների համար:

Եվրոպական միությունը հավատում է, որ տնտեսական հարաբերությունները ծիշտ կազմակերպելու պարագայում գլոբալիզացիան կարող է տնտեսապես շահավետ լինել բոլորի համար՝ ներառյալ զարգացող երկրները: Այս է պատճառը, որ Եվրոպական միությունը բանակցություններ է վարում իր գործընկերների հետ՝ թե՛ ապրանքների, թե՛ ծառայությունների բնագավառում առևտուրը մատչելի դարձնելու համար:

Եվրամիությունը ձգտում է օգնել զարգացող երկրներին՝ նրանց շատ կարծ ժամանակում ավելի լավ մուտք տրամադրելով դեպի իր շուկաները, միաժամանակ, ավելի երկար ժամանակ տալով՝ իրենց շուկաները Եվրոպական արտադրանքի առաջ բացելու համար:

Զուր կյանք է

Այսօր աշխարհի տարբեր մասերում կարևորագույն խնդիրներից են անդրսահմանային ջրային ռեսուրսների օգտագործումն ու արդար բաժանումը: Եվրամիության՝ «Զուր համուն կյանքի» նախաձեռնությունը 2002 թվականից ի վեր փորձում է աշխարհի ամենաաղքատ շրջաններին մաքուր ջուր մատակարարել և ապահովել առողջապահությունը: Այս նախաձեռնությունը ֆինանսավորելու համար ԵՄ-ն մեկ միլիարդ եվրո է նախատեսել:

Սուլամում և աշխարհի այլ երկրներում
ԵՄ ջաների ընորհիվ լուծվում են
ջրամատակարարման բազմաթիվ խնդիրներ

ԵՄ «ջրային» քաղաքականության վերջնական նպատակն է զարգացող երկրներում մարդկանց սեփական զարգացումը կառավարելու հնարավորություն ընձեռել: Սա է պատճառը, որ ԵՄ-ն նախապատվությունը տալիս է այդ երկրների սեփական նախաձեռնություններին օգնելուն՝ երաշխավորելով առողջարար սննդամթերք և մաքուր ջուր, բարելավելով ուսման հնարավորությունը, առողջապահությունը, բնակչության զբաղվածությունը, հողային ու հասարակական ծառայությունները, ապահովելով ավելի լավ ենթակառույցներ և ավելի մաքուր շրջակա միջավայր:

Մարդասիրական օգնություն

Ամեն օր աշխարհի այս կամ այն վայրում ամենատարբեր բնական կամ արհեստական (մարդու գործունեության արդյունքում առաջացած) աղետներ են տեղի ունենում, որոնց մասին պատմում են զանգվածային լրավամիջոցները, մասնավորապես՝ հեռուստատեսությունը: Նման պահերին, գլոբալ աղետներին դեմ հանդիման, մարդիկ, պետությունները կարծես թե մոռանում են իրենց տարածայնությունները, և աշխարհը մի ընտանիք է դառնում, ամենատարբեր երկրներ աղետյալներին իրենց օգնությունն են առա-

Զարկում:

Եվրոպական միությունը նույնպես այդ օգնությունների ամենաակտիվ մասնակիցներից է: ԵՄ-ն միջազգային այլ կազմակերպությունների հետ անում է ամեն ինչ՝ թերևացնելու համար աղետների ենթարկված մարդկանց տանջանքներն ու տագնապները: ԵՄ-ի մարդասիրական օգնությունն առանց պայմանների է, իսկ նպատակն է՝ տուժածներին հնարավորինս արագ օգնություն ցուցաբերել՝ անկախ ռասայից, կրոնական կամ քաղաքական պատկանելությունից: ԵՄ-ն ակտիվ է վտանգավոր բոլոր գոտիներում:

Միությունը փոխանցում է իր փորձը՝ օգնելով բարձր ռիսկային գոտու երկրներին, աջակցելով այնտեղ ապրող մարդկանց՝ նախապատրաստվելու հնարավոր աղետներին, ինչպիսիք են երկրաշարժը, փոթորիկը, ջրհեղեղը կամ երաշտը:

ԵՄ-ն նման ֆինանսավորումներն իրականացնում է իր Եվրահանձնաժողովի Հումանիտար օգնության գրասենյակի (ECHO) միջոցով: Իր գործունեության սկզբից՝ 1992թ. ի վեր, ECHO-ն աշխարհի մոտ 100 երկրում շատ լուրջ աղետների է դիմակայել՝ հնարավորինս արագ տարրական պիտույքներ և վթարային անհրաժեշտ պարագաներ մատակարարելով տուժածներին: ECNO-ն տարեկան ավելի քան 500 միլիոն եվրո բյուջե ունի, որից ֆինանսավորում է նաև բժշկական թիմերին, ականազերծող մասնագետներին, ճանապարհային և մատակարարման օժանդակության ծրագրերին:

ECHO-ն պաշարներ չունի այս ամենը մենակ իրականացնելու համար: Այդ պատճառով այն սերտորեն համագործակցում է մարդասիրական գործընկերների հետ (հասարակական կազմակերպություններ, ՍԱԿ-ի մասնագիտացած գործակալություններ, Կարմիր Խաչի/Կարմիր Մահիկի շարժում)՝ սնունդ և սարքավորումներ առաքելու, փրկարարական թիմեր ապահովելու, շտապ օգնության հիվանդանոցներ հիմնելու, ինչպես նաև ժամանակավոր հաղորդագրության համակարգեր տեղադրելու համար:

Հայաստան - Եվրոպական հարաբերությունները

Հայաստան - Եվրախորհուրդ

Նոր հարևաններ. բարի դրացիություն

Բարի դրացիություն, այսինքն՝ լավ հարևանություն, այսինքն՝ խաղաղ ու հանգիս զարգացում, այսինքն ...

Դաշտավայր Կովկասը, այդ թվում նաև Հայաստանը, Եվրամիության հարևաններն են, որոնց հետ նաև զգտում է բարի դրացիական հարաբերություններ հաստատել:

Եվրոպայի հետ Հայաստանի համագործակցությունը բազմազան ու բազմակողմանի է: Այդ համագործակցությունը մի շարք քաղաքական բաղադրիչներ ունի, որոնցից մեկը ՀՀ - Եվրոպայի խորհուրդ (ԵԽ) հարաբերություններն են: Այն երեմն համարում են նաև դեպի միասնական Եվրոպա տանող միջանկյալ ճանապարհ:

Երբեմն մարդիկ Հայաստան - Եվրամիություն հարաբերությունները նույնացնում են Հայաստան - Եվրախորհուրդ հարաբերությունների հետ:

Եվրախորհուրդը շատ ավելի ընդարձակ եվրոպական կազմակերպություն է, որն ունի 47 անդամ երկիր: Հայաստանը նույնպես Եվրախորհուրդի լիիրավ անդամ է 2001 թվականի հունվարի 25-ից: Անդամագրվելով ԵԽ-ին՝ Հայաստանը, ինչպես մյուս բոլոր անդամ պետությունները, ստանձնել է մի շարք պարտավորություններ, այդ թվում:

- » **Ժողովրդավարական ազատությունների ամրապնդում,**
- » **համադատասխան ղետական ու հասարակական ինսիտունների և ենթակառուցվածքների ձևավորում,**
- » **Լեռնային Դաշտավայրի հակամարտության խաղաղ կարգավորում և այլն:**

Այսինքն, 2001 թվականից ի վեր Հայաստանը հաշվետու է Եվրախորհուրդին՝ իր ստանձնած պարտավորությունների կատարման համար, իր հերթին էլ ԵԽ-ն մշտապես դիտարկում (մոնիթորինգ) է իրականացնում և վերահս-

կում է դրանց կատարումը:

2001 թվականից մինչև օրս այդ պարտավորությունների կատարման շրջանակում Հայաստանի Հանրապետությունում մի շարք պետական ու հասարակական կառույցներ, ինչպես նաև բազմաթիվ օրենքներ են փոխվել: Դրանցից մի քանիսի շուրջ մեր հասարակության մեջ տևական քննարկումներ եղան և տարբեր կարծիքներ հնչեցին: Օրինակ, մահապատժի վերացման կամ այլընտրանքային գինծառայության հարցերը:

Եվրախորհրդի անդամության պայմաններից մեկն էլ ժողովրդավարական ազատությունների անրապնդումն է, այդ թվում նաև ժողովրդավարական ընտրությունների անցկացումը: Ահա թե ինչու, բոլոր մակարդակների ընտրությունների ժամանակ Եվրոպական տարբեր կառույցներն ու կազմակերպությունները դիտարկում են դրանց ընթացքը, այնուհետև՝ արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպության (ԵԱՀԿ) դիտողական առաքելությունների գեկույցները, լայնորեն քննարկվում են մեր հասարակության շրջանում:

Այսպես, օրինակ, 2003 թվականի նախագահական ընտրություններից հետո քննարկվում էր նույնիսկ Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի (ԵԽՎԿ) կողմից Հայաստանի նկատմամբ պատժամիջոցներ կիրառելու հարցը, ինչը տեղի չունեցավ՝ միջանկյալ լուծումների շնորհիվ:

Ավելի բարդ էին Հայաստանի և ԵԽՎԿ-ի հարաբերությունները 2008թ. փետրվարի 19-ի ընտրություններից և մարտյան հայտնի իրադարձություններից հետո: ԵԽՎԿ-ն Հայաստանի մասին մի շարք բանաձևեր ընդունեց, որոնցում լուծումներ էին առաջարկվում ՀՀ-ում ստեղծված քաղաքական ճգնաժամը հաղթահարելու համար: Այդ բանաձևերի պահանջները Հայաստանի կողմից բավարար չափով չկատարելու պատճառով 2008թ. դեկտեմբերին Մոնիթորինգի համձնաժողովը առաջարկեց ԵԽՎԿ-ին՝ հունվարյան նստաշրջանում Հայաստանին գրկել ծայնի իրավունքից: Այնուհետև, Հայաստանին ժամանակ տրվեց մինչև ապրիլս նստաշրջան իրավիճակը շտկելու համար:

Այս օրինակը վկայում է, որ Եվրախորհրդը միջանկյալ դեր է խաղում Հայաստան - Եվրոպա հարաբերություններում:

Հայաստան - Եվրոպական միություն

Հայաստանը և ԵՄ-ն առաջին անգամ պայմանագրային հարաբերություններ են հաստատել 1996 թվականին՝ «Գործընկերության և համագործակցության մասին համաձայնագրով»: Այդ պայմանագիրն ուժի մեջ է մտել 1999-ից: 2000 թվականին Երևանում բացվեց Վրաստանում և Հայաստանում Եվրահանձնաժողովի պատվիրակության հայաստանյան գրասենյակը:

Այնուհետև, 2006 թվականի նոյեմբերին ընդունվեց «Եվրոպական հարևանության քաղաքականություն» ծրագրի շրջանակներում ԵՄ - Հայաստան գործողությունների ծրագրը՝ հինգ տարի ժամկետով:

2008 թվականի փետրվարին Հայաստանում բացվեց Եվրոպական հանձնաժողովի պատվիրակության գրասենյակը, ինչը նոր քայլ դարձավ ՀՀ - ԵՄ երկկողմ հարաբերությունների հետագա զարգացման համար: 2009-ին՝ հետևելով Լիսաբոնյան հռչակագրի պահանջներին, գրասենյակը վարաձևավորվեց ԵՄ պատվիրակության գրասենյակի:

Համագործակցության պայմանագիրը, որ Հայաստանը կնքել է ԵՄ-ի հետ, ենթադրում է, որ մեր երկիրը պետք է անի ամեն ինչ՝ երկրում ժողովրդավարություն և քաղաքացիական հասարակություն հաստատելու համար, իսկ ԵՄ-ն պատրաստ է օգնել մեզ այդ հարցում:

Եվ երբ, օրինակ, 2008 թվականի նախագահական ընտրություններից հետո երկրում ներքին քաղաքական ճգնաժամ առաջացավ, ինչը հանգեցրեց արտակարգ իրավիճակի հայտարարմանը և ժողովրդավարական ազատության ու մարդու իրավունքների մի շարք սահմանափակումների, մասնավորապես՝ խոսքի և լրատվամիջոցների ազատության և հանրահավաքների ազատության սահմանափակման, ԵՄ-ն փորձում էր օգնել Հայաստանի իշխանություններին՝ հաղթահարելու այդ ճգնաժամը:

Հայաստան - ԵՄ հարաբերությունները որում մասնագետներ բաժանում են 4 փուլի:

Առաջինը նյութական օգնության փուլն էր, երբ ԵՄ-ն ծրագրերի ձևով ուղղակի օգնում էր ՀՀ-ին:

Հետագայում այդ ծրագիրը ստացավ ՏԱՍԻՏ (TACIS) անվանումը, որը կարելի է համարել **Երրորդ փուլ**: ՏԱՍԻՏ-ի ծրագրերը բովանդակությամբ ավելի ընդգրկուն էին և ուղղված էին ոչ միայն օգնությանը, այլ նաև համակարգերի ստեղծմանը:

Հայաստան - ԵՄ հարաբերություններում որակապես նոր՝ **Երրորդ փուլ** կարելի է համարել «Նոր հարևանության» ծրագիրը: Այն յուրաքանչյուր երկրի համար պարունակում էր գործողությունների առանձին ծրագիր: Եթե փորձենք կարծ ձևակերպել, թե ինչ է նշանակում «Նոր հարևանության» ծրագիրը, ապա հենց անվանման մեջ առկա է բովանդակությունը. ԵՄ-ն ցանկանում է ունենալ կայուն և բարեկեցիկ հարևաններ:

Եվ վերջին՝ **չորրորդ փուլը** Արևելյան գործընկերություն ծրագիրն է: Տեսականորեն կարելի է նշել, որ ԵՄ-ի ընդլայնումը դեպի Արևելք՝ սահմանափակվում է ծրագրում ընդգրկված 6 երկրներով: Գուցե շատ հեռավոր ապագայում այս երկրները կարող են դառնալ ԵՄ անդամներ: Այս ծրագրում կան այն բաղադրիչները, որոնք անհրաժեշտ են ավելի լայն ինտեգրացիայի համար.

- **ազատ առևտիր գոտու ստեղծում այս երկրների միջև,**
- **վիզային ավելի բարենպաստ ռեժիմի սահմանում,**
- **էներգետիկ համագործակցություն,**
- **միջանձնային ռեժիմներ:**

Արևելյան գործընկերությունը շատ ճկուն համակարգ է: Այսինքն՝ ամեն երկիր կարող է վերցնել այնքան, որքան ինքը կարող է, այսպես ասած, մար-

սել՝ իր ունակությունների և զարգացման մակարդակի շրջանակներում։ Այս ծրագիրն ավելի հստակ է, և մասնակից յուրաքանչյուր երկիր կոնկրետ անելիքներ ունի։

Այդ համագործակցությունը բնագավառներ է սահմանում քաղաքական երկխոսության, առևտության, ներդրումների, տնտեսական, օրենսդրական և մշակութային համագործակցության համար։ Այս երկխոսությունը կառուցվում է միջազգային խաղաղության և անվտանգության, ինչպես նաև վեճերի խաղաղ կարգավորումը խթանող միացյալ պարտավորությունների վրա։

Ինչ է տալիս մեզ այդ համագործակցությունը

Եվրոպական հարևանության քաղաքականության (ԵՀԲ) գործողությունների ծրագրի իրագործման ընթացքում տեղի են ունեցել մի շարք բարեփոխումներ, մասնավորապես՝

- ⦿ **իրազործվել են հարկային և մասսային քարեփոխումներ.**
- ⦿ **փոփոխություններ են տեղի ունեցել ֆինանսական ծառայությունների և մրցակցության բաղականության մեջ.**
- ⦿ **Հայաստանը ներգրավվել է աղբատության հաղթահարման և սնտեսական աճի՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կողմից հովանավորվող ծրագրերում.**
- ⦿ **ստեղծվել են կառավարության որոշումների կայացման գործընթացնի բափանցիկությունը առահովող մեխանիզմներ.**
- ⦿ **ընդլայնվել է հասարակական կազմակերպությունների ու բաղադրային հասարակության հետ համագործակցությունը.**
- ⦿ **ամրապնդվել է Սարդու իրավունքների դատարանի ինստիտուտը, ընդլայնվել է նրա անկախությունը.**
- ⦿ **Հայաստանը որոշակի ժայռ է արել տարածաշրջանային համագործակցության և հարևան երկրների հետ երկխոսության հաստատման ոլորտում, մասնավորապես՝ Թուրքիայի հետ։**

Հայաստանը ԵՄ-ի և միջազգային այլ կառույցների հետ համագործակցում է ամենատարբեր ոլորտներում, ինչը մեր նորանկախ պետությանն օգնում է ավելի արագ ու կայուն զարգացում ապահովել, միանալ միջազգային ծրագրերին, բարելավել երկրի օրենսդրությունը՝ ապահովելով դրա կատարումը։

Խիստ տպավորիչ է այդ ոլորտների թվարկումն անգամ.

- ⌚ **Ժողովրդավարություն և օրենքի գերակայություն,**
- ⌚ **մարդու իրավունքների և իիմնարար ազատությունների դաշտանություն,**
- ⌚ **տարածաշրջանային համագործակցության ամրադրում,**
- ⌚ **Լեռնային Դարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորում,**
- ⌚ **սնտեսական ու սոցիալական բարեփոխումներ,**
- ⌚ **աղբատության կրծառում և սնտեսական աճ,**
- ⌚ **զբաղվածություն և սոցիալական բաղադրականություն,**
- ⌚ **ազատ առևտուր և տուկա, սնտեսական մրցակցության և ձեռնարկաշիրության բաղադրականություն,**
- ⌚ **մտավոր սեփականության դաշտանություն,**
- ⌚ **արդարադատություն, ազատություն և անվտանգություն,**
- ⌚ **փախստականների իրավունքներ և աղաստանի ժամադրում,**
- ⌚ **դայլա իրազենի աղօրինի արտադրության և թրաֆիկինգի, թմրադեղերի, հանցագործություններից ստացված եկամուտների լվացման դեմ,**
- ⌚ **ոսիկանության և արդարադատության համակարգերի համագործակցություն,**
- ⌚ **ժանանուրության, օդի որակ և բաղադրիչական դաշտանություն,**
- ⌚ **տեղեկատվական հասարակություն, հետազոտություն և զարգացում,**
- ⌚ **միջանձնային կառեր, կրթություն և առողջապահություն,**
- ⌚ **Փինանսական համագործակցություն,**
- ⌚ **Անծովյան ավագանի երկների անդրահմանային համագործակցություն,**
- ⌚ **միջուկային անվտանգության համագործակցություն:**

Այս ցուցակն, անշուշտ, լիարժեք չէ, ինչպես նաև ոչ բոլոր ոլորտներում է, որ մեր երկիրը հաստատուն առաջընթաց ունի, սակայն սա այն ծրագիրն է, որի իրագործմանը մասնակցելու եք նաև դուք՝ այսօրվա դպրոցականներն ու ուսանողները, որպեսզի մեր երկիրը դառնա ավելի ազատ, բերեկեցիկ, կայուն ու խաղաղ:

ԵՄ աջակցությունը Հայաստանին

1991թ. ի վեր² Եվրահանձնաժողովի աջակցությունը Հայաստանին կազմել է ավելի քան 380 միլիոն եվրո:

Մարդասիրական աջակցությունը կազմել է մոտ 120 միլիոն եվրո և նպաստել է 1990-ականների կեսերի չափազանց ծանր սոցիալական իրավիճակի մեղմացմանը:

ՏԱՍԻՍ-ի ազգային հատկացումների և Պարենի ապահովության ծրագրից յուրաքանչյուրը կազմում է մոտ 100 միլիոն եվրո: Հայաստանի անկախությունից ի վեր ՏԱՍԻՍ ծրագիրը նպաստել է անցմանը շուկայական տնտեսություն՝ հիմնականում իրավական և կարգավորիչ դաշտերում աջակցության, Հայաստանի օրենսդրությունը ԵՄ-ի հետ մերձեցման և Հայաստանի ԱՀԿ-ի անդամակցությանն աջակցության միջոցով:

ՏԱՍԻՍ-ը նպաստել է նաև Հայաստանի տնտեսական վերականգնմանը՝ մասնավոր հատվածին և միջին ու փոքր ձեռնարկություններին աջակցության միջոցով:

Գյուղական բանկը, ֆինանսավորված ՏԱՍԻՍ և EAGGF (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund) պարենի աջակցության համաֆինանսավորման միջոցների հաշվին, նպաստել է գյուղատնտեսական արտադրության բարելավումներին: ՏԱՍԻՍ-ն աջակցել է նաև միջուկային անվտանգությանը:

ՏԱՍԻՍ-ն էական աջակցություն է տրամադրել Հայաստանի աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրի իրականացմանը: 2002-2005թթ. գործողությունների ծրագրին հատկացվել է 20 միլիոն եվրո:

Պարենային անվտանգության ծրագիրը (ՊԱԾ) գգալի աջակցություն է տրամադրել Հայաստանի կարևոր գյուղատնտեսական և սոցիալական հատվածներին՝ նպաստելով Հայաստանում աղքատության հաղթահարմանը՝ հիմնականում ընտանեկան նպաստների և երեխաների նկատմամբ հոգածության ոլորտներին աջակցության միջոցով:

1999-2005թթ. ժամանակահատվածում աջակցության ծրագրով Հայաստանը ստացել է 28 միլիոն եվրո փոխառության և 30 միլիոն եվրո ընդհանուր դրամաշնորհի փաթեթ:

Ժողովրդավարության և մարդու իրավունքների եվրոպական նախաձեռնության (EIDHR) ծրագիրը 2003թ.-ից Հայաստանում աջակցում է հասարակական կազմակերպություններին՝ նպատակ ունենալով խթանել և պաշտպանել մարդու իրավունքներն ու ժողովրդավարությունը, ինչպես նաև նպաստել հակամարտությունների կանխարգելմանն ու կարգավորմանը:

2. Տվյալները
ներկայացված են
2006 թվականի
դրությամբ

Եվրոպական հարևանության բաղադրականություն

**«Եթե ուզում ես տունի խաղաղ լինի, հարևաններին ինչ
հաշվառություն չպահանջում է»**

2004 թվականին, Եվրամիության վերջին ընդլայնումից հետո, փոխվեցին նաև ԵՄ սահմանները: Ուստի բնական էր, որ Եվրամիությունը փոփոխություններ մտցրեց նաև իր քաղաքական աշխարհագրության մեջ:

Սկսելով Եվրոպական հարևանության քաղաքականությունը (ԵՀԹ)՝ ԵՄ-ն որ հնարավորություններ բացեց արևմուտքում ու արևելքում գտնվող իր հարևանների հետ հարաբերությունների խորացման համար:

ԵՀԹ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԵՄ
ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒՄԸ
2006 թ. նոյեմբերի 14-ին

«Եթե ուզում ես տունի խաղաղ լինի, հարևաններին ինչ հաշտ ապում է ժողովրդական ասացվածքը: Հարևանների ինչ բարիդրացիական հարաբերություններն ու գործընկերությունը խթանում են տարածաշրջանում անվտանգությունը, կայունությունն ու բարգավաճումը:»

Այս քաղաքականության նպատակն այն էր, որ ԵՄ-ի արտաքին սահմանները ոչ թե տարանջատող նոր գծեր դառնան, այլ կենտրոնացնեն համագործակցության ուժեղ դաշտ:

Հայտնի բան է, որ ամուր բարեկամությունը պետք է հենվի ընդհանրությունների վրա՝ հարգելով ու ընդունելով տարբերությունները: Եվրոպական հարևանության քաղաքականությունն էլ հարևանների հետ համագործակցության հիմքում իրավացիորեն դնում է լոնդիանուր արժեքները:

Գործընկեր Երկրներին ԵՄ-ն իրավիրում է ավելի սերտ քաղաքական, տնտեսական և մշակութային հարաբերություններ հաստատել, ինչը կօգնի ուժեղացնել միջսահմանային համագործակցությունը, ինչպես նաև ընդհանուր պատասխանատվություն ստանձնել հակամարտությունների կան-

իսարգելման և կարգավորման համար:

Միությունն առաջարկում է նաև իր ներքին շուկայում և հետագա տնտեսական ինտեգրացիայում մասնակցելու հեռանկար: Թե որքան շուտ երկրները կիասմեն այս նպատակին՝ կախված կլինի յուրաքանչյուր երկրի կամքից և կարողությունից: Քաղաքականությունը կառուցվում է արդեն գոյություն ունեցող համագործակցության շրջանակներում:

2004թ. հունիսին Հայաստանը, Վրաստանը և Ադրբեյջանն ընդգրկվեցին Եվրոպական հարևանության քաղաքականության ծրագրի մեջ:

ՀՀ-ի ընդգրկումը Եվրոպական հարևանության քաղաքականության շրջանակներ՝ ՀՀ-ԵՄ հարաբերությունները տեղափոխեց որակական նոր մակարդակ. գործընկեր և համագործակցող կարգավիճակ ունեցող երկրից՝ Հայաստանը դարձավ ԵՄ հարևան երկիր:

2006թ. նոյեմբերի 14-ին Բրյուսելում հաստատվեց և ստորագրվեց ՀՀ - ԵՄ համատեղ Գործողությունների ծրագիրը (ԳԾ)՝ նպատակ ունենալով նպաստել ՀՀ օրենսդրության, իրավական նորմերի և ստանդարտների ներդաշնակեցմանը ԵՄ չափանիշներին, ամուր հիմքեր ստեղծել հետագա տնտեսական ինտեգրման համար:

2005թ. մայիսի 1-ին ստեղծվեց ԵՄ-ում ՀՀ առևտրային ներկայացուցչությունը և նշանակվեց ներկայացուցիչ, որի նստավայրը Բրյուսելն է:

Եվրոպական համայնքի հետ Հայաստանի հարաբերություններն այսօր կառուցվում են Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագրի, Եվրոպական հարևանության և Արևելյան հարևանության ծրագրերի շրջանակներում:

Այդ համագործակցության նպատակն է՝ նպաստել արժեքների վրա հիմնված քաղաքական հաստատությունների զարգացմանը, տարածաշրջանային կայունության և համագործակցության խորացմանը, ժողովրդավարության անրապնդմանը, տնտեսության, մասնավորապես՝ շուկայական տնտեսության զարգացմանը:

Գործընկերության նոր հեռանկարներ

Եվրոպական հարևանության քաղաքականությունը գործընկերության նոր հեռանկարներ բացեց Հայաստանի համար.

- ⌚ **Հայաստանը համագործակցությունից անցում կատարեց դեղի ավելի սեր ինտեգրում, Հայաստանը ԵՄ ներին շուկայում և ԵՄ տարբեր ծրագրերում մասնակցության հնարավորություն ստացավ:**
- ⌚ **Ընդլայնվեցին և խորացան քաղաքական համագործակցության շրջանակները՝ քաղաքական երկխոսության մեխանիզմների հետագա զարգացման միջոցով:**
- ⌚ **ԵՄ-ն դատաստակամությամբ աջակցում է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգվորմանը՝ օգսվելով ԵՄ-ի համար մասշելի գործիքներից, ինչորես նաև համագործակցելով ԵԱՀԿ-ի հետ:**

- ⌚ **Խորանում են առևտային և տնտեսական հարաբերությունները, տնտեսական օրենսդրությունը ներդաշնակեցվում է, Հայաստանի և ԵՄ տնտեսություններն աստիճանաբար բացվում են միջյանց համար:**
- ⌚ **Հայաստանն աստիճանաբար ներգրավվում է Եվրահամայնքի հետ տնտեսական, մշակութային, կրթական, բնապահպանական, տեխնիկական գիտական կաղղերին նորացնելու որոշ ծրագրերում ստանալով դրանց ցրանակներում ավելի լայն մասնակցության հնարավորություն:**
- ⌚ **Մեր օրենսդրությունը եվրոպական նորմերին և չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու հարցում ԵՄ-ն ըստ ամենայնի աջակցում է Հայաստանին՝ նորատակային խորհրդատվության և օժանդակության միջոցով:**
- ⌚ **ԵՄ ընդհանուր օրենսդրությանը համապատասխան՝ ԵՄ-ի և Հայաստանի միջև երկխոսություն է սկսվել մարդկանց տեղաւարժի, ներառյալ՝ վիզային ռեժիմը դյուրացնելուն առնչվող հարցերի շուրջ:**

Ծրագրում առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում հետևյալ խնդիրներին.

- ⌚ **Ժողովրդավարական կառույցների, օրենքի գերակայության ամրապնդում, ներառյալ՝ դատախրավական համակարգի բարեփոխումներ և խարեւությունների ու կոռուպցիայի դեմ դայլքար,**
- ⌚ **մարդու իրավունքների և իիմնարար ազատությունների հարգում՝ Հայաստանի միջազգային դարտավորություններին համապատասխան (ԳՀՀ, ԵԽ, ԵԱՀԿ, ՍԱՎ),**
- ⌚ **խթանել հետազա տնտեսական զարգացումը, ավելացնել ջանմերն աղբատության նվազեցման և սոցիալական ներդաշնակեցման հարցերում,**
- ⌚ **ներդրումային մքնուրություն հետազա բարելավում,**
- ⌚ **տնտեսական օրենսդրության կատարելագործում,**
- ⌚ **Էներգետիկ ռազմավարության մշակում, ներառյալ՝ Սեծամորի առոմակայանի հնարավորինս շուրջ փակում,**
- ⌚ **նորատել Լեռնային Դարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը,**
- ⌚ **ավելացնել ջանմերը տարածաշրջանային համագործակցության ոլորտում:**

Իրավական կարգավորում

Հայաստանի անկախացումից 5 տարի անց՝ 1996թ. ապրիլի 22-ին, Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական համայնքի ու դրա անդամ պետությունների միջև կնքված և 1999թ. հուլիսի 1-ին ուժի մեջ մտած Գործընկերության և համագործակցության մասին համաձայնագրով (ԳՀՀ) սկսվել է ՀՀ - ԵՄ հարաբերությունների իրավական կարգավորումը:

Մինչև վերջերս ՀՀ-ն օգտվում էր ԵՄ-ի Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգից (GSP), որը 2009թ. հունվարի 1-ից փոխարինվեց ավելի մեծ հնարավորություններ ընձեռող՝ GSP+ համակարգով: GSP+ ռեժիմը համակարգից օգտվող երկրներին հնարավորություն է տալիս շուրջ 6400 ապրանքատեսակներ ԵՄ շուկաներ արտահանել գրոյական կամ զգալիորեն նվազեցված մաքսատուրքերով: Ուժինը գործելու է մինչև 2011թ. ավարտը:

Այժմ նոր բանակցություններ են ընթանում, որոնց ավարտից հետո ՀՀ-ն կարող է ընդգրկվել ԵՄ երկրների հետ առևտության մաքսատուրքի համակարգում:

Անդրսահմանային համագործակցություն

(Cross Border Cooperation)

Անդրսահմանային համագործակցությունը Եվրոպական հարևանության քաղաքականության անբաժանելի քաղաքիչն է, որն ինչպես ԵՄ անդամ, այնպես էլ գործընկեր պետություններին հնարավորություն է ընձեռում ծավալել տարածաշրջանային համագործակցություն: ԵՆԳԳ ներքո իրականացվող անդրսահմանային համագործակցության ծրագրերն ընդգրկում են Արևելյան Եվրոպայի, Հարավային Կովկասի և Միջերկրական ծովի ավագանի արևելյան և հարավային հատվածի երկրները:

ԵՄ Անդրսահմանային համագործակցության քաղաքականության հիմնական նպատակներն են՝ ապահովել կայուն զարգացում ԵՄ արտաքին սահմանների ուղղությամբ, կրթատեղ կենսամակարդակների տարբերությունն իր և իր սահմաններից դուրս գտնվող տարածքներում, ինչպես նաև դիմակայել ԵՄ ընդլայնմանը հաջորդող մարտահրավերներին և օգտագործել նոր հնարավորությունները: Հայաստանը ընդգրկված է Անդրսահմանային համագործակցության ռազմավարության շրջանակներում իրականացվող՝ Սևծովյան ավագանի ծրագրում, որում ընդգրկված են նաև Մոլդովան, Վրաստանը և Ադրբեյջանն ամբողջությամբ, ինչպես նաև Բուլղարիան, Ռումինիան, Հունաստանը, Ռուսաստանը, Թուրքիան և Ուկրաինան՝ Սև ծովի ափամերձ տարածքներով:

2008 թվականի նոյեմբերի 27-ին Եվրոպական հանձնաժողովն ընդունել է Սևծովյան ավագանի երկրների Անդրսահմանային համագործակցության համատեղ գործողությունների ծրագիրը:

Ծրագրին մասնակցող երկրները պետք է իրականացնեն ծրագրերի համաֆինանսավորում՝ ծրագրի ընդհանուր բյուջեի 10%-ի չափով: ԵՆԳԳ-ի ընդհանուր բյուջեն ծրագրի իրականացման ամբողջ ընթացքի համար (2007-2013թթ.) կկազմի 17.305.994 եվրո:

Ծրագրին ընդգրկում է երեք առաջնային ոլորտ: Յուրաքանչյուր առաջնային ոլորտ իր հերթին բաժանված է միջոցառումների: Դրանք են.

Առաջնային ոլորտ 1.

Տնտեսական և սոցիալական զարգացման նպատակով անդրսահմանային համագործակցության խթանում ընդհանուր ռեսուրսներն օգտագործելու միջոցով:

Միջոցառում 1.1 Միջտարածաշրջանային տեղեկատվության, հաղորդակցության, տրանսպորտային և առևտորային հարաբերությունների մատչելիություն և կապերի ամրապնդում:

Միջոցառում 1.2 Տուրիզմի զարգացման համատեղ նախաձեռնությունները խթանելու նպատակով միասնական տուրիստական ցանցի ստեղծում:

Միջոցառում 1.3 Տեղական զարգացման քաղաքականությունների մշակման և իրականացման համար կառավարչական կարողությունների ստեղծում:

Առաջնային ոլորտ 2.

Շրջակա միջավայրի պաշտպանության և անվտանգության համար միջոցների և կարողությունների բաշխում:

Միջոցառում 2.1 Գետերի և ջրային ռեսուրսների պաշտպանությանն ուղղված համընդհանուր մարտահրավերներին դիմակայելու նպատակով միասնական գիտական և տեղեկատվական բազայի հիմնադրում:

Միջոցառում 2.2 Պահպանության ներքո գտնվող աշխարհագրական գոտիների էկոլոգիական պաշտպանության և անվտանգության ոլորտում հետազոտական, նորարարական և տեղեկատվական աշխատանքների խթանում:

Միջոցառում 2.3 Թափոնների և կեղտաջրերի համակարգի նորարարական տեխնոլոգիաների ներդրման և կառավարման նպատակով համագործակցության նախաձեռնությունների խթանում:

Առաջնային ոլորտ 3.

Սևծովյան ավազանում միասնական մշակութային միջավայրի ձևավորման նպատակով աջակցություն մշակութային և կրթական ցանցերին.

Միջոցառում 3.1 Աջակցություն Սևծովյան ավազանի երկրների միջև կրթության փոխանակմանը և մշակութային ցանցին:

Այսօր ԵՄ-ն Հայաստանի թիվ մեկ սնտեսական գործընկերն է

Եվրոպայի հետ Հայաստանի սնտեսական հարաբերությունները և համագործակցությունը սկիզբ են առել 1991 թվականից՝ Հայաստանի անկախացումից անմիջապես հետո: Սկզբնական շրջանում այդ հարաբերություններն ավելի շատ միակողմանի էին՝ որոնք ֆինանսական, տեխնիկա-

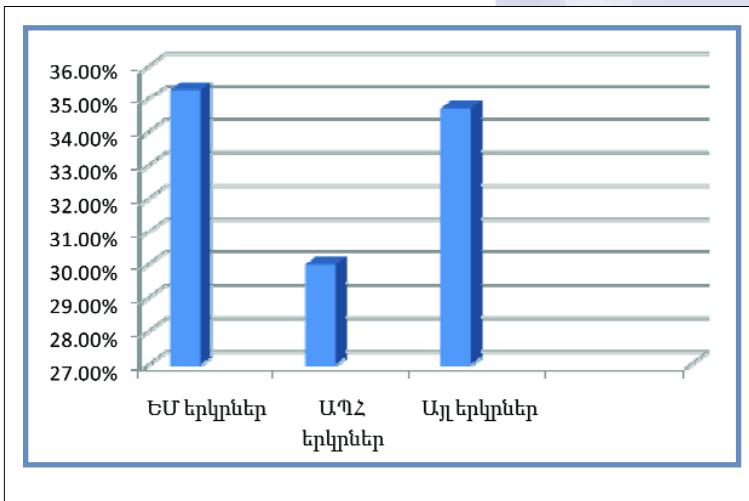
կան և մարդասիրական օգնություն:

Հայաստանի անկախացումից հետո Եկրում ստեղծված սննդսական ու սոցիալական ծանր վիճակից դուրս գալուն մեծամեծ նողաստել է և Եվրոպական միությունը:

1991-ից ի վեր՝ Եվրոպական հանձնաժողովի աջակցությունը ՀՀ-ին կազմել է ավելի քան 380 միլիոն եվրո։ Մարդասիրական աջակցությունը կազմել է մոտ 120 միլիոն եվրո։ Միայն Եվրամիության ՏԱՍԻՒ ծրագրի ազգային համագումաների և Պարենային առահովության ծրագրի կողմից ՀՀ-ին տրամադրված միջոցները կազմել են շուրջ 200 միլիոն եվրո։

Այսօր Եվրամիությունը Հայաստանի նաև ամենամեծ առևտրային գործընկերն է։ Միայն 2008 թվականին ՀՀ արտաքին առևտրաշրջանառության 35,3%-ը բաժին է ընկել ԵՄ երկրներին, մինչդեռ ԱՊՀ երկրների հետ առևտուրը կազմել է 30%, իսկ մնացած երկրներինը՝ 34,7%։

Ընդ որում, ՀՀ-ԵՄ առևտրաշրջանառության ծավալն աճել է մեծ արագությամբ։ Եթե 2003թ. այն կազմել է 687.4 միլիոն դոլար, ապա 2008-ին՝ 1.698 միլիարդ, այսինքն՝ 5 տարվա ընթացքում աճել է 2,5 անգամ։

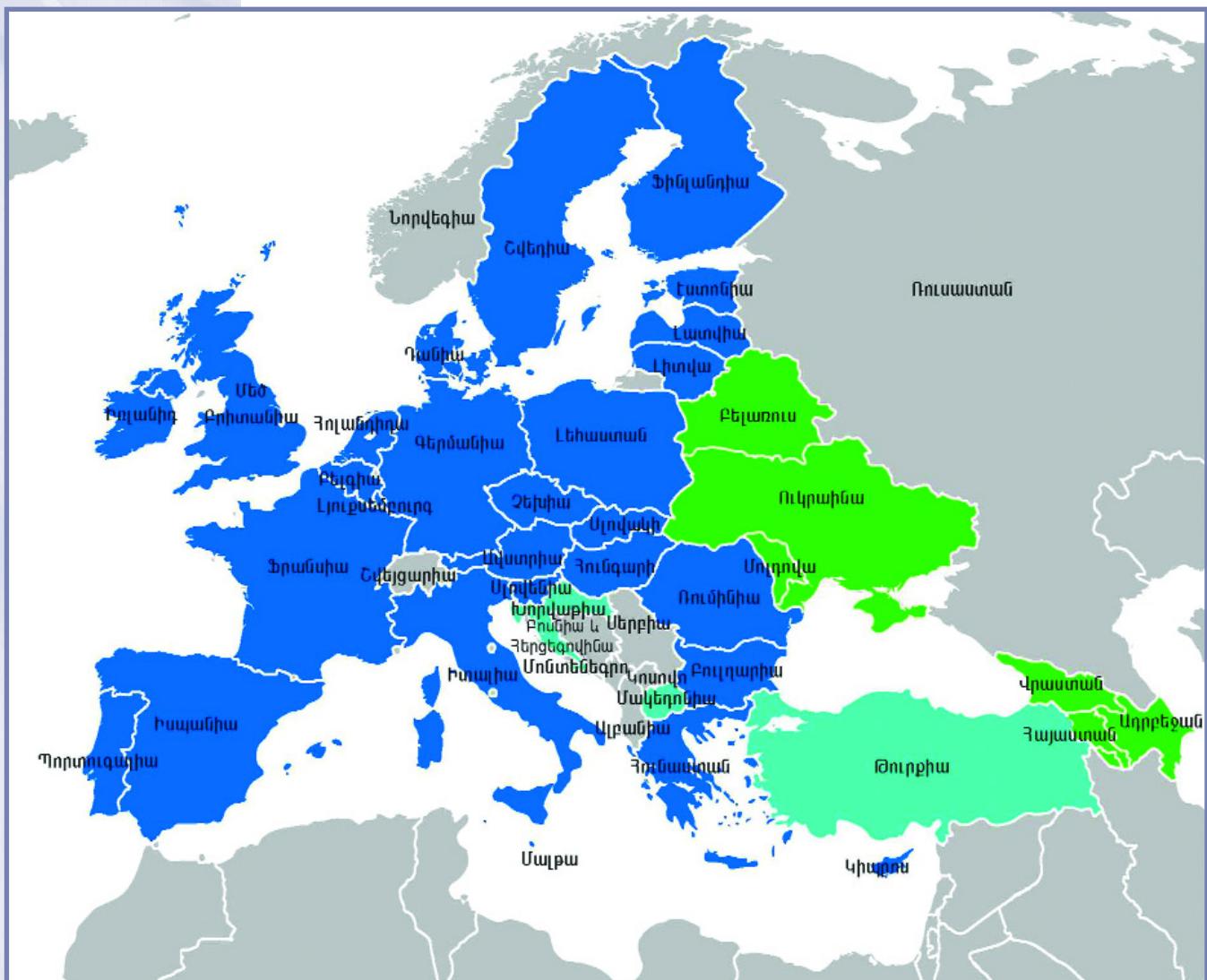
Հարևան, թե՞ զործընկեր. Արևելյան գործընկերություն

2009 մարտի 20-ին Բիյուսելում տեղի ունեցավ Եվրամիության գագաթնորդություն, որի ընթացքում անդամ 27 երկրների ղեկավարները հավանություն տվեցին Արևելյան գործընկերության նոր ծրագրին։

Այս ծրագրով Եվրամիությունն առաջարկեց խորացնել և ամրապնդել գործընկերական հարաբերություններն իր արևելյան հարևաններից վեցին՝

- ⌚ Հայաստանին
- ⌚ Ադրբեյջանին
- ⌚ Վրաստանին
- ⌚ Բելառուսին
- ⌚ Մոլդովային
- ⌚ Ուկրաինային

Ծրագիրը պաշտոնապես մեկնարկեց 2009 թվականի մայիսի 7-ին, Պրահյում կայացած գագաթնորդություն, որի համար ԵՄ-ն նախատեսում է հավելյալ տրամադրել 600 միլիոն եվրո։

ՈՐՆ Է ԱՐԱԿԵՐՏ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Արևելյան գործընկերության նոր քաղաքականությունը ենթադրում է արևելյան գործընկերության հետ ԵՄ-ի ավելի սերտ համագործակցություն, ինչը բխում է թե ԵՄ-ի, թե արևելյան գործընկերության ընդհանուր շահերից, այսինքն, պարտադիր պայմանն այն է, որ այդ գործընկերությունը փոխականացնելու վեհական է:

Ծրագրի հիմնական նպատակը, ըստ ԵՄ ընդունած հռչակագրի, «ԵՄ-ի համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող երկրներում կայունությունը, արդյունավետ կառավարումը և տնտեսական զարգացումն ամրապնդելն է», ինչպես նաև

- **ԵՄ գործընկերության ավելի մոտեցնել ԵՎրոպական միությանը,**
- **Նպաստել այդ երկրներում տնտեսության զարգացմանը, ինչպես նաև կայունության և օրինադաշտական կառավարման հաստատմանը:**

Ծրագրում ընդգրկված այս վեց երկրներին ԵՄ-ն առաջարկում է ազատ առևտորի ռեժիմ, տնտեսական օժանդակություն և խորհրդատվական օգնություն պաշտպանության ու անվտանգության բնագավառներուն: ԵՄ-ում չեն բացառում, որ ինարավոր է նաև՝ մեղմացվեն վիզային սահմանափակումները ծրագրում ընդգրկված երկրների քաղաքացիների համար:

Գործընկերության իմֆն ընդհանուր արժեքներն են

- ժողովրդավարություն և օրենի գերակայություն,
- մարդու իրավունքների և իմնական ազատությունների դաւադանություն,
- ռուկայական տնտեսություն և կայուն զարգացում:

Արևելյան գործընկերության քաղաքականությունը գործընկեր երկրներին առաջարկում է ինչպես երկողմ, այնպես էլ՝ բազմակողմ ծրագրեր:

Երկողմ ծրագրերը Եվրամիությունը նտադիր է իրագործել յուրաքանչյուր երկրի հետ առանձին:

Որոնք են ԵՄ երկողմ առաջարկներն իր արևելյան գործընկերներին

- 1. Պայմանագրային նոր հարաբերություններ,** ինչը ենթադրում է ԵՄ-ի հետ գործընկերության նոր համաձայնագրեր, որոնք հիմնված կլինեն ընդհանուր արժեքների վրա: 2010 հունիսի 19-ին արդեն իսկ մեկնարկել են ԵՄ և ՀՀ միջև Ասուագման համաձայնագրի կոնքնությունները, որը ոչ անդամ երկրի համար ԵՄ հետ համագործակցության առավել սերտ ձևաչափն է:
- 2. Ասիճանական ինսեգրում ԵՄ տնտեսության հետ,** այսինքն՝ խորը և համապատասխան ազատ առևտորի տարածում:
- 3. Ռեսազված ճանապարհորդություն դեղի ԵՄ,** ինչն արևելյան գործընկեր երկրների համար ենթադրում է մոտ աղագայում վիզաների ռեժիմի լիովին ազատականացում:
- 4. Քամագործակցություն էներգետիկ անվտանգության ոլորտում,** ինչի արդյունքում ԵՄ և արևելյան գործընկեր երկրների էներգետիկ ռուկաները կփոխկապակցվեն և կինտեգրվեն իրար:
- 5. Տարածաւանային զարգացում,** որին հասնելու համար ԵՄ-ն առաջարկում է այս երկրներում Եվրամիության հետ համատեղ փորձնական ծրագրեր իրագործել:

Ինչուսին են ԵՄ բազմակողմ առաջարկներն արևելյան գործընկերներին

Նոր ֆորում՝

- ⇒ ԵՄ օրենսդրությունը և չափորոշիչները ներկայացնելու համար.
- ⇒ Բարեփոխումների վերաբերյալ փորձի փոխանակման համար:

Գործընկերությունը Ենթադրվում է կառուցել չորս հիմնական թեմատիկ պլատֆորմների շուրջ: Այդ թեմատիկ պլատֆորմներն են.

- ⇒ Ժողովրդավարություն, օրինադասական կառավարում և կայունություն (ներառյալ՝ արդարադատությունը և իրավական անվտանգությունը),
- ⇒ Տնտեսական ինտեգրում և Եվրամիության հետ բաղադրականության համադատասխանեցում,
- ⇒ Էներգետիկ անվտանգություն,
- ⇒ ճարդերի միջև ռիսկումների ընդլայնում:

Այս թեմատիկ ոլորտներում շեշտը դրվելու է վեց հիմնական, առաջատար կամ այսպես ասած՝ «դրոշակակիր» նախաձեռնությունների վրա, որոնք են.

- **Ինտեգրված սահմանային կառավարման ծրագիրը,**
- **Փորձ և միջին ձեռնարկատիրությանն ուղղված հնարավորությունների ընդլայնումը,**
- **Տարածաշրջանում էներգետիկ ռուկայի արդիականացման նոր նախաձեռնությունների իրազուտում, այդ թվում՝ բարելավելու համար էներգետիկայի արդյունավետությունը, ինչպես նաև խթանելու էներգիայի նոր վերականգնվող աղբյուրների օգտագործումը,**
- **Էներգիայի մատակարարման բազմազանության աղահովումը,**
- **բնական, ինչպես նաև մարդու կողմից հասցևած աղետների կանխարգելումը, ղատրասվածությունը և արձագանքելու կարողությունը,**
- **բնադրականության ոլորտում օրինադասական կառավարման խթանումը:**

Պլատֆորմներ և աշխատանքային խորհուրդներ

- **Առաջին ոլայտում հանդիդումները տեղի ունեցան 2009թ. հունիսին, իսկ երկրորդ փուլը՝ հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին:**
- **Յուրաքանչյուր ոլայտումին առնչվող հատուկ խնդիրները բնակչության և ոլայտումին համար մասնագետները հանդիդում են աշխատանքային խորհուրդներում: Օրինակ՝ սահմանային կառավարման հարցերով գքաղվող աշխատանքային խորհուրդն իր աշխատանքային հանդիդումները սկսեց 2009թ. հոկտեմբերին, Օդեսայում (Ուկրաինա):**

Արևելյան գործընկերության ծրագիրը կառավարելու, միջանկյալ արդյունքներն ամփոփելու և ուղղողդելու նպատակով գործընկեր Երկրների ներկայացուցիչները պարբերաբար՝ երկու տարին մեկ անգամ պետք է հանդիպեն գագաթաժողովներում:

Արևելյան գործընկերության

ծրագրի գագաթաժողովների միջև տեղի կունենան նաև մասնավոր հանդիպումներ, որոնց նպատակն է լինելու այս քաղաքականության կենսագործման մեջ ներգրավել ոչ միայն գործընկեր Երկրների պետական, կառավարական մարմիններին, այլ նաև քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներին: Նման հանդիպումները հնարավորություն կտան, որ հարևաններ ու գործընկերներ դառնան ոչ միայն պետություններն ու կառավարությունները, այլ նաև հասարակական կազմակերպությունները, շարքային մարդիկ, մենք բոլորս:

Օրինակ, տարին մեկ անգամ՝

- ⇒ կիանդիպեն գործընկեր Երկրների արտաժին գործերի նախարարները (առաջին հանդիպումը տեղի է ունեցել 2009թ. դեկտեմբերի 8-ին),
- ⇒ տեղի կունենա EURONEAST խորհրդարանական ժողովը,
- ⇒ տեղական և տարածաշրջանային մարմինների խորհրդարանական ժողովը,
- ⇒ **ինչոր նաև տեղի կունենա շատ կարևոր մի հանդիպում՝ քաղաքացիական հասարակության համաժողովը, որի մեկնարկը տրվեց 2009 թվականի նոյեմբերին, Բրյուսելում:**

Հարևանությունն ու գործընկերությունը սկսվել են, և Եվրոպական հանձնաժողովն արդեն իսկ օգալի ֆինանսավորում է տրամադրել իր արևելյան գործընկերներին: Օրինակ՝ 2007-2010 թվականների համար Հայաստանը ստացել է 98.4 մլն եվրո, Ադրբեյջանը՝ 92 մլն, Բելառուսը՝ 21 մլն, Վրաստանը 120.4 մլն, Մոլդովան՝ 209.7 մլն, Ուկրաինան՝ 494 մլն: Վրաստանը՝ ստացել է նաև լրացուցիչ ֆինանսավորում՝ մինչև 500 մլն եվրո, 2008թ. օգոստոսին տեղի ունեցած ճգնաժամի հետևանքները վերացնելու համար:

Ծրագրի շրջանակներում կտրամադրվեն նաև լրացուցիչ միջոցներ՝ տարածաշրջանային և միջտարածաշրջանային ծրագրերի, միջսահմանային համագործակցության և հարևանության ներդրումային հնարավորությունների համար:

Առաջին գագաթաժողովը տեղի ունեցավ 2009 թվականի մայիսի 7-ին, Պրահայում

Սակայն սա դեռ ամենը չէ:

Արևելյան հարևանության բաղաժականության տօջանակներում մինչև 2013թ. ֆինանսավորումն ածելու է 75 տոկոսով: Այսինքն, եթե արևելյան վեց գործընկերներին ԵՄ-ն 2008-ին տարեկան հատկացրել է 450 մլն եվրո, ապա 2013-ին կտրամադրի 785 մլն եվրո:

Սակայն որքան էլ որ հարևան և գործընկեր երկրները ցանկանան համագործակցել, բոլոր կողմերն էլ գիտակցում են, որ երկար ժամապարհ ունեն անցնելու՝ մինչև կարողանան նույն տնտեսական, սոցիալական ու համարդիկային արժեքների և հավասարը հավասարին սկզբունքի վրա հիմնված համագործակցությանը պատրաստ հասարակություններ ունենալ:

Իսկ այդ ժամապարհին մի շարք մարտահրավերների է պետք դիմակայել, օրինակ՝

- ⇒ Երկրի ներսում ամրացնել դետականությունը, ժողովրդավարությունը և օրինադահ կառավարումը,
- ⇒ գնահատել տարածաշրջանում առկա անկայունության և հակամարտության ռիսկերը և փորձել հաղթահարել կամ նվազեցնել դրանք,
- ⇒ զարգացնել տնտեսական ինժեգրումը և ԵՄ-ի հետ կանոնակարգային մերձեցումը:

Հայաստան - Եվրամիություն համագործակցություն

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Եվրոպական միության կողմից իրագործվող ծրագրերից մեկը տարածքային զարգացման նոր մոտեցման փորձարկումն է երկու մարզերում՝ Վրարատի և Վայոց Զորի: Հաջողության դեպքում այն կարող է դառնալ մոդել մեր երկրի բոլոր մարզերի համար:

Ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ բարձրացնել մարդկանց կենսամակարդակը, բարելավել տնտեսության վիճակը և ավելի մրցունակ դարձնել մարզերը կիրառելով տարածքային զարգացման քաղաքականության ոլորտում Եվրոպական միության մոդելները և հաջողված փորձի օրինակները:

Ծրագրին օգնելու է բարելավել տնտեսական ցուցանիշները, բարձրացնել մարզերի մրցունակությունը: Այն ակնկալում է մարզերի հզորացում՝ նորարարության և գիտելիքի փոխանցման, հմտությունների, նախաձեռնությունների, ներդրումների և մրցակցության բարելավման միջոցով: Այնպիսի հիմնական խնդիրներ, ինչպիսիք են գործազրկությունը, հմտությունների պակասը, անհավասարությունները և ծառայությունների անմատչելիությունը, նույնպես աստիճանաբար կլուծվեն ծրագրերի իրագործման ընթացքում:

Այս ծրագրերը ենթադրում են օժանդակություն և ներդրումներ հետևյալ ոլորտներում.

Արարատի մարզում.

- շրագրկված (չորացված) մրգի և բանջարեղենի արտադրության ժամանակակից գործարանի և մրգային խոսնոյթերի նոր արտադրամասերի ստեղծում,
- գրոսաւորության ոլորտում Երիտասարդ մասնագետների վերաբարձրացման նոր կենտրոնի ստեղծում,
- գինու, կոնյակի, մրգի և բանջարեղենի արտադրանքի որակի բարելավման նորատակով միկրոկենսաբանական և ֆիմիաֆիզիկական անալիզի լաբորատորիայի ստեղծում,
- ֆերմերային սնտեսություններում և փոքր ու միջին ձեռնարկություններում կառավարչական հմտությունների կատարելագործում:

Վայոց Ձորի մարզում.

- Աերդրումներ գյուղական տրամադրում նոր աշխատատեղեր ստեղծող արտադրական գործունեության ոլորտներում, համապատես՝ մրգի վերամշակման և գինեգործության մեջ, որը թույլ կտա լիովին օգտագործել խաղողի «Արենի» սեսակի ներուժը,
- բարելավել փոքր մասնավոր ֆիրմաներին մատուցվող ծառայությունները,
- տրակա միջավայրի բնական ժառանգության և մօւակութային ունեցվածքի ղաւառանություն գրոսաւորության նորատակների համար,
- վերաբարձրացման և զբաղվածության տեղայնացված ծրագրեր Երիտասարդների, գործազուրկների և առավել խոցելի խմբերի համար՝ նորատակ ունենալով ղայթաբել աղատության առաջացման երևույթների դեմ,
- ղետական կառավարման գործընթացի թափանցիկության աղափառման նորատակով՝ տեղեկատվական կենտրոնների ցանցի ձևավորում:

Եվրամիություն - Հայաստան հարաբերությունների հեռանկարները

Եվրամիության հետ Հայաստանի հարաբերությունների և համագործակցության մակարդակը զնալով ավելի ու ավելի է զարգանում:

Այն սկսվեց 1996-ին ստորագրված և 1999-ին ուժի մեջ մտած՝ Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագրով:

Մի քանի տարի ամց Հայաստանը դարձավ Եվրոպական հարևանության քաղաքականության մասնակից, այսինքն՝ այդ հարաբերությունները բարձրացան քաղաքական երկխոսության և տնտեսական համագործակցության ավելի բարձր մակարդակի վրա:

2009 թվականին մեկնարկեց Արևելյան գործընկերության ծրագիրը, որը համագործակցության և հարաբերությունների նոր աստիճան դարձավ:

Մոտ ապագայում կշարունակվի քաղաքական երկխոսությունը, ավելի կխորանան Հայաստան - ԵՄ տնտեսական հարաբերությունները, ինչը կնպաստի մեր երկրի տնտեսական աճին, մեր օրենսդրությունը կներդաշնակեցվի Եվրոպական օրենսդրությանը, կնվազի աղքատությունը, ավելի պաշտպանված կդառնա շրջակա միջավայրը:

Իսկ ապագայում, Հայաստան - ԵՄ հարաբերությունների արդյունքում, Եվրոպան պետք է լինի ավելի մոտ ու բաց, իսկ Հայաստանն իր օրենսդրությամբ և տնտեսությամբ դառնա Եվրոպական չափանիշներին լիովին համապատասխանող պետություն:

ճանադարի դեմի Եվրոպա

Որպես վերջարկան

Եվ այսպես, ավարտվեց մեր փոքրիկ ճանապարհորդությունը **Տարածության ու Ժամանակի մեջ**:

Մենք փորձեցինք ներկայացնել համաշխարհային քաղաքակրթության օրիաններից մեկի, մեր մոլորակի հնագույն աշխարհամասի՝ Եվրոպա մայրագամաքի նորագույն պատմության մի քանի դրվագները։ Մենք ձգտեցինք ցույց տալ մի քանի ուղենիշներն այն ճանապարհի, որով վերջին կես դարում անցել են այս մայրցամաքի ժողովուրդները՝ դեպի այն հանգրվանը, որի մասին երազել են այստեղ ապրած ու ապրող մարդիկ՝ դեպի միասնական, խաղաղ, բարեկեցիկ ու առահով Եվրոպա։

Ամենահին չենք հավակնել լիարժեք պատմություն ներկայացնել, այլ միայն ուրվագծել ենք պատմությունն այն մասին, թե ինչպես **Միացյալ Եվրոպայի** մասին մեծ մտածողների **Երազանքը**, որ սկիզբ առավ Եվրամիության «հիմնադիր հայրերի» խիզախ նախաձեռնությամբ, անցնելով ժամանակի փորձությունների, վերելքների ու վայրէջքների, ոգևորությունների ու հիասթափությունների միջով, դարձավ մայրցամաքի բոլոր ժողովուրդների **այսօրվա իրականությունը**։

Իրականություն, որը թեև հեռու է կատարյալ լինելուց, սակայն մարդկության պատմության մեջ մեծն թումանյանի երազած «հաշտ ու խաղաղ մարդկությունը» ստեղծելու առաջին փորձերից մեկն է։ Առաջին, ու թվում է՝ հաջողված փորձը։ Միասնական Եվրոպայի՝ Եվրամիության հարևաններից մեկն էլ Հայաստանն է, որը ցանկություն է հայտնել միանալ Եվրոպական հանրությանը, Եվրոպական ընտանիքին։

Մենք փորձ արեցինք պատասխանել այդ ճանապարհին մեզ հետաքրքրող և անհանգույն որոշ հարցերին՝ թե ուր ենք գնում, ինչու, ինչ արժեքներ են մեզ սպասում ճանապարհի վերջում։

Առանց մինյանց ճանաչելու՝ հնարավոր չէ խաղաղ ու համերաշխ ապրել կողքեղջի, համագործակցել։

Հայաստանը սկսել է դեպի Եվրոպական ընտանիք տանող իր ճանապարհը։ Դա հարթ ու հեշտ ճանապարհ չէ։ Սակայն եթե գիտենք, թե այդ ճանապարհը մեզ ուր է տանում, կարող ենք գտնել թե՛ կամք, թե՛ հետևողականություն՝ այն մինչև վերջ անցնելու համար։ ճանապարհ, որը, հուսով ենք, անցնելու է ինքնաճանաշնան, ինքնամաքրման, ինքնակատարելագործման, զարգացման ու բարգավաճման հանգրվաններով։

Բայց ճանապարհ...

Հեղինակ՝ Գայանե Թերզյան
Խմբագիրներ՝ Գևորգ Տեր-Գարդիելյան
Հերիփնազ Հարությունյան
Միքայել Հովհաննիսյան
Զևսալորումը՝ Արամ Ուռուսյանի

Բարև, Եվրոպա

